

Raisio
KAUPUNKI

Tilinpäätös 2017

Kaupunginvaltuusto 18.6.2018

Sisällysluettelo

1. Toimintakertomus

1.1. Olenaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	
1.1.1. Kaupunginjohtajan katsaus	2
1.1.2. Organisaatio.....	3
1.1.3. Henkilöstö	7
1.1.4. Sosiaali- ja terveysjohtajan katsaus	8
1.1.5. Sivistysjohtajan katsaus	9
1.1.6. Teknisen johtajan katsaus	10
1.1.7. Taloudellinen kehitys vuonna 2017 ja arvio tulevasta kehityksestä	11
1.2. Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä ja riskienhallinnasta.....	13
1.3. Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	
1.3.1. Tilikauden tuloksen muodostuminen ja vertailu edelliseen vuoteen	17
1.3.2. Toiminnan rahoitus	26
1.4. Rahoitusasema ja sen muutokset	29
1.5. Kokonaistulot ja menot	32
1.6. Kuntakonsernin toiminta ja talous	
1.6.1. Konsernitaseeseen yhdisteltävät yhteisöt	33
1.6.2. Kuntakonsernille asetettujen tavoitteiden toteutuminen	34
1.6.3. Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	37
1.6.4. Konsernitilinpäätös	39
1.7. Kaupunginhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä	43

2. Talousarvion toteutumisvertailu

2.1.	Vertailu talousarvioon	45
2.2.	Tavoitteiden toteutuminen	
2.2.1.	Konsernihallinto	51
2.2.2.	Sosiaali- ja terveystalouden lautakunta	66
2.2.3.	Sivistyslautakunta	74
2.2.4.	Vapaa-aikalautakunta	84
2.2.5.	Ympäristölautakunta	94
2.2.6.	Tekninen lautakunta.....	100
2.3.	Tuloslaskelman toteutuminen.....	107
2.4.	Investointien toteutuminen	
2.4.1.	Hankkeiden toteutuma lautakunnittain.....	110
2.4.2.	Monivuotisten hankkeiden määrärahojen vuotuisen käytön vahvistaminen	113
2.5.	Rahoitusosan toteutuminen	114
2.6.	Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	115

3. Tilinpäätöslaskelmat

3.1.	Tuloslaskelma	117
3.2.	Rahoituslaskelma	119
3.3.	Tase	121
3.4.	Vastuositoumukset	124

3.5.	Konsernitilinpäätös	
3.5.1.	Konsernituloslaskelma	127
3.5.2.	Konsernin rahoituslaskelma	129
3.5.3.	Konsernitase	131

4.	Tilinpäätöksen liitetiedot	133
-----------	---	------------

Luettelot ja selvitykset

	Luettelo kirjanpitokirjoista ja tositelajeista	161
--	--	-----

Allekirjoitukset ja merkinnät

	Tilinpäätöksen allekirjoitus	163
	Tilinpäätösmerkintä	163

1

Toimintakertomus

1.1. Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

1.1.1. Kaupunginjohtajan katsaus

Raision kaupungin talous toteutui merkittävästi odotuksia paremmin vuonna 2017. Vuositulos on 2,2 miljoonaa euroa positiivinen, mikä on 6,7 miljoonaa euroa alkuperäistä talousarviota parempi. Yleisessä taloudellisessa tilanteessa on tapahtunut selkeä käänne parempaan.

Verotuotot toteutuivat peräti 3,7 miljoonaa euroa alkuperäistä talousarviota parempana. Suhteessa edelliseen tilinpäätökseen kasvua oli 1,5 %. Kunnallisverotuotot toteutuivat 2,6 miljoonaa euroa alkuperäistä arviota suurempana. Tähän vaikutti erityisesti työllisyystilanteen parantuminen: työttömiä oli vuodenvaihteessa 2,7 % -yksikköä vähemmän kuin vuotta aiemmin. Myös yhteisöverotuotot toteutuivat lähes miljoona euroa talousarviota paremmin. Tämä kertoo yksityissektorin parantuneesta tuloksesta.

Raision kaupunki on tasapainottanut taloutta useiden vuosien ajan. Keskimääräinen kulujen kasvu on ollut vain 1,5 %:n luokkaa edellisten vuosien aikana. Toiminnallisesti suurin säästö vuonna 2017 saatiin erikoissairaanhoidon kustannuksissa, jotka toteutuivat peräti 2,3 miljoonaa euroa ennakoitua pienempinä. Osittain kysymys on satunnaistekijöistä, mutta suurelta osin myös sosiaali- ja terveyskeskuksen toteuttamista toimenpiteistä, joiden seurauksena erikoissairaanhoidon kysyntää on kyetty vähentämään. Optimaalisen kokoinen organisaatio, osaaminen ja väestöpohja mahdollistavat ennakkoinnin ja asiakaskohtaisten toimenpiteiden hallinnan säästöjä tukevalla tavalla.

Raision kaupunkikonsernin velka laski miljoonalla eurolla ollen nyt 88,3 miljoonaa euroa (3.644 euroa / asukas). Kaupungin lainamäärä lisääntyi, kun Raision vuokra-asuntojen aikaisemmin otettu laina konvertoitiin emokaupungin lainaksi. Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus on 56 %.

Konsernin vuositulos oli 4,0 miljoonaa euroa ja konsernilla on aikaisempien vuosien ylijäämiä nyt 18,8 miljoonaa euroa (775 euroa / asukas). Konserniohjausta tehostettiin ja tehtiin päätös konsernitilin käyttöön otosta.

Keväällä 2017 pidettiin vuonna 2015 voimaan tulleen kuntalain mukaiset kuntavaalit ja uusi kaupunginvaltuusto aloitti työskentelynsä kesäkuussa. Kaupunginvaltuusto päätti talousarvion yhteydessä kaupungille uudet strategiset päätavoitteet, joiden pohjalta yksityiskohtaisemmista strategisista tavoitteista ja mittareista päätetään vuoden 2018 aikana.

Toiminnallisesti oleelliset muutokset olivat vesihuoltotoiminnan siirtyminen kaupungin omistaman Raision Vesi Oy:n hallintaan sekä perustoimeentulotuen järjestämisen vastuun siirtyminen KELA:lle.

Ennakkotiedon mukaan Raision väkiluku pieneni 39 asukkaalla. Asukasluku on pienentynyt nyt neljänä vuonna peräkkäin. Rakentaminen huomioiden lähitulevaisuudessa kaupungin väkiluvun kasvu näyttää ilmeiseltä.

1.1.2. Organisaatio

KAUPUNGINVALTUUSTO 1.6.2017–31.5.2021

Puheenjohtaja

Laulumaa Janne, SDP
Elektroniikkatyöntekijä, pääluottamusmies

I varapuheenjohtaja

Salonen Jari, KOK
Toimitusjohtaja

II varapuheenjohtaja

Lindqvist Emma, VAS
Tekstinkäsittelijä

III varapuheenjohtaja

Rosama Jarmo, SDP
Liikuntapaikkapäällikkö, eläkeläinen

SDP

Lehto-Laurila Hannele	Asianajaja, varatuomari
Parantainen Vesa	Lastentarhanopettaja
Kivijärvi Anneli	LKT, erikoislääkäri
Ruusuranta Anita	Päivähoitaja
Aaltonen Annika	Erityisnuorisotyöntekijä
Kosonen Kimmo	Vahtimestari
Virko Maria	Lastentarhanopettaja
Sulonen Raimo	Työpäällikkö, eläkeläinen
Löfgren Aki-Petteri	Aluepäällikkö
Ek Sirpa	Työsuojeluvaltuutettu, plm
Äikäs Niina	Sairaanhoitaja, terveystieteiden maist.

KOK+RKP

Leinonen Ari	Kiinteistövalittaja
Salospohja Tuuli	Kansalaistoiminnan johtaja, VTL
Laine Heikki	Hammaslääkäri
Allén Pipsa	Osastonhoitaja, opetushoitaja
Seikola Harri	Opetusneuvos, Ins. AMK
Parkko Tanja	Projektipäällikkö, DI
Maunula Markus	KHT-tilintarkastaja, KTM
Moislahti Jonni	Myyntijohtaja, insinööri
Broberg Janette (RKP)	Lärare
Savola Eeva	Kuntoutusohjaaja, työfysioterapeutti
Viljanen Helena	Tuontiasistentti

Vasemmistoliitto

Yrttiaho Jyrki	AY-toimitsija, eläkeläinen
Lehtonen Aarre	Toiminnanohjaaja, eläkeläinen
Suominen Sari	Sairaanhoitaja
Nurmi Eija	Kiinteistöyöntekijä, eläkeläinen
Närhinen Pekka	Järjestöpäällikkö

Perussuomalaiset

Koivisto Mika	Insinööri
Soiniitty Tapio	Autoasentaja
Kangasoja Mikko	Tuotantotalouden DI
Koivusalo Katja	Lähihoitaja

Vihreä liitto

Toivonen Niko	Opettaja, kaavoitusinsinööri
Rintee Salla	Erityisopettaja, eläkeläinen
Erasvuori Eija	KM, erityisopettaja
Heikkilä Pekka	Yrittäjä, biostatistikko

KESK.

Haavisto Erkki	Agronomi
Rantala Jukka	Liiketoimintajohtaja, työsuojelupäällikkö
Niemi Merja	Sairaanhoitaja, kuntoutuksen suunn.

KD

Pulkkinen Jari	Päihdetyön vastaava ohjaaja
----------------	-----------------------------

KAUPUNGINHALLITUS 1.6.2017–31.5.2019

Puheenjohtaja	I varapuheenjohtaja	II varapuheenjohtaja
Vuorinen Elisa hankintapäällikkö KOK	Lehto-Laurila Hannele varatuomari SDP	Jormanainen Juha pääluottamusmies VAS

KOK

Allén Pipsa	Opetushoitaja
Moislahti Jonni	Myyntijohtaja

SDP

Ek Sirpa	Työsuojeluvaltuutettu, pääluottamusmies
Mikola Veijo	Suunnittelija
Parantainen Vesa	Lastentarhanopettaja

Vihreä liitto

Rintee Salla	Erityisopettaja, eläkeläinen
--------------	------------------------------

Perussuomalaiset

Koivisto Mika	Insinööri
---------------	-----------

KESK.

Myllymäki Kalle	Maahanmuuttopäällikkö
-----------------	-----------------------

KAUPUNGINVALTUUSTO 1.1.2017–31.5.2017

Puheenjohtaja

Laulumaa Janne, SDP
Elektroniikkatyöntekijä, pääluottamusmies

I varapuheenjohtaja

Allén Pipsa, KOK
Opetushoitaja

II varapuheenjohtaja

Lehtonen Aarre, VAS
Toiminnanohjaaja

KOK. + RKP

Leinonen Ari	Kiinteistönvälittäjä
Salonen Jari	yrittäjä
Laine Heikki	Hammaslääkäri
Harju Karoliina	Lastentarhanopettaja
Vuorinen Elisa	Hankintapäällikkö
Ylönen Katriina	Opiskelija
Jutila Ari	Toimitusjohtaja
Savola Eeva	Kuntoutusohjaaja
Nikkonen Risto	Esimies
Moislahti Jonni	Myyntijohtaja
Visa Riikka	LitM
Sukari Helena	Toimistopäällikkö
Broberg Janette (RKP)	Lärare

KD

Köpsi Veera	Aluevastaava
-------------	--------------

SDP

Lehto-Laurila Hannele	Varatuomari
Kivijärvi Anneli	LKT, erikoislääkäri
Parantainen Vesa	Lastentarhanopettaja
Sulonen Raimo	Työpäällikkö, eläkeläinen
Rosama Jarmo	Liikuntapaikkapäällikkö
Ruusuranta Anita	Päivähoitaja
Ek Sirpa	Plm, ts-valtuutettu
Nurmi Kimmo	Tuotekehityskemisti
Hellstén Juha	Insinööri
Kosonen Kimmo	Vahtimestari
Kannisto Marja	Yhteisöpedagogi, YAMK, proj.suun.

VAS

Yrttiaho Jyrki
Lasarov-Pernaja Kiira
Nurmi Eija
Närhinen Pekka
Rihko Leena
Hanka Kari

Ay-toimitsija
Yhteisöpedagogi
Kiinteistöyöntekijä
Järjestöpäällikkö
Tuotantohygieenikko
Myyntimies

Perussuomalaiset

Koivisto Mika
Myllyoja Leila
Vastamäki Kari
Leppänen Jani
Perälähti Terttu

Insinööri
VM, perheneuv. sos.tt
Toimitusjohtaja
Biologi
Yrittäjä (KV 23.1.2017 § 17)

KESK.

Haavisto Erkki
Karila Mirjam
Myllymäki Kalle

Agronomi
Tilapäishoidon koordinaattori
Maahanmuuttopäällikkö

Vihreä liitto

Rintee Salla

Erityisopettaja, eläkeläinen

Kaupunginhallitus 1.1.2017–31.5.2017

Puheenjohtaja

Leinonen Ari
kiinteistönvälittäjä
KOK

I varapuheenjohtaja

Lehto-Laurila Hannele
varatuomari
SDP

II varapuheenjohtaja

Karila Mirjam
Tilapäishoidon koordinaattori, eläk.
KESK

KOK

Salonen Jari
Savola Eeva
Vuorinen Elisa

Yrittäjä
Kuntoutusohjaaja
Hankintapäällikkö

SDP

Mikola Veijo
Parantainen Vesa

Suunnittelija
Lastentarhanopettaja

VAS

Jormanainen Juha
Nurmi Eija

Levyseppä
Kiinteistöyöntekijä

Perussuomalaiset

Koivisto Mika

Insinööri

1.1.3. Henkilöstö

Henkilöstön määrää on perinteisesti seurattu vuoden vaihteen tilanteen mukaan. Vakinaisen henkilöstön määrä 31.12.2017 oli 1 292 henkilöä. Vakinaisen henkilöstön määrä kasvoi 17:sta edelliseen vuoteen verrattuna. Suurimmat muutokset olivat Nuorten kotkien koulunkäynnin ohjaajien siirtyminen kaupungin palvelukseen liikkeen luovutuksella (+8,5 htv) ja toisaalta vesilaitoksen yhtiöittämisestä johtunut henkilöstön vähennys (-7,8 htv). Määräaikaisen henkilöstön määrä oli 342 henkilöä. Vuotta aiemmin heitä oli 303. Henkilötyövuosia kertyi 1 431,3, joka oli 5,9 vuotta enemmän kuin edellisenä vuotena. Henkilötyövuosiin lasketaan päivät, joilta maksetaan palkka. Henkilöstön määrä on siis pysynyt vakana.

Henkilöstön osalta oli merkittävää, että viime vuonna ei jouduttu hakemaan säästöjä henkilöstökustannuksissa lomautuksilla tai lomarahojen vaihdolla. Sen sijaan vapaaehtoisia säästöjä kerättiin palkattomilla ns. talkoovapailta. Näitä kertyi 1 100 päivää ja niistä saatu säästö oli noin 143 000 euroa.

Useat kaupungin johtavat viranhaltijat ovat osallistuneet maakuntauudistuksen valmisteluun eri työryhmien jäseninä. Uudistuksen etenemistä on käsitelty säännöllisesti kaupungin ja työntekijöiden yhteistoimintaryhmässä.

Työnantajan ja henkilöstön välisenä yhteistyöelimenä ja samalla työsuojelutoimikuntana Raisiossa toimii yhteistoimintaryhmä. Ryhmässä on edustus kaupunginhallituksesta, johtavista viranhaltijoista, työsuojeluhenkilöstöstä ja ammattijärjestöistä. Yhteistoimintaryhmän toimikausi vastaa työsuojeluhenkilöstön toimikautta ja viime vuosi oli toimikauden neljäs ja viimeinen vuosi. Yhteistoimintaryhmä kokoontui vuoden aikana kahdeksan kertaa.

Yhteistoimintaryhmän alaisuudessa toimii henkilökunnan edustajista koostuva virkistystoimikunta. Virkistystoimikunnan tehtäviin kuuluu erilaisen harrastustoiminnan järjestäminen kaupungin henkilöstölle. Lisäksi se huolehtii mm. kaupungin henkilöstön joulujuhlien järjestämisestä. Suosituin virkistystoiminnan muoto oli uimahallin ja sen kuntosalin käyttö. Niihin kirjattiin vuoden aikana 4 416 käyntikertaa.

Työkykytoiminnan osalta järjestettiin 12.9.2017 perinteinen henkilökunnan päivä. Päivä sisälsi erilaisia liikunnallisia tapahtumia, käden taitojen kehittämistä, luentoja ja näyttelyn kaupungintalon aulassa. Päivän tilaisuuksiin kirjattiin 550 osallistumiskertaa. Suoritetun kyselyn mukaan henkilökunnan arvio päivälle oli 8,6 asteikolla 4 – 10.

Tarkemmat tiedot henkilöstöstä esitetään henkilöstöraportissa.

1.1.4. Sosiaali- ja terveysjohtajan katsaus

Sosiaali- ja terveyspalvelujen lautakunnan toimintavuosi 2017 oli palvelutuotannon tehostamisen ja rakennemuutoksen aikaa. Sosiaali- ja terveyspalvelujen lautakunta kokoontui toimintavuonna 10 kertaa ja käsitteli 237 pykälää. Sosiaali- ja terveyskeskuksen johtoryhmä kokoontui toimintavuoden aikana 34 kertaa.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen lautakunnan talousarvio toteutui seuraavasti (luvuissa on mukana sekä ulkoiset että sisäiset toimintatuotot ja -menot):

Toimintatuotot olivat 27.439.578 euroa, jotka alittivat talousarvion 32.413 eurolla. Toimintamenot olivat 101.224.175 euroa, jotka alittivat talousarvion 2.786.452 eurolla. Nettotoimintakulut alittivat talousarvion 2.754.039 eurolla. Vuoden 2016 tilinpäätökseen verrattuna nettotoimintamenot olivat 4.493.736 euroa alhaisemmat ja ilman perustoimeentulotukea 490.516 euroa alhaisemmat. Nettokasvuprosentti oli ilman perustoimeentulotuen huomioimista -0,94 %.

Erikoissairaanhoito alitti eniten sille asetetun talousarvion (-2,3M€). Erityisesti vuodeosastojen käyttö sairaanhoitopiirissä vähentyi merkittävästi (-10 %). Toimintavuonna panostettiin perusterveydenhuollon toimintaan sekä omien osastojen (akuutti ja kuntoutus) toimintaan.

Hoidon ja hoivan tulosalue alitti myös sille asetetun talousarvion. Hoito- ja hoivapalveluissa on jatkettu määrätietoisesti palvelurakenteen kehittämistä kuntouttavien ja kotiin vietävien palvelujen suuntaan. Erityisesti on panostettu ikäihmisten toimintakykyä ja hyvinvointia ylläpitäviin palveluihin. Onnistumiseen vaikuttaa erityisesti se, että oikeat palvelut aloitetaan oikeaan aikaan ja oikeassa paikassa, jonka edellytyksenä on tehokas päivä kuntoutus ja kotihoito sekä toimiva SAS-prosessi.

Vastaanottotoiminta alitti myös sille asetetun talousarvion. Ration terveyskeskuksessa on panostettu kiireelliseen hoitoon ja siihen liittyvien prosessien parantamiseen. Läheteet erikoissairaanhoitoon vähenivät. Toimintavuonna aloitettiin myös työ SHQS-laatusertifikaatin saamiseksi. Terveysneuvonnassa on toteutettu lakisääteiset tarkastukset hallitusti ja säädettyjen aikojen puitteissa.

Perhepalvelujen palvelualueella toteutettiin seudullisena lastensuojelun avohuollon tukitoimien ostopalveluiden kilpailutus. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen määrä kasvoi merkittävästi vuonna 2017. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen osalta on kuitenkin huomionarvoista, että perhehoidon osuus hoitovuorokausissa on edelleen suurempi kuin laitoshoidon osuus, mikä on perhepalvelujen strategian mukainen suuntaus.

Suurin muutos aikuissosiaalityön palvelualueella oli perustoimeentulotuen siirto Kelalle vuoden 2017 alusta. Perustoimeentulotuen siirryttyä Kelaan asiakasmäärä laski, mutta sosiaalityötä pystyttiin toteuttamaan paremmin. Vuonna 2017 toteutettiin aikuissosiaalityön ja työllisyyspalvelujen erottaminen omiksi palvelualueiksi. Työllisyyspalveluille hankittiin oma toimipiste. Työllisyyspalvelujen tavoitteena on pyrkiä saamaan työmarkkinatuen kuntaosuutta pienemmäksi ja asiakkaita sujuvammin osaksi työelämää kehittämällä asiakasprosesseja ja omaa työllistämistoimintaa.

Sosiaali- ja terveyskeskuksessa on ulkopuolista hankerahoitusta saaneet projektit keskitetty hallinto- ja palveluiden alaisuuteen. Toimintavuonna oli käynnissä kuusi eri hanketta, jotka olivat Valo-hanke (ESR-rahoitteinen), Lape-hanke, Turun Seudun Työvoimahautomo, Osallistava sosiaaliturva, Iki-hanke (päätyi 31.3.2017) sekä Muuttuva yhteiskunta – muuttuvat palvelut (päätyi 30.9.2017).

Sosiaali- ja terveyspalvelujen lautakunnan tilinpäätöskäsittely 13.3.2018 § 53

<http://julkaisut.raiso.fi/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=2018284422-17>

1.1.5. Sivistysjohtajan katsaus

Raision kaupungin sivistyskeskuksen toimintavuosi 2017 toteutui suunnitelmien mukaisesti. Sivistyksen palveluista erityisesti päivähoitopaikkojen kysyntä oli vilkasta ja varhaiskasvatuksessa on tehty hyvää työtä päivähoitopaikkojen lisäämiseksi Raision alueella.

Sivistyskeskus sai viime vuoden osalta merkittävän huomionosoituksen, kun Varsinais-Suomen liikunta- ja urheilu palkitsi Raision kaupungin ansioituneesta työstä Liikkuva-koulu hankkeessa kerhotoiminnan edistämisestä ja yhteistyöstä alueen urheiluseurojen kanssa.

Sivistyskeskuksen talous on toteutunut suunnitelmien mukaisesti. Sivistyslautakunnan tulot ylittivät 96 149 eurolla talousarvion ja menot alittuivat noin 384 318 eurolla. Sivistyslautakunnan kokonaistulos oli noin 480 000 euroa positiivinen. Vapaa-aikalautakunnan tulot jäivät 122 372 euroa alle talousarvion ja menot alittuivat 94 900 euroa, kokonaistulos oli noin 27 000 euroa negatiivinen.

1.3.2017 alkaen tuli voimaan varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen muutosta koskeva laki. Aikaisemmin asiakasmaksujen määräytymisessä oli noudatettu sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksusäännöksiä. Kevätkausi oli tiivistä varhaiskasvatussuunnitelmatyön tekemistä. Syksyllä 2016 oli saatu hankerahaa varhaiskasvatuksen kehittämistyöhön ja vasu-työ linkittyi siihen erinomaisesti.

Perusopetuksessa kolmiportaisen tuen käytännöllistäminen on ollut vuoden tärkeitä tavoitteita. Resurssituntien avulla olemme pystyneet lisäämään oppilaille eriyttävää opetusta. Kouluilla on myös lisätty ja tehostettu yhteis- ja samanaikaisopetusta. Kouluvälkkärien, kummitoiminnan, oppilaskunnan sekä vanhempainyhdistyksen avustamien tapahtumien kautta saimme taas lisää aktiivisuutta koulupäiviin.

Vuonna 2017 Raision lukion sekä ensimmäisen että toisen vuosikurssin opiskelijat noudattivat uutta 2016 käyttöön otettua opetussuunnitelmaa. Opetuksen ja oppimisen digitalisaatio on ollut sähköisen ylioppilastutkinnon myötä edelleen kehittämisen kohteena. Raision työväenopiston uusi nimi Raisio-opisto otettiin käyttöön 1.8.2017. Opetushallituksen rahoittaman ”Oma pulla mukaan – yhteistyötä koulutuksen kehittämiseksi” – laatu- ja kehittämishankkeen puitteissa ideoitiin uusia koulutus- ja yhteistyömalleja opiston, järjestöjen ja yrittäjien välille.

Kirjastossa yksi vuoden keskeinen teema oli esteettömyys ja saavutettavuus. Suomi 100 – juhlavuosi näkyi koko vuoden toiminnassa. Kirjaston elokuvaasarjat, tapahtumat ja näyttelyt keskittyivät teemavuoden ympärille, loppuhuipennuksena oli Suomi 100 joulun avaus – tapahtuma 5.12. Kirjastotalossa.

Liikunta- ja nuorisopalvelut osallistuivat monin eri tavoin Kirjastotalon ja raisiolaisten yhdistysten järjestämiin tapahtumiin. Nuorisotilojen kävijämäärät ja aukiolot toteutuivat edellisen vuoden tasossa. Nuorten keskus Noppa on toiminut hyvin palvellen avoimena nuorisotilana Vaisaaren koulukeskuksessa. Seuraparlamentin ja koulujen kanssa yhteistyössä järjestettiin liikuntakerhoja kaikille perusopetuksen kouluille. Ulpukan 20 – vuotispäivää vietettiin avoimien ovien päivänä kesäkuussa ja nuorisopalvelujen henkilöstö oli aktiivisesti mukana verkostotyössä kaupungin eri yksiköiden kanssa.

Sivistyslautakunnan tilinpäätöskäsittely 14.3.2018 § 25

<http://julkaisut.raisio.fi/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=2018284057-6>

Vapaa-aikalautakunnan tilinpäätöskäsittely 13.3.2018 § 13

<http://julkaisut.raisio.fi/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=2018284726-4>

1.1.6. Teknisen johtajan katsaus

Vuosi 2017 oli teknisen keskuksen osalta haastava. Henkilöstön suuri vaihtuvuus vaikeutti töitten tekoa lähes kaikilla palvelualueilla. Vaihtuvuutta aiheutti sekä kokeneitten työntekijöiden siirtyminen eläkkeelle että muut syyt. Tästä huolimatta tekninen keskus pystyi saavuttamaan vuodelle 2017 asetetut keskeiset tavoitteet.

Taloudellisesti vuosi meni hyvin. Henkilötyövuosien määrä on laskenut edellisiin vuosiin verrattuna. Osaltaan lasku johtuu suuresta vaihtuvuudesta, jolloin osa viroista ja toimista on ollut täyttämättä vuoden aikana. Hyvin käyntiin lähtenyt Turun seutua koskeva positiivinen rakennemuutos näkyy Raisiossa teknisen keskuksen työmäärän kasvuna. Vuoden aikana toteutettujen useiden rekrytointien yhteydessä on havaittu, että tällä hetkellä työmarkkinoilla on kova kilpailu osaavasta ja kokeneesta työvoimasta. Jatkossa on kiinnitettävä huomiota erityisesti siihen, että emme menetä nykyisiä kokeneita asiantuntijoita muualle.

Teknisen keskuksen keskeisimpiä saavutuksia vuonna 2017 olivat mm.

1. Vuoden aikana maankäyttöpalvelut on kärsinyt resurssipulasta ja siitä huolimatta siellä on tehty loistavaa ja tehokasta työtä. Työn tuloksena on Raision menestykselle luotu hyvät edellytykset niin kerrostalo-, työpaikka- kuin kaupan alueiden rakentamisen osalta. Vuonna 2017 vahvistettiin seuraavat asemakaavat:
 - Kerttulassa Kisakylä, jossa kaavalla mahdollistetaan uusien asuinkerrostalojen rakentuminen alueelle.
 - Kuninkojalla Etelä-Kuninkojan liikealue, jossa liiketonttien kaavamääräyksiä tarkistettiin monipuoliseksi.
 - Kuninkojalla Maksilanpelto, jossa mahdollistetaan Maksilan nykyisen asuinalueen täydennysrakentaminen
 - Kuninkojalla Kuninkojan paloasema, alueelle rakennetaan uusi paloasemarakennus
 - Somersojalla Kantokankaan asemakaavaehdotus hyväksyttiin valtuustossa joulukuussa 2017 ja kaava on saanut lainvoiman helmikuussa 2018.
2. Vuoden 2017 aikana toteutettiin Ihalanpuiston pientaloalueen kunnallistekniikka, sekä saatiin valmiiksi Krookilan alueen katu- ja vesihuoltosaneeraus.
3. Tilapuolen hankkeista toteutettiin Kerttulan liikuntahallin perusparannushankkeen neljäs vaihe, joka käsitti ulkoseinärakenteiden ja muiden kuin halliosan vesikattorakenteiden uusimisen. Perusparannus jatkuu vielä vuodelle 2018. Paloaseman rakentaminen Kuninkojalle käynnistettiin.

Teknisen lautakunnan käyttötalouden ulkoiset ja sisäiset toimintatuotot olivat yhteensä 25.772.671 euroa ja vastaavat toimintakulut -26.277.105 euroa. Toteutumaprosentti tuottojen osalta oli 100,85 % ja kulujen osalta 99,26 %. Tuotot ylittyivät 216.755 eurolla ja menot alittuivat 195.700 eurolla. Talousarvion nettotulos oli näin ollen 412.455 euroa talousarviossa arvioitua parempi.

Ympäristölautakunnan käyttötalouden ulkoiset ja sisäiset toimintatuotot olivat yhteensä 839.937 euroa ja vastaavat toimintakulut -1.261.676 euroa. Toteutumaprosentti tuottojen osalta oli 115,73 % ja kulujen osalta 90,00 %. Tuotot ylittyivät 114.135 eurolla ja menot alittuivat 140.167 eurolla. Talousarvion nettotulos oli näin ollen 254.302 euroa talousarviossa arvioitua parempi.

Ympäristölautakunnan tilinpäätöskäsittely 8.3.2018 § 17

<http://julkaisut.raisio.fi/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=2018284391-4>

Teknisen lautakunnan tilinpäätöskäsittely 6.3.2018 § 31

<http://julkaisut.raisio.fi/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=2018284192-4>

1.1.7. Taloudellinen kehitys vuonna 2017 ja arvio tulevasta kehityksestä

Taloukasvu tulee jatkumaan Turun seudulla. Telakalla on laivatilauksia vuosiksi eteenpäin ja Uudenkaupungin autotehtaan tilanne heijastaa suotuisaa kehitystään Turun seudulle. Työllisyys oletettavasti paranee vielä Raisiossa ja verotulot jatkavat positiivista kehittymistään. Raision kaupungin merkittävin talouden ongelma on ollut lähivuosina verotulokehityksen heikentyminen niin nopeassa tahdissa, ettei menopuolella ole pystytty varautumaan niin suuriin tulonmenetyksiin. Toisaalta myös korkea työttömyys ja ikääntyminen ovat pitäneet palvelutarpeet korkealla.

Käyttötalouden näkökulmasta Raision kaupungin tulevaisuus näyttää myönteiseltä ja vaikeimmat taloudelliset ajat ovat takanapäin. Uudeksi talouden haasteeksi lähitulevaisuudessa nousee kasvavat investointitarpeet, jotka mahdollisesti kiihdyttävät koko konsernin velkaantumista.

Valtio on suunnitellut toteuttavansa Raision keskustaa halkovan E18-tiehankkeen siten, että keskustatunnelin rakennustyöt alkaisivat 2021. Raision kaupunki laatii parhaillaan keskustaan uutta asemakaavaa. E18-hanke tulee edellyttämään uusia tiejärjestelyitä ja rinnakkaisteyhteyksiä kaupungin katuverkolla. Investointien suuruusluokkaa päästään arvioimaan asemakaavatyön edetessä.

Turun kaupunki ja Raision kaupunki päättävät vuoden 2018 aikana tulevaisuuden joukkoliikennetarkistuksesta. Selvityksissä vaihtoehtoina ovat olleet raitiotie- ja superbussivaihtoehto. Alustavissa laskelmissa Raision osuus toteutustavasta ja valtionavustuksista riippuen on arvioitu olevan luokkaa noin 15–54 miljoonaa euroa. Ratkaisu kasvattaa Raision investointibudjettia samoihin aikoihin, kun keskusta uudistuu.

Kaupunkikonsernissa velkaa tulevat kasvattamaan Raision vuokra-asuntojen talonrakennushankkeet. Kaupunginvaltuusto on linjannut, että vuokra-asumisen osuutta lisätään asuntojen hallintamuotojakautumassa. Arvio lainakasvusta mahdollisen kahden hankkeen osalta on 10–15 miljoonaa euroa. Vesi- tai jäähalliyhtiön puolelta ei ole näköpiirissä toistaiseksi velkaantumiskehitystä, mutta keskustan uudistuminen edellyttää vesihuollolta huomattavia investointeja.

Palveluinvestoinneista seuraavan kuuden vuoden aikana merkittävin tulee olemaan Ulpukan uimahallin peruskorjaus, jonka arvoksi on arvioitu tässä vaiheessa yli 10 miljoonaa euroa. Mikäli normaalin peruskorjaustason ylläpidon lisäksi tarvitaan palvelutuotannon tarpeisiin uudisrakennuksia, investointien kokonaisuus kasvaa huomattavan suureksi.

Kaupungin asukasluku on laskenut jo neljänä vuonna peräkkäin. Raisiossa on käynnistynyt ja käynnistymässä useita kerrostalo- ja rivitalohankkeita. Myös omakotitonttitarjonta on hyvällä tasolla ja omistusasuntokauppa on vilkastunut muutaman haasteellisen vuoden jälkeen. Oletuksena on, että Raision väkiluku kääntyy kasvuun vuonna 2018. 2010-luvulla syntyvyys on laskenut ja kuolleisuus on ollut nousussa. Väestörakenteeseen liittyvät tekijät saattavat hidastaa väestökasvua tulevaisuudessa.

Maakuntauudistuksen suuntaviivat ratkeavat vuonna 2018. Mikäli lainsäädäntö etenee eduskunnassa esitetyksi, siirtyvät sosiaali- ja terveystaloudelliset osaksi maakuntaa vuoden 2020 alusta lukien. Toteutuessaan se tarkoittaa monia muutoksia niin operatiiviseen toimintaan kuin myös kaupungin talouteen. Yleisellä tasolla olevia laskemia on, mutta konkreettiset taloudelliset vaikutukset nähdään vasta uudistuksen astuttua voimaan. Taloudellisen toiminnan näkökulmasta kaupungin kantokyky pienenee suhteessa omaisuuteen ja velkatasoon.

Digitalisaatio on tulossa vahvasti osaksi julkisia palveluita. Raision kaupungin on huomioitava digitaalisuuden vaikutukset toiminnassaan ja pyrittävä olemaan vahvasti kehityksessä mukana heti alusta alkaen.

1.2. Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä ja riskienhallinnasta

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 5.6.2017 uuden hallintosäännön ja päivittänyt sitä 29.1.2018. Hallintosäännössä on määräykset koskien sisäistä valvontaa, sisäistä tarkastusta ja riskienhallintaa.

Lisäksi kaupunginhallitus on hyväksynyt sisäisen valvonnan ohjeen, joka on ollut voimassa 1.4.2007 lukien. Ohje sisältää sisäisen valvonnan tarkoituksen, osa-alueet ja tarkastusjärjestelmän. Ohjeessa on määritelty sisäisen valvonnan vastuutahot ja toteuttaminen. Lisäksi ohjelma sisältää ohjeita riskien hallintaan.

Talousarvion toteutumisen noudattaminen

Valtuusto on hyväksynyt talousarviossa talousarvion noudattamista koskevat ohjeet. Kaupunginhallitus seuraa talousarvion toteutumista toimielinten tasolla kuukausittain. Samassa yhteydessä raportoidaan hallitukselle verotulojen toteutumista. Talousarvion toteutumista seurataan ja raportoidaan valtuustolle neljännesvuosittain. Strategisten tavoitteiden toteutumista seurataan vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä.

Lautakunnat seuraavat käyttötalouden toteutumista pääsääntöisesti kuukausittain ja vähintään neljännesvuosittain. Palvelupäällikkö ja tulosityksikön vastuuhenkilö seuraa tulosalueensa talouden toteutumista jatkuvasti. Toimielimet määräävät vuosittain henkilöt, jotka hyväksyvät menotositteet ja vastaavat tulojen kertymisestä.

Sisäinen tarkastus

Vuoden 2017 aikana suoritettiin sisäistä valvontaa talouden ostolaskujen tarkastamisen osalta ja myyntisaamisten ikäjakauman seuranta otettiin osaksi säännönmukaista raportointia. Rahoitusriskien osalta tehdään jatkuvaa seurantaa markkinoilla vallitsevien rahoituskustannusten tasosta. Kaupunginvaltuusto käsittelee kevään 2018 aikana velkarahan suojaamiseen liittyviä periaatteita.

Pieneläinhoitolaaan tehtiin sisäinen tarkastus ulkopuolisen palvelutarjoajan toimesta.

Konsernihallinnon talousarvioon on varattu vuodelle 2018 määrärahaa sisäisen tarkastuksen suorittamiseen ulkopuolisen palveluntarjoajan toimesta.

Riskienhallinta

Kaupungissa toimii riskienhallintaryhmä, joka tekee yhteistyötä vakuutusyhtiön kanssa. Riskienhallinta järjestelmänä toimii 4ks-järjestelmä. Järjestelmällä on laadittu mm. kaupungin pelastus- ja valmiussuunnitelmat. Vakuutussopimukset kilpailutettiin viimeksi 2013. Koko kaupungin toiminnan ja

talouden kattavan laaja-alaisen riskienkartoituksen laatiminen riskienhallintatoimenpiteiden suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi aloitetaan vuoden 2018 aikana.

Sopimusten hallinta

Kaupungissa on käytössä d360-sopimushallintajärjestelmä, johon viedään kaikki käyttöönoton jälkeen solmitut kaupungin keskeiset sopimukset ja erityisesti ne sopimukset, jotka vaativat seuranta. Sopimushallintaan viedään esimerkiksi maankäyttö- ja kaavoitus sopimukset, kauppakirjat, maanvuokrasopimukset, yhteistyösopimukset ja hankintasopimukset, lukuun ottamatta hankinta-arvoltaan pieniä sopimuksia, jotka eivät vaadi seuranta. Järjestelmään vietyihin sopimuksiin voidaan liittää myös hälytyksiä liittyen sopimusvelvoitteisiin tai sopimusten uusimiseen.

Tietoturvariskit

Tietoturvaan liittyviä riskejä on vähennetty palvelinsalitoimintojen siirrolla. Kaupungin omissa tiloissa sijainnut konesali ei täyttänyt asianmukaisia konesalin perusvaatimuksia sammutusjärjestelmän, varmistus virransyötön, kulunvalvonnan ja tehokkaan viilennyksen osalta. Palvelunpalvelut siirrettiin Tieran konesaliin Turkuun.

Uusi tietosuojasäätös astuu voimaan toukokuussa 2018. Uudistusta varten on tehty kattavaa selvitystä dokumentaation saamiseksi uusien määräysten mukaisiksi.

Konsernihallinto

Konsernihallinto valmistelee ja koordinoi koko kaupungin talouden seurannan ja ohjeistaa tarpeen mukaan keskuksia. Konsernihallinto laatii kuukausittaisen talouden seurannan raportit kaupunginhallitukselle ja neljännesvuosittain kaupunginvaltuustolle. Konsernihallinto tuottaa koko kaupungille lakisääteisiä kunnan yleishallintoon liittyviä tuki- ja asiantuntijapalveluita kuten henkilöstöpalvelut, viestintä ja markkinointi, lakipalvelut, kirjaamopalvelut, päätöksenteontuki, arkistointi sekä muut yleishallinnolliset palvelut.

Konsernihallinnossa työskentelee 20 henkilöä, joista noin 10 asiantuntijatehtävissä. Konsernihallinnon suurimmat riskit ovat henkilökunnan vaihtumiseen liittyvät avainhenkilöriskit.

Konsernihallinnon menojen hyväksyjät päätetään käyttösuunnitelman yhteydessä, tulojen kertymisestä vastaa kunkin tulosityksikön päällikkö. Konsernihallinnon suurimmat tuloerät ovat maanmyynti- ja sähkönmyyntitulot.

Kaupunki lähettää maksamattomista laskuista maksumuistutukset asiakkaille perintäyhtiön välityksellä. Myös saatavien perintä hoidetaan perintäyhtiön kautta. Perintäyhtiön käyttö on tehostanut maksujen saantia ja perintää. Toimintatapa kohtelee kaikkia asiakkaita yhtenäisesti ja tasapuolisesti. Perintäyhtiö vaihtui kilpailutuksen seurauksena loppuvuodesta 2015. Perintäyhtiönä tällä hetkellä toimii Svea perintä.

Kaupungin kassat on tarkastettu talousjohtajan ja/tai yksikön talouspäällikön toimesta vuoden 2017 aikana. Kassojen tarkastusraportit on toimitettu talousjohtajalle.

Sosiaali- ja terveystakeskus

Talousarvion noudattamista sekä toimintatuottojen kertymistä ja toimintakulujen kehitystä seurataan kuukausittain kirjanpito- ja taloushallinto-ohjelmien raporteilla. Kuntamaiseman tilausraportit kootaan puolivuotistoteutuman sekä tilinpäätöksen yhteydessä. Toiminnan tavoitteiden toteutumista seurataan puolestaan Kuntamaiseman tilausraporttien ja tuoteryhmäraporttien suoritelmäärien kehittymisen perusteella ja syyt poikkeamiin selvitetään. Kuukausittaiset Intime-raportit saatetaan lautakunnan tietoon.

Maksutositteiden hyväksyjät ja varahyväksyjät sekä asiataarkastajat vahvistetaan vuosittain lautakunnan päätöksellä. Maksutositteiden tarkastus- ja hyväksymismenettelyssä ei ole ilmennyt ongelmia.

Sivistyskeskus

Sivistyskeskuksen organisaatio on selkeä ja toimiva. Hallintosääntö antaa yksiköille hyvät toimintamahdollisuudet.

Lautakuntatasolla seurataan talousarvion ja tavoitteiden toteutumista neljännesvuosittain. Johtoryhmätasolla talousarvion toteutumista seurataan toistuvasti. Menojen ja tulojen hyväksymisjärjestelyt ovat toimivat. Yksiköiden johtajat hyväksyvät menot ja tulot.

Sivistyskeskuksen kassat kirjastossa ja Ulpukassa on tarkastettu talouspäällikön toimesta vuoden 2017 aikana.

Sivistyskeskuksen sopimukset koskevat yhteistyötä Turun kaupungin kanssa ruotsinkielisessä opetuksessa ja erityisopetuksessa, koulukuljetuksia ja varhaiskasvatuksen palveluseteli palveluntuottajia.

Päiväkodinjohtajat ja turvallisuusvastaavat ovat kouluttautuneet vuoden aikana Turun Akk:n järjestämässä oppisopimuskoulutuksessa niin sisäistä kuin ulkoista turvallisuutta sekä riskien arviointia. Lisäksi 4ks-järjestelmä on käytössä kouluissa sekä päiväkodeissa turvallisuussuunnittelun välineenä.

Tekninen keskus

Käyttötalouden toteutumaraportit viedään lautakuntien käsiteltäväksi kuukausittain. Talousarvion toteutumisesta laaditaan raportti kaupunginhallitukselle ja valtuustolle neljännesvuosittain. Kunnallistekniikan ja talonrakennuksen työohjelmien toteutumista seurataan lautakunnassa puolivuositteittäin.

Menotositteiden hyväksyjät hyväksyy lautakunta vuosittain. Keskuksen johtaja ja hallintopäällikkö huolehtivat tulojen kertymisen seurannasta ja menojen kehityksen seurannasta. Vastaavasti palvelun ja tulosityksikön päällikkö seuraa oman yksikkönsä osalta tulojen ja menojen kehitystä. Em. henkilöt myös seuraavat ja vastaavat siitä, että oikea määrä tuloja on kertynyt tilikauden aikana. Laskujen hyväksymisessä noudatetaan periaatetta, että tavarant/ palvelun tilaaja ja vastaanottaja on eri henkilö kuin laskun hyväksyjä.

Teknisen keskuksen alaiset ruokapalvelujen kassat Hulvelassa ja Elauksessa on tarkastettu talousjohtajan ja hallintopäällikön toimesta tilinpäätösvuoden aikana. Varastopäällikkö on suorittanut materiaali- ja palvelujen varaston inventoinnin 31.12.2017.

Vaarallisia työyhdistelmiä pyritään ehkäisemään työnjaon toteutuksella, ohjeistuksella ja työnjohdollisin toimenpitein. Tekninen johtaja on päätöksellään 9.12.2015 40 § antanut ohjeen oman kulkuneuvon käyttöoikeudesta. Tekninen johtaja on 12.4.2017 1 § tehnyt päätöksen ajopäiväkirjan käytöstä kaupungin henkilö- ja pakettiautoissa.

Tekninen johtaja ottaa päätöksellään vastaan sivutoimi-ilmoitukset. Sivutoimi-ilmoituksen on tehnyt 12 teknisen keskuksen henkilöstöön kuuluvaa henkilöä. Lautakunnan myöntämiä sivutoimilupia ei ole myönnetty.

Työsuojeluorganisaatio huolehtii osaltaan henkilöstön terveyttä ja turvallisuutta koskevien vaarojen tunnistamisesta. Teknisen keskuksen osalta on laadittu jokaista työyksikköä koskeva työsuojelun toimintaohjelma. Teknisessä keskuksessa on suoritettu työterveyshuollon toimintasuunnitelman mukaiset vuosittaiset työpaikkaselvitykset ja terveystarkastukset. Työpaikkaselvitykseen sisältyy riskianalyysi.

1.3. Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

1.3.1. Tilikauden tuloksen muodostuminen ja vertailu edelliseen vuoteen

Raision kaupungin tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

(M€)	TP2017	TP2016	Kasvu%
Toimintatuotot	39,7	48,3	-17,7
Myyntituotot	22,7	29,8	-23,9
Maksutuotot	8,2	8,2	0,8
Tuet ja avustukset	2,4	4,0	-40,5
Muut toimintatuotot	6,4	6,3	2,4
Toimintakulut	-158,7	-168,2	-5,6
Henkilöstökulut	-65,9	-67,2	-2,0
Palvelujen ostot	-71,9	-73,5	-2,2
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-9,3	-11,0	-15,6
Avustukset	-7,2	-11,9	-39,4
Muut toimintakulut	-4,4	-4,6	-2,9
Toimintakate	-119,0	-119,9	-0,8
Verotulot	99,6	98,1	1,5
Valtionosuudet	28,1	30,4	-7,7
Rahoitustuotot ja -kulut	0,7	0,0	-2456,8
Korkotuotot	0,6	0,1	628,7
Muut rahoitustuotot	1,0	0,8	21,0
Korkokulut	-0,9	-0,9	-1,3
Muut rahoituskulut	0,0	0,0	-34,4
Vuosikate	9,3	8,6	8,8
Poistot ja arvonalentumiset	-7,2	-8,6	-17,0
Satunnaiset erät	0,0	16,6	-100,0
Tilikauden tulos	2,2	16,5	-86,9
Poistoeron lisäys(-), vähennys(+)	0,0	0,0	0,0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2,2	16,5	-86,9
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	TP2017	TP2016	
Toimintatuotot/Toimintakulut,%	25,0	28,7	
Vuosikate/Poistot,%	130,1	99,2	
Vuosikate, €/asukas	385	354	
Asukasmäärä	24 244	24 276	

Toimintatuotot

Toimintatuottojen vähenemiseen olennaisesti vaikuttivat toiminnalliset muutokset, joita olivat vesihuollon taseyksikön yhtiöittäminen ja perustoimeentulotuen järjestämisen vastuun siirtäminen Kelalle vuoden 2017 alusta alkaen. Vesihuollon taseyksikön vuoden 2016 toimintatulot olivat noin 7,6 miljoonaa euroa ja perustoimeentulotuen avustukset noin 1,7 miljoonaa euroa eli tuloja siirtyi vuoden 2016 tilinpäätösluvuilla laskettuna 9,3 miljoonaa euroa. Toimintatuotot kokonaisuudessaan vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna 8,6 miljoonaa euroa eli 17,7 prosenttia.

Sähkön myyntiin liittyvät tuotot laskivat 0,3 miljoonalla eurolla verrattuna viime vuoteen. Maanmyyntituotot toteutuivat 0,5 miljoonan euron suuruisina, kun viime vuoden vastaava luku oli 0,3 miljoonaa euroa. Maa- ja vesialueiden vuokrat nousivat 0,1 miljoonaa euroa.

Perustoimeentulotuen järjestämisen vastuun siirtäminen Kelalle vaikutti toimintatuotoissa avustusten heikkenemiseen. Tuet ja avustukset toteutuivat 1,6 miljoonaa euroa pienempinä kuin edellisenä vuonna ja olivat vuonna 2017 2,4 miljoonaa euroa.

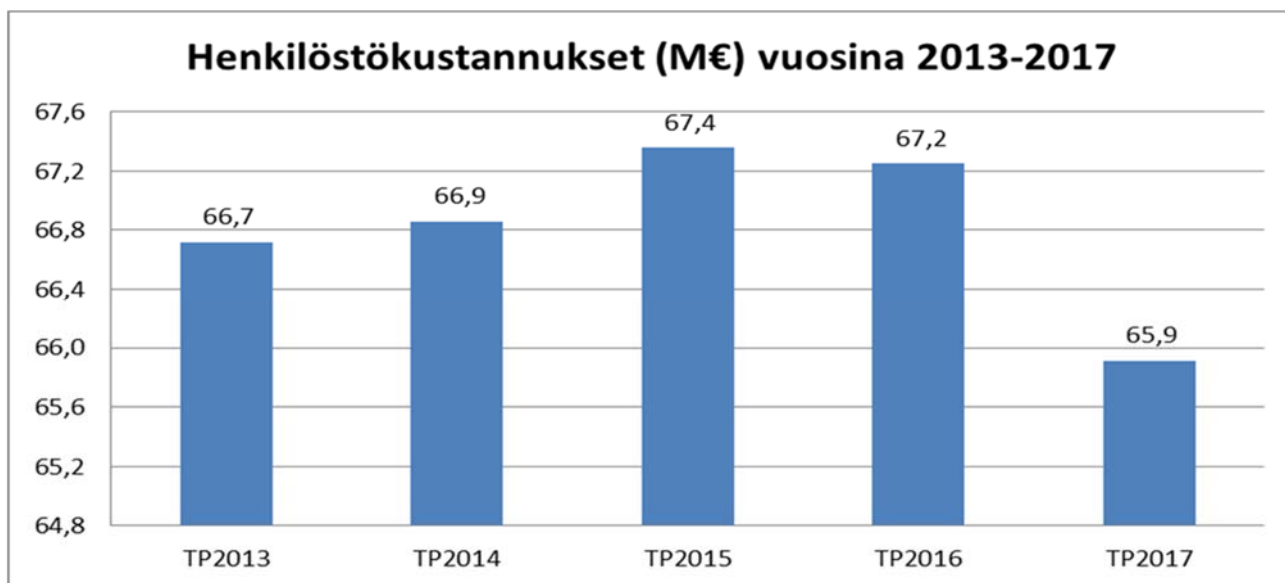
Raisio tuottaa isäntäkuntamallilla Ruskon kunnan sosiaali- ja terveystalvet. Vuoden 2017 tilinpäätöksessä Ruskon osuus toimintamenoista oli 15,7 miljoonaa euroa. Kun tästä vähennetään Ruskon alueen asiakasmaksut, Ruskon kunnan maksusuudeksi jää 14,4 miljoonaa euroa.

Toimintakulut

Toimintakulujen vähenemiseen olennaisesti vaikuttivat toiminnalliset muutokset vesihuollon taseyksikön yhtiöittäminen ja perustoimeentulotuen järjestämisen vastuun siirtäminen Kelalle. Toiminnallisilla muutoksilla on vaikutusta moneen eri vertailtavaan kululajiin, joka tulee ottaa huomioon vertailua tehtäessä.

Vesihuollon taseyksikön vuoden 2016 toimintamenot olivat noin 4,8 miljoonaa euroa ja perustoimeentulotuen avustusten kustannukset noin 4,1 miljoonaa euro eli menoja siirtyi vuoden 2016 tilinpäätösluvuilla laskettuna 8,9 miljoonaa euroa. Toimintakulut kokonaisuudessaan vähenivät enemmän eli edelliseen vuoteen verrattuna 9,5 miljoonaa euroa, joka tarkoittaa 5,6 prosenttia. Toimintakulujen kasvu on näin ollen vertailtuna ollut negatiivinen ja toimintakulut ovat vähentyneet vuoteen 2016 verrattuna.

Henkilöstökulut vähenivät 1,3 miljoonaa euroa eli 2,0 prosenttia vuoteen 2016 verrattuna. Alla olevassa taulukossa on henkilöstökustannukset vuosina 2013–2017.

Lomapalkkavaraukset lisää tai vähentää palkkakustannuksia vuosittain riippuen siitä, kuinka paljon lomaa ja säästövapaita on pitämättä vuoden vaihteessa. Kun tarkastellaan vuosien 2016 ja 2017 pelkkiä henkilöstökustannuksia siten, että lomapalkkavarauksen vaikutus eliminoidaan, ovat palkkakustannukset lähes samansuuruiset. Lomapalkkavarauksen muutos on vuoden 2017 tilinpäätöksessä 52 000 euroa.

Henkilöstökustannusten alenemiseen edellisvuodesta ovat vaikuttaneet systemaattinen henkilöstömenojen hallinta, matalat palkkaratkaisut ja kilpailukyky sopimuksen mukaiset toimenpiteet. Kilpailukyky sopimuksen mukaisesti palkkoja ei vuonna 2017 tarkistettu, lomarahoja leikattiin 30 %:a ja työnantajan sosiaalivakuutusmaksuihin tuli alennus. Henkilöstökustannuksiin alentavasti vaikutti erityisesti työnantajan sivukulujen väheneminen.

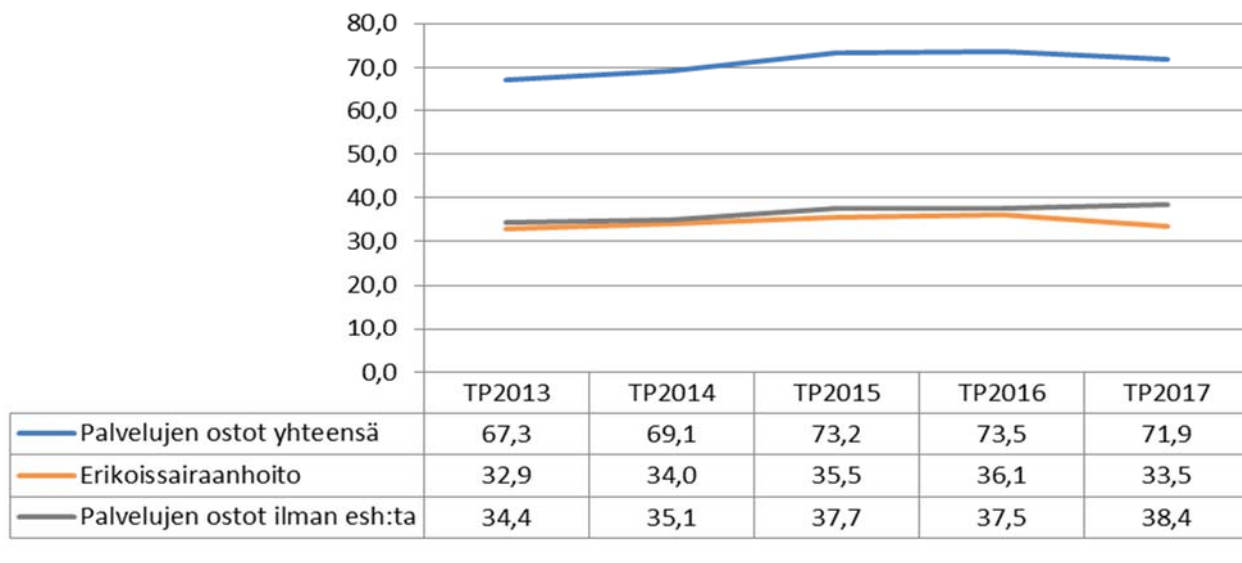
Henkilöstökustannukset 1000 €	TP2013	TP2014	TP2015	TP2016	TP2017
Palkat ja palkkiot	51 013	51 163	51 505	51 203	51 508
Muutos%	-3,4 %	0,3 %	0,7 %	-0,6 %	0,6 %
Eläkekulut	12 703	12 860	12 894	12 608	11 837
Muut henkilösivukulut	3 002	2 834	2 958	3 438	2 569
Henkilöstökulut yhteensä	66 718	66 857	67 357	67 249	65 913
Muutos%	-2,5 %	0,2 %	0,7 %	-0,2 %	-2,0 %

Henkilöstökustannuksia ovat vähentäneet myös henkilöstön vapaaehtoiset talkoovapaat sekä virkojen ja toimien täyttämättä jättäminen. Vapaaehtoisia henkilöstösäästöjä kerättiin palkattomilla ns. talkoovapailla. Näitä kertyi 1 100 päivää ja näistä saatu säästö oli noin 143 000 euroa. Kaupunki ei lomauttanut henkilöstöä vuonna 2017. Vertailuvuosina 2013–2014 kaupunki on lomauttanut osan henkilöstöstään.

Henkilöstökustannuksissa on hyvä huomioida, että henkilötyövuodet kasvoivat, vaikka henkilökustannukset laskivat. Henkilötyövuosia kertyi 1 431,3, joka oli 5,9 vuotta enemmän kuin edellisenä vuotena.

Vakinaisen henkilöstön määrä 31.12.2017 oli 1 292 henkilöä ja määräaikaisen henkilöstön määrä 342 henkilöä. Henkilöstömäärä kasvoi 56 henkilöä edelliseen vuoteen verrattuna. Suurimmat muutokset olivat Nuorten kotkien koulunkäynnin ohjaajien siirtyminen kaupungin palvelukseen liikkeen luovutuksella (+8,5 htv) ja toisaalta vesilaitoksen yhtiöittämisestä johtunut henkilöstön vähennys (-7,8 htv).

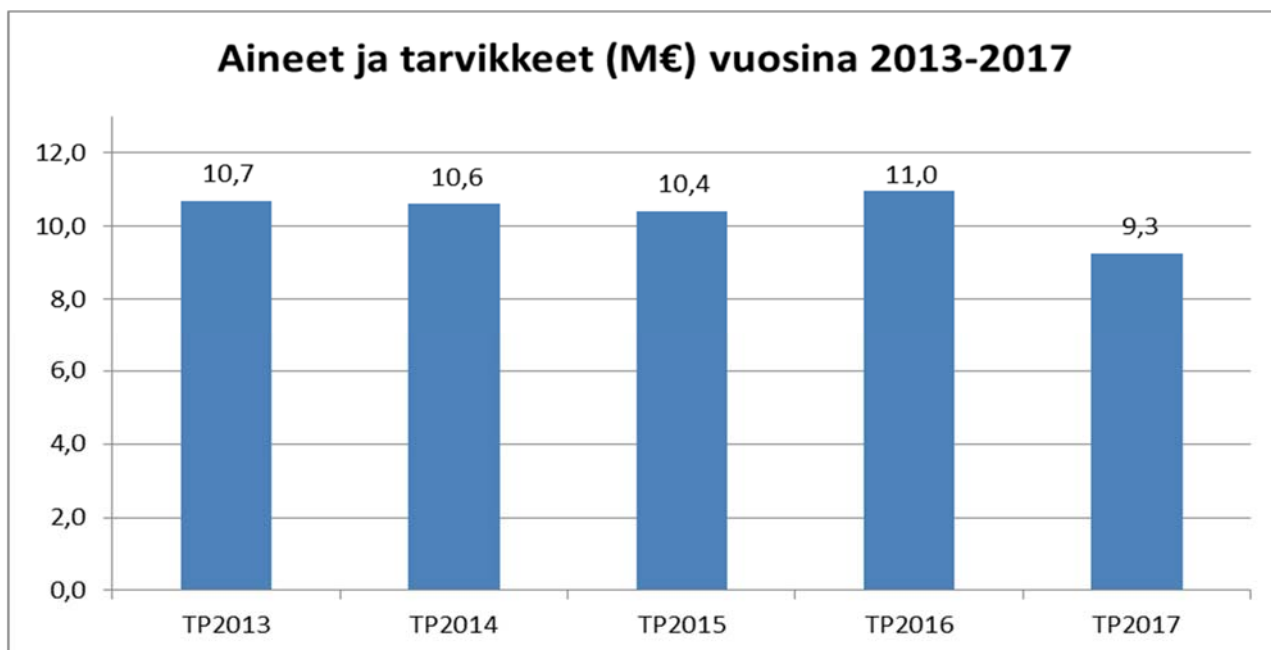
Palvelujen ostojen kehitys (M€) vuosina 2013-2017

Kaupungin toimintamenoista palvelujen ostot ovat suurin menolaji. Palvelujen ostoihin sisältyy erikoissairaanhoidon kustannukset, joiden osuus on melkein puolet kaikista kaupungin palvelujen ostoista. Palvelujen ostot vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna 1,6 miljoonaa euroa eli 2,2 prosenttia. Olennaisimmat muutokset johtuivat vesihuollon taseyksikön yhtiöittämisestä ja siihen liittyvien noin 1,6 miljoonan euron palvelujen ostojen siirtymisestä yhtiöön ja erikoissairaanhoidon kustannusten vähenemisestä 2,6 miljoonaa euroa viime vuoteen verrattuna. Palvelujen ostoista nousi asiakaspalveluiden ostot muilta 0,8 miljoonaa euroa, toimisto – ja asiantuntijapalvelut 0,3 miljoonaa euroa ja ICT-palvelut 0,2 miljoonaa euroa.

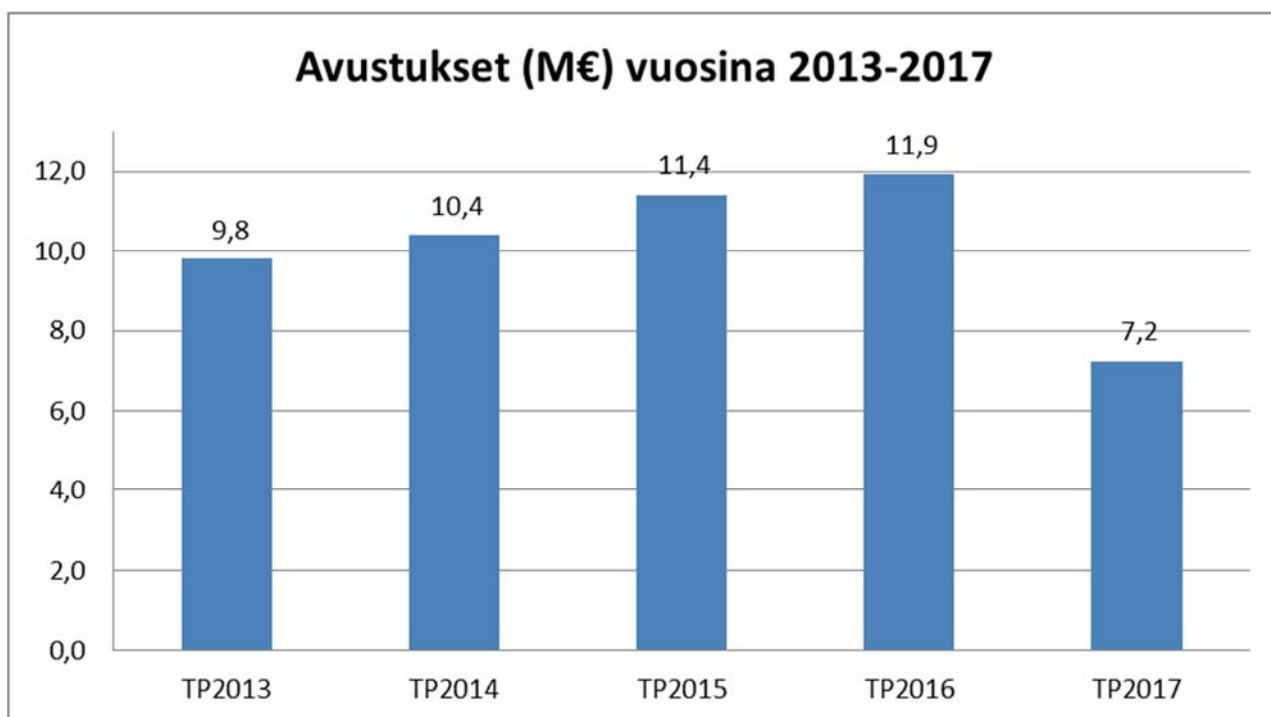
Yllä olevasta taulukosta palvelujen ostojen kehityksestä vuosina 2013–2017 on nähtävissä, että vuosina 2013–2016 erikoissairaanhoidon ostot ovat kasvaneet 3,2 miljoonaa euroa eli 9,7 prosenttia, mutta vuosi 2017 oli poikkeuksellinen ja erikoissairaanhoidon kustannukset toteutuivat 33,5 miljoonan euron suuruisina eli vähennystä oli 2,6 miljoonaa euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Kustannusten alenemiseen ovat vaikuttaneet hoitajaksojen ja läheteiden vähenevä määrä ja yhteispäivystyksen käytön vähentyminen. Vastaavalla tarkastelujaksolla muiden kuin erikoissairaanhoidon palvelujen ostot ovat kasvaneet 4,0 miljoonaa euroa eli 11,6 prosenttia.

Aineita ja tarvikkeita koskevat menot vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna. Menot vähenivät 1,7 miljoonaa euroa, joka johtui siitä, että vesihuollon taseyksikön yhtiöittämisen seurauksena kustannuksia siirtyi yhtiöön noin 2,7 miljoonaa euroa eli tämä vaikutus huomioon ottaen aineet ja tarvikkeiden kustannukset nousivat. Kaupungin suurimpia aineisiin ja tarvikkeisiin kuuluvia ostoja ovat elintarvikkeet, lääkkeet ja hoitotarvikkeet, lämpö, sähkö. Aineiden ja tarvikkeiden markkinoilla tapahtuva hinnanvaihtelut heijastuvat suoraan kaupungin kustannuksiin. Myös ilmasto-olosuhteet aiheuttavat vaihtelua lämmön ja sähkön kulutuksessa eri vuosina.

Avustusten määrä väheni 4,7 miljoonaa euroa eli 39,4 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Avustusten vähenemiseen vaikutti perustoimeentulotuen järjestämisen vastuun siirtäminen Kelalle, jolloin tulojen myötä myös kustannuksista 4,1 (vuonna 2016) miljoonaa euroa siirtyivät pois kaupungilta. Tarveharkintaisen ja ennaltaehkäisevän toimeentulotuen kustannukset laskivat edelliseen vuoteen verrattuna.

Työmarkkinatuen kuntaosuus oli 1,3 miljoonaa euroa ja nousi edellisestä vuodesta 0,1 miljoonaa euroa.

Toimintakate

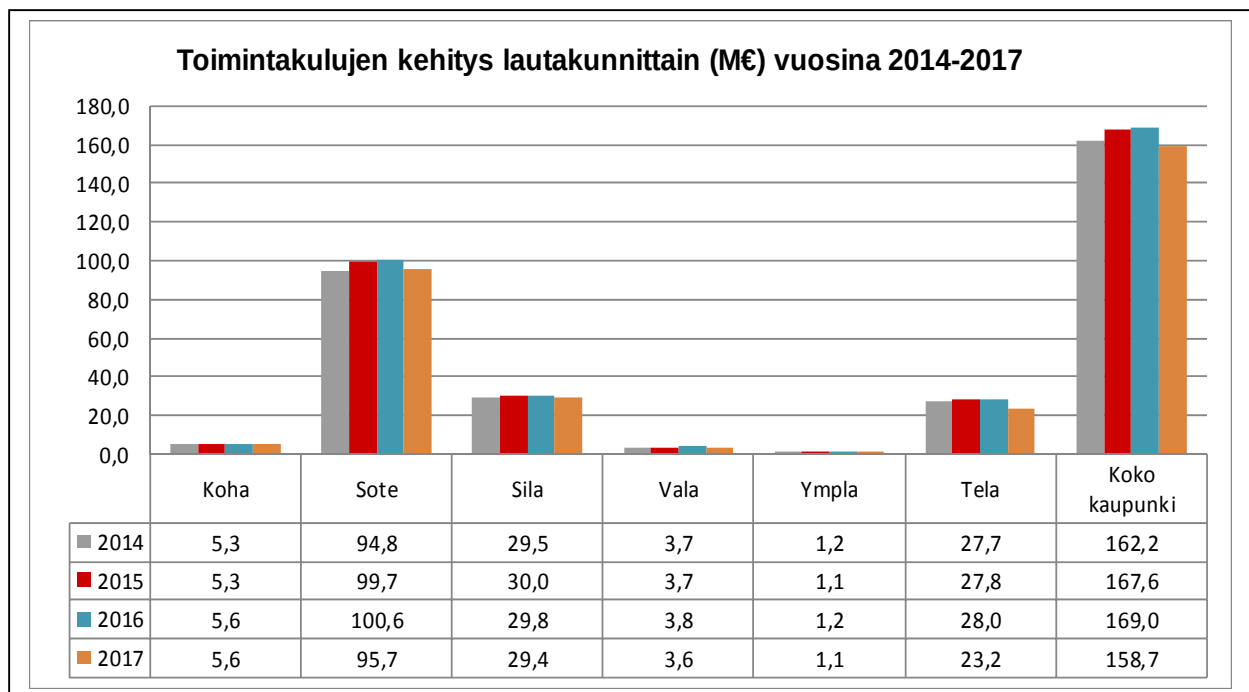
Toimintakate osoittaa, kuinka paljon toimintamenoista jää niistä vähennettyjen toimintatulojen jälkeen katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Toimintakate tilinpäätösvuonna oli -119,0 miljoonaa euroa. Toimintakate vahvistui 0,9 miljoonaa euroa eli 0,8 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Toimintatuotot kattavat 25,0 prosenttia toimintamenoista.

Lautakuntien ulkoiset toimintakulut, -tuotot ja toimintakate vuosina 2014 - 2017

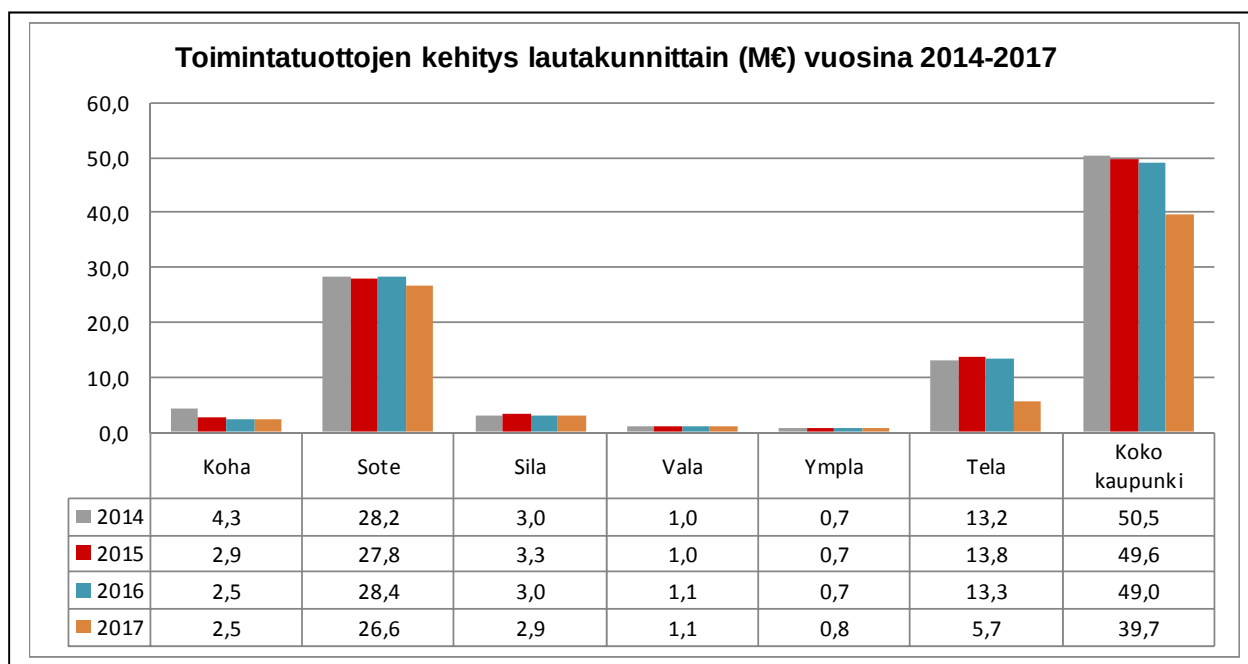
Kaikkien lautakuntien toimintakulut ovat olleet vuoden 2016 tasolla tai alle. Kaikkien lautakuntien toimintamenot eivät ole suoraan vertailukelpoisia edellisten vuosien kanssa johtuen toiminnallisista muutoksista vuonna 2017. Perustoimeentulon järjestämisen vastuun siirtäminen Kelalle vaikutti sosiaali- ja terveyspalvelulautakunnan ja vesihuollon taseyksikön yhtiöittäminen teknisen lautakunnan toimintakuluihin ja tuottoihin sekä sitä kautta kummankin lautakunnan toimintakatteeseen.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen lautakunnan toimintamenot vähenivät 4,9 miljoonaa euroa vuoteen 2016 verrattuna. Vuoden 2016 tilinpäätösluvuilla laskettuna perustoimeentulotuen kustannukset olivat 4,1 miljoonaa euroa eli vähennystä muutos pois lukien on 0,8 miljoonaa euroa. Erikoissairaanhoidon kustannukset vähenivät 2,6 miljoonaa euroa verrattuna vuoteen 2016.

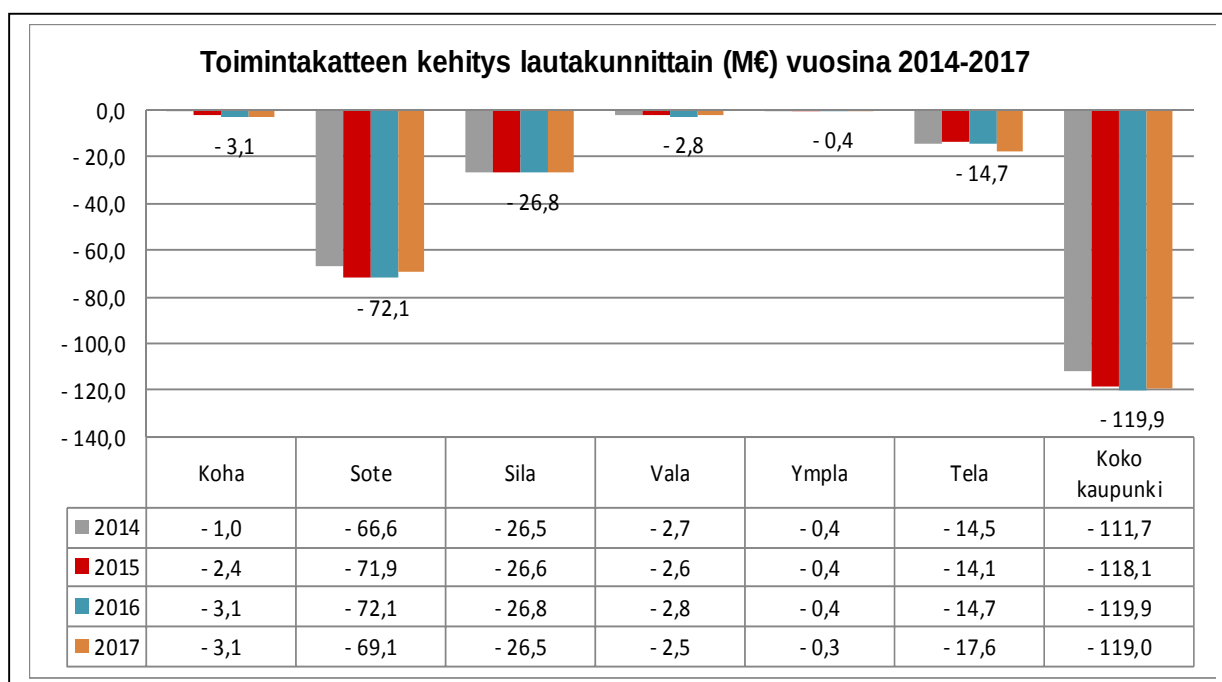
Teknisen lautakunnan toimintamenot vähenivät 4,8 miljoonaa euroa. Vesihuollon yhtiöittämisen myötä kustannuksia siirtyi vuoden 2016 tilinpäätösluvuilla noin 4,8 miljoonaa euroa eli toiminnallinen muutos huomioon ottaen teknisen lautakunnan menot olivat vuoden 2016 tasolla.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden lautakunnan tulot pieneni 1,8 miljoonaa euroa ja perustoimeentulotukiavustusten poistuminen vaikutti 1,7 miljoonaa euroa. Teknisen lautakunnan toimintatulot vähenivät 7,6 miljoonaa euroa ja vesihuollon yhtiöittämisen toimintatuloja poistui 7,6 miljoonaa euroa eli toimintatulot ovat näin tarkasteltuna noin vuoden 2016 tasolla.

Toimintakate on vahvistunut vuonna 2017 verrattuna edelliseen vuoteen. Toimintakate on edellisten vuosien aikana heikentynyt systemaattisesti ja erityisen suuri heikennys kohdistui vuoteen 2015. Näiden vuosien jälkeen toimintakate kääntyi ensimmäisen kerran positiiviseksi. Toimintakatteen heikkenemistä on pystytty hillitsemään kustannussäästöin ja sopeutustoimenpitein, sillä samaan aikaan kaupungin toimintatulojen kasvu ei ole ollut kustannustason nousua vastaavaa.

Verotulot ja valtionosuudet

Verotuloja saatiin yhteensä 99,6 miljoonaa euroa. Kasvua edellisvuoteen verrattuna oli 1,4 miljoonaa euroa eli 1,5 prosenttia.

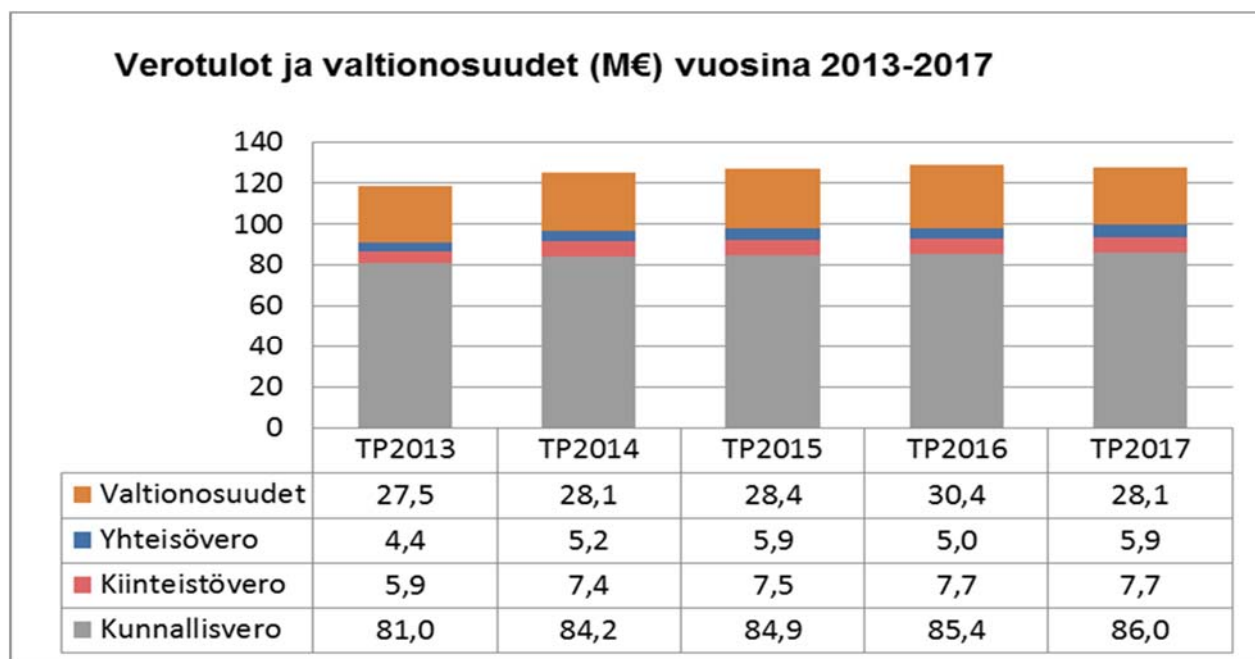
Kunnan tuloveroprosentti vuonna 2017 oli 19,75 prosenttia. Veroprosentti oli sama kuin vuonna 2016. Kunnallisverotulot kasvoivat 0,7 prosenttia eli 0,6 miljoonaa euroa vuoteen 2016 verrattuna.

Kiinteistöveroa tilitettiin lähes edellisvuoden mukaisesti ja kasvua oli 0,2 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Kiinteistöveroprosentit pidettiin muuten vuonna 2017 ennallaan, mutta muiden kuin vakituisten asuinrakennusten alarajaa nostettiin 0,8:sta 0,93:een perustuen kiinteistöverolakiin.

Talousarviota 2017 laadittaessa arvioitiin kilpailukyky sopimuksen vaikuttavan positiivisesti vuoden 2017 yhteisöverotuottoihin ja näin tapahtui. Yhteisöveroa kertyi 0,9 miljoonaa euroa enemmän kuin edellisvuonna.

Valtionosuuksia saatiin tilinpäätösvuonna 28,1 miljoonaa euroa. Vähennystä edelliseen vuoteen oli 2,3 miljoonaa euroa eli 7,7 prosenttia. Valtionosuuksien laskuun olennaisesti vaikutti perustoimeentulotuen järjestämisen vastuun siirtäminen kelalle, jolloin perustoimeentulotukeen liittyvä rahoitus 2,2 miljoonaa euroa poistui kaupungin valtionosuuksista.

Verotulot ja valtionosuudet (M€) vuosina 2016 ja 2017				
	TP2016	TP2017	kasvu %	Muutos
Verotulot	98,1	99,6	1,5 %	1,4
Kunnallisvero	85,4	86,0	0,7 %	0,6
Kiinteistövero	7,7	7,7	0,2 %	0,0
Yhteisövero	5,0	5,9	17,1 %	0,9
Valtionosuudet	30,4	28,1	-7,7 %	-2,3

Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot- ja kulut nettona kasvoivat 0,7 miljoonaa euroa viime vuoden tasosta. Rahoituskulut pysyivät lähes ennallaan, mutta rahoitustuottojen kasvuun vaikutti kasvaneet osinkotulot ja tytäryhtiöiden korkotuottojen kasvu.

Vuosikate

Vuosikate on tilinpäätöksessä 9,3 miljoonaa euroa. Kasvua on 0,7 miljoonaa euroa eli 8,8 prosenttia edellisvuoteen verrattuna.

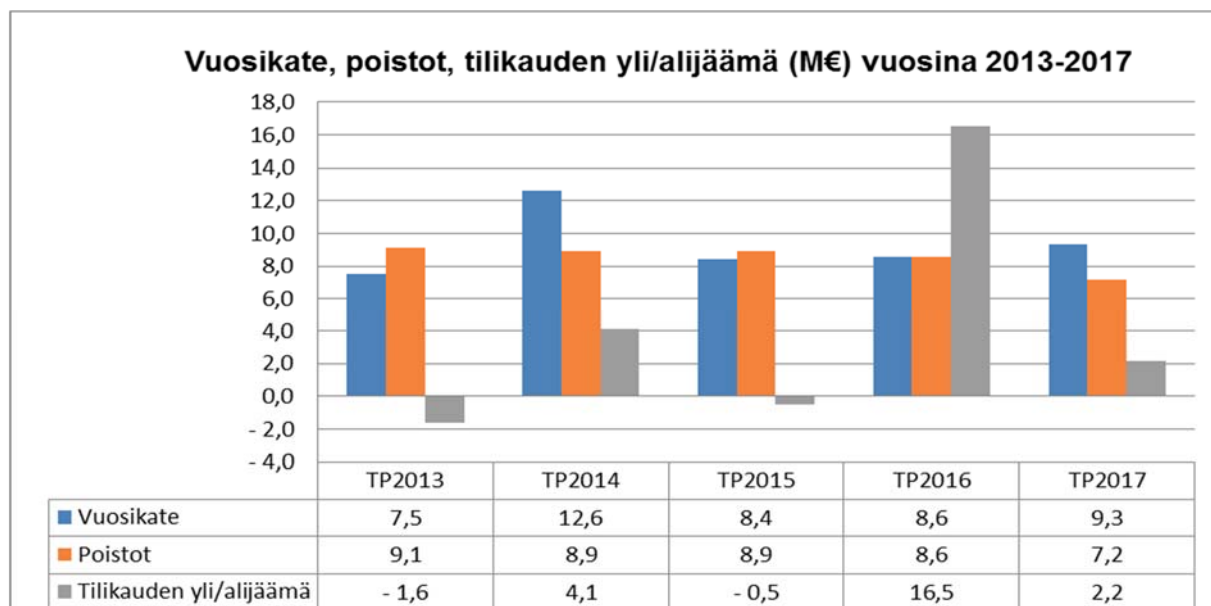
Tilinpäätöksessä vuosikate on keskeinen arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on vähintään siitä vähennettävien poistojen suuruinen, kunnan tulorahoitus on riittävä. Kun tulorahoituksen riittävyyttä mittaava tunnusluku on 100 prosenttia, oletetaan kunnan tulorahoituksen olevan riittävä. Kaupungin vuosikate vuonna 2017 oli 130,1 prosenttia poistoista, joten talous tällä mittarilla on tasapainossa.

Poistojen suuruuteen ja vertailtavuuteen vaikutti vesihuollon taseyksikön yhtiöittäminen. Vesihuollon verkosto ja pumppaamo omaisuus siirtyi yhtiöön ja sitä kautta poistotaso pienentyi. Vesi-yhtiön poistotaso vuonna 2016 oli noin 1,6 miljoonaa euroa.

Tilikauden yli/alijäämä

Tilikausi muodostuu 2,2 miljoonaa euroa ylijäämäiseksi. Tilikauden tulokseen vaikutti olennaisesti verotulojen kasvu aikaisempaan verrattuna ja lautakuntien menojen kasvun hillitseminen. Vuosi 2017 oli talouden näkökulmasta tasapainossa eikä tulosta parantanut satunnaiset tuotot tai kertaerät.

Edellisvuonna tilikauden tulos oli 16,5 miljoonaa euroa ylijäämäinen ja vuonna 2015 alijäämää kertyi -0,5 miljoonaa euroa. Taseeseen on kertynyt ylijäämää edellisiltä vuosilta yhteensä 17,0 miljoonaa euroa. Tilikauden positiivisella tuloksella taseen ylijäämä kasvaa 19,2 miljoonaa euroa ylijäämäiseksi eli 792 euroa per asukas (asukasmäärä 24 244).

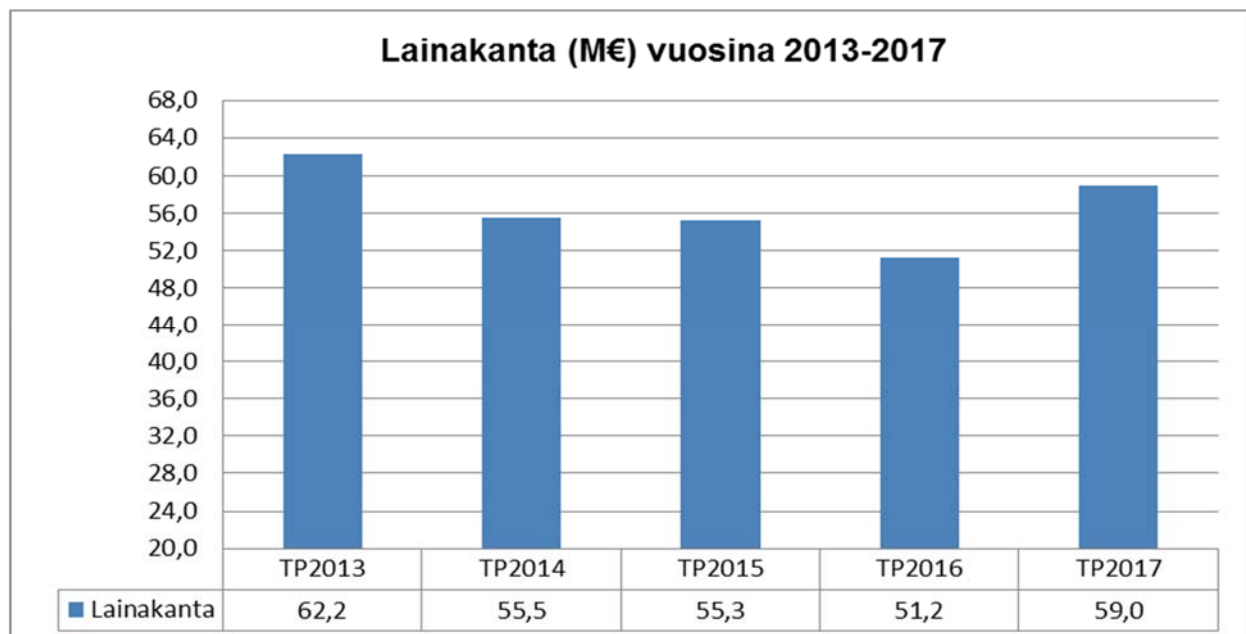
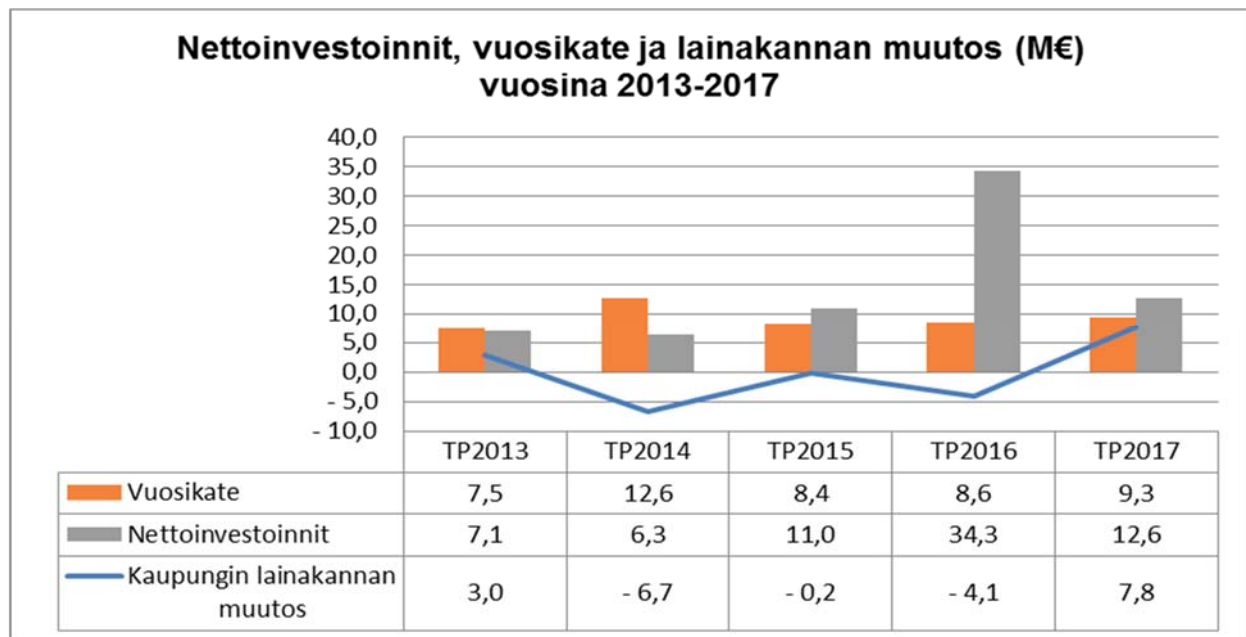
1.3.2. Toiminnan rahoitus

Raision kaupungin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

(M€)	TP2017	TP2016
Toiminnan rahavirta	8,8	9,9
Vuosikate	9,3	8,6
Satunnaiset erät	0,0	16,6
Tulorahoituksen korjauserät	-0,5	-15,2
Investointien rahavirta	-12,6	34,3
Investointimenot	-13,9	-7,1
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,5	0,2
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0,8	41,2
Toiminnan ja investointien rahavirta	-3,8	44,2
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	0,0	-5,3
Antolainasaamisten lisäykset	0,0	-5,3
Lainakannan muutokset	7,8	-4,1
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1,7	-2,1
Lyhytaikaisten lainojen muutos	9,5	-2,0
Muut maksuvalmiuden muutokset	-4,0	-34,3
Toim.antojen varojen ja po:n muutos	0,1	0,0
Vaihto-omaisuuden muutos	0,0	0,0
Saamisten muutos	-5,2	-28,0
Korottomien velkojen muutos	1,1	-6,3
Rahoituksen rahavirta	3,8	-43,7
Rahavarojen muutos	0,0	0,5
<i>Rahavarojen muutos</i>		
<i>Rahavarat 31.12.M€</i>	4,4	4,4
<i>Rahavarat 1.1. M€</i>	4,4	3,9
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	TP2017	TP2016
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, M€	39,5	25,6
Toiminnan ja investointien rahavirta, M€	-3,8	44,2
Investointien tulorahoitus, %	69,8	124,0
Lainanhoitokate	3,9	3,2
Rahavarat 31.12., M€	4,4	4,4
Rahan riittävyys, pv	9	9
Asukasmäärä	24 244	24 276

Investointien kokonaismenot tilinpäätösvuonna olivat 13,9 miljoonaa euroa ja nettomenot 12,6 miljoonaa euroa. Vuosikate ei kattanut nettoinvestointeja. Investointien rahavirtaan vaikuttaa vesihuollon yhtiöittäminen ja siihen liittyvä osakepääoman investointi, joka kirjautui vuoden 2017 tilinpäätökseen.

Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 1,7 miljoonalla eurolla ja lyhytaikaisia kuntatodistuslainoja lisättiin 9,5 miljoonalla eurolla. Lainakanta kasvoi tilinpäätösvuoden aikana 51,2 miljoonasta eurosta 59,0 miljoonaan euroon eli 7,8 miljoonaa euroa. Lainamäärän kasvua selittää, että kaupunki antoi pitkäaikaisen 6,1 miljoonan euron lainan Raision vuokratalojen kokonaan omistamalle tytäryhtiölle Asunto Oy Kuulaharjoille.

Rahoituslaskelman tunnusluvuissa positiivinen toiminnan ja investointien rahavirta kertoo, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassanvahvistamiseen. Negatiivinen luku tarkoittaa, että menoja on jouduttu kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa. Toiminnan ja investointien rahavirta oli 3,8 miljoonaa euroa negatiivinen.

Tunnuslukuista toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta seuraa investointien omarahoituksen toteutumista tilinpäätösvoiton ja neljän edellisen vuoden aikana. Kumulatiivisen viiden vuoden rahavirran pitäisi olla positiivinen, jotta omarahoituksella olisi pystytty kattamaan investoinnit tällä aikavälillä. Tilinpäätöksen tunnusluku on positiivinen.

Tilinpäätöksen investointien tulorahoitus 69,8 prosenttia osoittaa, että investointeja ei ole pystytty rahoittamaan tulorahoituksella.

Lainanhoitokate mittaa tulorahoituksen riittävyyttä vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Mikäli tunnusluku on yli 2, kunnan lainanhoitokyky on hyvä, tyydyttävä, kun tunnusluku on 1-2 ja heikko, kun tunnusluku on alle 1. Lainanhoitokate tilinpäätösvoiton oli 3,9, joten kaupungin lainanhoitokyky oli hyvä.

Maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivässä. Rahan riittävyys oli 9 päivää.

1.4. Rahoitusasema ja sen muutokset

Raision kaupungin tase ja sen tunnusluvut

VASTAAVAA 1000 € PYSYVÄT VASTAAVAT	TP2017 157 656	TP2016 151 668
Aineettomat hyödykkeet	291	319
Aineettomat oikeudet	92	112
Muut pitkävaik.menot	199	207
Aineelliset hyödykkeet	118 733	114 715
Maa- ja vesialueet	35 233	34 398
Rakennukset	42 061	42 791
Kiinteät rakenteet ja laitteet	33 742	35 171
Koneet ja kalusto	1 487	1 382
Muut aineelliset hyödykkeet	66	66
Ennakkomaksut ja kesken- eräiset hankinnat	6 144	906
Sijoitukset	38 632	36 634
Osakkeet ja osuudet	30 643	28 645
Muut lainasaamiset	7 891	7 891
Muut saamiset	98	98
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 467	837
Valtion toimeksiannot	1 370	738
Lahjoitusrahastojen varat	98	99
VAIHTUVAT VASTAAVAT	45 307	40 069
Vaihto-omaisuus	153	143
Aineet ja tarvikkeet	153	143
Saamiset	40 746	35 530
Pitkäaikaiset saamiset	32 750	28 316
Lainasaamiset	32 567	27 951
Muut saamiset	183	365
Lyhytaikaiset saamiset	7 996	7 214
Myyntisaamiset	2 692	5 008
Lainasaamiset	1 505	1 201
Muut saamiset	1 823	788
Siirtosaamiset	1 977	217
Rahat ja pankkisaamiset	4 408	4 396
VASTAAVAA YHTEENSÄ	204 430	192 574

VASTATTAVAA 1000 €	TP2017	TP2016
OMA PÄÄOMA	120 887	118 729
Peruspääoma	101 691	101 691
Edellisten tilikausien ylijäämä	17 037	512
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	2 158	16 525
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	3	3
Poistoero	3	3
PAKOLLISET VARAUKSET	1 187	1 116
Muut pakolliset varaukset	1 187	1 116
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 826	1 136
Valtion toimeksiannot	1 673	960
Lahjoitusrahastojen pääomat	153	176
VIERAS PÄÄOMA	80 528	71 590
Pitkäaikainen	29 125	45 713
Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	25 687	42 388
Lainat muilta luotonantajilta	93	93
Saadut ennakot	330	216
Liittymismaksut ja muut velat	3 016	3 016
Lyhytaikainen	51 403	25 877
Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	33 201	8 701
Saadut ennakot	30	21
Ostovelat	6 419	5 540
Muut velat	1 030	1 161
Siirtovelat	10 723	10 454
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	204 430	192 574
TASEEN TUNNUSLUVUT	TP2017	TP2016
Omavaraisuusaste,%	59,2	61,7
Suhteellinen velkaantuneisuus-%	47,9	40,4
Velat ja vastuut pros. käyttötuloista, %	63,1	55,2
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	19 195	17 037
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	792	702
Lainakanta 31.12., 1000 €	58 981	51 182
Lainakanta 31.12.,€/asukas	2 433	2 108
Lainasaamiset 31.12., 1000 €	7 989	7 989
Asukasmäärä	24 244	24 276

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääristä 70 prosentin omavaraisuutta. 50 tai sitä alempi prosenttiluku merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta. Tilinpäätöksessä kaupungin omavaraisuusaste on 59,2 prosenttia. Tulos jää alle tavoitetason ja tunnusluku heikkeni edellisestä vuodesta kaupungin velkamäärän kasvun myötä. Tarkastelussa on hyvä ottaa huomioon, että konsernin omavaraisuusaste ei kuitenkaan heikentynyt, koska konsernin lainakanta pieneni noin miljoonalla eurolla viime vuoteen verrattuna.

Kaupungin suhteellinen velkaantuneisuus kertoo, kuinka suuri osuus käyttötuloista tarvittaisiin velkojen maksuun kerralla. Mitä pienempi tunnusluku, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella. Tunnusluku ei kuitenkaan saisi ylittää 50 prosenttia. Velkojen maksuun kerralla tarvittaisiin 47,9 prosenttia kaupungin käyttötuloista. Luku on heikentynyt verrattuna edelliseen vuoteen.

Kaupungin lainamäärä vuoden lopussa on 59,0 miljoonaa euroa. Lainojen määrä on kasvanut 7,8 miljoonaa euroa vuoden takaisesta. Lainamäärän kasvua selittää, että kaupunki antoi pitkäaikaisen 6,1 miljoonan euron lainan Rasion vuokratalojen kokonaan omistamalle tytäryhtiölle asunto Oy kuulaharjoille. Pitkäaikaisia lainoja on lyhennetty 1,7 miljoonalla eurolla ja lyhyt aikaisia kuntatodistuslainoja on nostettu 9,5 miljoonalla eurolla. Kokonaislainamäärä asukasta kohden on 2 433 euroa/asukas. Asukaskohtainen lainamäärä on 325 euroa suurempi kuin edellisenä vuonna.

1.5. Kokonaistulot ja -menot

Raision kaupungin kokonaistulot ja -menot 2017

TULOT	€	%	MENOT	€	%
Toiminta			Toiminta		
Toimintatuotot	39 712 754,57	16,6	Toimintakulut	158 721 323,11	67,5
Verotulot	99 575 669,65	41,6	- Valmistus omaan käyttöön	0,00	0,0
Valtionosuudet	28 077 471,00	11,7	Korkokulut	886 887,80	0,4
Korkotuotot	616 333,84	0,3	Muut rahoituskulut	11 397,73	0,0
Muut rahoitustuotot	971 037,31	0,4	Satunnaiset kulut	0,00	0,0
Satunnaiset tuotot	0,00	0,0	Tulorahoituksen korjauserät		
Tulorahoituksen korjauserät			Pakollisten varausten muutos		
- Pysyvien vastaavien			- Pakollisten varausten lis. (-), väh. (+)	-70 152,00	0,0
hyödykkeiden luovutusvoitot	-578 356,82	-0,2	- Pysyvien vastaavien		
Investoinnit			hyödykkeiden luovutustappiot	-3 764,85	0,0
Rahoitusosuudet investointimenoihin	547 000,00	0,2	Investoinnit		
Pysyvien vastaavien			Investointimenot	13 911 445,73	5,9
hyödykkeiden luovutustulot	775 486,60	0,3			
Rahoitustoiminta			Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten vähennykset	0,00	0,0	Antolainasaamisten lisäykset	0,00	0,0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	0,0	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	1 701 322,00	0,7
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	69 500 000,00	29,1	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	60 000 000,00	25,5
Oman pääoman lisäykset	0,00	0,0	Oman pääoman vähennykset	0,00	0,0
Kokonaistulot yhteensä	239 197 396,15	100,0	Kokonaismenot yhteensä	235 158 459,52	100,0
	239 197 396,15			-4 027 054,65	
	235 158 459,52			11 881,98	
	-4 038 936,63			-4 038 936,63	
				0,00	

1.6. Kuntakonsernin toiminta ja talous

1.6.1. Konsernitaseeseen yhdisteltävät yhteisöt

	Numero KTP:ssä	Omistus- osuus %
Kuntayhtymät		
V-S Sairaanhoidopiirin ky	(70)	5,70449
V-S Erityishuoltopiirin ky	(71)	3,5150
Varsinais-Suomen liitto	(72)	5,42482
V-S Lastensuojelukuntayhtymä	(73)	20,68
Ky Raisen-Naantalin Vesilaitos	(74)	50,00
Raisen seudun koulutuskuntayhtymä	(75)	47,13
Tytäryhteisöt		
Raisen Vuokra-asunnot Oy	(40)	100,00
Eero Rantasen säätiö	(60)	60,00
Asunto Oy Kuulaharjat	(41)	100,00
KOY Kerttulan Jäähalli	(31)	50,00
Raisen Vesi Oy	(50)	100,00
Yhdistelty sovelletun pääomaosuusmenetelmän mukaisesti:		
Osakkuusyhteisöt		
Asunto Oy Raisen Keonkatu 3	(42)	31,26

1.6.2. Kuntakonsernille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Uusi kuntalaki tuo vuodesta 2017 lukien muutoksia muun muassa kuntien kriisikuntakriteereihin. Tarkastelu laajenee kattamaan laajemmin koko konsernin toimintaa. Arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää säädettyssä määräajassa. Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa, tai kunnan rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat kunnan ja kuntakonsernin talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet seuraavat raja-arvot:

- 1) kuntakonsernin vuosikate on negatiivinen (pl. harkinnanvarainen valtionosuuden korotus);
- 2) kunnan tuloveroprosentti on vähintään 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti;
- 3) asukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän vähintään 50 prosentilla;
- 4) kuntakonsernin suhteellinen velkaantuminen on vähintään 50 prosenttia.

Tilinpäätöksen 2015 mukaan Raisiolla on kuntakonsernin taseessa ylijäämiä 12,2 miljoonaa, lainamäärä 3756 euroa asukasta kohden ja suhteellinen velkaantuneisuus 55 %.

Vesihuoltotoiminta on yhtiötetty vuonna 2016, jolloin Raision kaupungin konserniyhteisöjen kokonaisuudessa tapahtui merkittäviä muutoksia. Muutokset konsernissa ja kuntalaissa edellyttävät konserniohjauksen vahvistamista. Konserniohjauksen vahvistamiseksi on päätetty konsernitilin käyttöön otosta. Lisäksi tytäryhteisöjen hallitusten kokouksissa on läsnä konsernijohtoon kuuluvia. Uudella strategiakaudella olisi tarkoituksenmukaista luoda konserniyhteisöille mittaroidut taloustavoitteet ohjauksen ja raportoinnin vahvistamiseksi.

Kaikille tytäryhteisöille yhteiset tavoitteet

Konserniyhteisöjen tulee raportoida toiminnastaan ja taloudestaan vähintään kerran talousarviovuoden aikana konsernijaostolle. Konserniyhteisöjen edellytetään raportoivan kirjallisesti konsernijaostolle yhtiön tilinpäätöksestä ja keskeisistä tunnusluvuista.

Lisäksi yhteisöjen tulee pyrkiä ennalta estämään erilaisten riskien realisoituminen mm. toimivilla sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan käytännöillä.

Toteutunut 31.12.2017:

Konserniyhteisöt ovat raportoineet toiminnastaan ja taloudestaan konsernijaostolle 6.3.2017 § 27. Kaupunginhallitus on asettanut erikseen osakkuusyhteisöille tavoitteet ja antanut lisäksi tytäryhteisöille erillisiä konserniohjeita.

Tytäryhteisöiden tavoitteet

Raision Vuokra-asunnot Oy
As Oy Kuulaharjat

Tavoite: Raision Vuokra-asunnot Oy vastaa asumistarpeisiin Raisiossa asunto-ohjelman tavoitteiden mukaisesti. As Oy Kuulaharjojen perusparannus ja laajennus toteutuu suunnitelmien mukaisesti. Hankkeen etenemisestä raportoidaan konsernijaostoa.

Toteutunut

31.12.2017:

Kuulaharjojen perusparannus on toteutunut suunnitellusti. Kaupunginhallitus on antanut 27.11.2017 § 383 Kuulaharjojen perusparannukseen liittyvän lainan Raision Vuokra-asunnoille.

Eero Rantasen säätiö

Tavoite: Säätiö huolehtii taidekokoelman säilytyksestä, konservoinnista sekä esillä pidosta.

Toteutunut 31.12.2017:

Tavoite on toteutunut.

Kiinteistö Oy Kerttulan jäähalli

Tavoite: Kiinteistöyhtiö tarjoaa jääaikaa osakkaille osakassopimuksen edellyttämällä tavalla ja luo raisiolaisille mahdollisuudet jääurheilun harrastamiseen. Kiinteistöyhtiö kattaa tulorahoituksella menonsa kuten osakassopimuksessa on sovittu.

Päätetään yhtiön toimitusjohtajajärjestelyistä.

Toteutunut 31.12.2017:

Yhtiö on järjestänyt operatiivisen toiminnan palvelusopimuksella, joka on solmittu molempien jäähallin omistajiin kuuluvan urheiluseuran kanssa. Yhtiö ei ole nimennyt toimitusjohtajaa.

Raision Vesi Oy

Tavoite:

Yhtiö harjoittaa puhtaan talousveden ja jätevesien johtamista sekä vesijohto- ja viemäriverkostojen rakentamista ja ylläpitoa. Lisäksi yhtiön toimialaan kuuluvat vesihuoltoon liittyvät oheispalvelut.

Yhtiön toiminta on kustannustehokasta ja vesitaksojen kehitys hallitaan.

Toimintavuoden aikana luodaan ja kehitetään toimivat käytännöt Raision vesihuollon toteuttamiseksi yhtiömuotoisena.

Toteutunut 31.12.2017:

Tavoite on toteutunut. Kehittämistyötä jatketaan.

Muihin osakkuusyhtiöihin ja seudullisiin toimintoihin liittyviä tavoitteita

Raision Palvelutalossäätiö:

Hulvelanpäänteeseen rakennettavan senioritalon hanke suunnitellaan yhteistyössä Raision sosiaali- ja terveystoimen kanssa raisiolaisten vanhusten asumistarpeet huomioiden. Senioritalon hankkeen etenemisestä raportoidaan konsernijaostolle.

Toteutunut 31.12.2017:

Hankkeen etenemisestä on raportoitu konsernijaostoa ja kaupunginhallitusta. Hanke ei ole vielä käynnistynyt.

Muut seudulliset toiminnot

Muiden osakkuusyhteisöjen osalta kaupunginhallitus määrittää yksityiskohtaisemmat tavoitteet erillispäätöksin. Konsernijaosto seuraa osakkuusyhteisöjen toimintaa.

Toteutunut 31.12.2017:

Tavoite on toteutunut.

1.6.3. Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt konserniohjeen 17.3.2008. Ohjeen mukaisesti toimivalta on jaettu seuraavasti:

Valtuusto

- päättää kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista.
- määrittelee tarvittaessa tarkemmin kaupungin omistajapolitiikan linjaukset
- hyväksyy konserniohjeet.

Kaupunginhallitus

- nimeää edustajat tytär- ja osakkuusyhteisöjen yhtiökokouksiin tai vastaaviin kokouksiin
- antaa ohjeet yhtiökokouksessa tai vastaavissa elimissä kaupunkia edustaville henkilöille kaupungin kannan ottamisesta käsiteltäviin asioihin, jollei ohjeiden antamista ole johtosäännöllä annettu kaupungin muulle viranomaiselle
- seuraa kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen toimintaa ja tekee tarvittaessa toimenpide-ehdotuksia havaitsemistaan epäkohdista
- vastaa tytäryhteisöjen valvonnan järjestämisestä
- antaa valtuustolle selvityksen tytäryhteisöjen toiminnasta ja taloudesta kunnan tilinpäätöksen yhteydessä.

Kaupunginhallituksen konsernijaosto

- valmistelee konserniohjeet ja yleiset ohjeet kaupungin edunvalvonnasta
- neuvoo kaupungin edustajia tytär- ja osakkuusyhteisöjen kokouksissa käsiteltävissä kaupungin kannalta tärkeissä asioissa
- määrää kaupungin luottamushenkilöedustajille tytär- ja osakkuusyhteisöissä virkamiesyhteyshenkilön, joka valmistelee kaupungin edustajille tarvittavat ohjeet ja neuvoo heitä.

Lautakunta

- huolehtii erityistoimialaansa kuuluvista tehtävistä ja tytär- ja osakkuusyhteisöjen toiminnan seurannasta ja tekee tarvittaessa toimenpide-ehdotuksia havaitsemistaan epäkohdista yhtiön johdolle ja raportoi tarvittaessa kaupunginhallitukselle tai konsernijaostolle.

Kaupunginjohtaja

- johtaa kaupunginhallituksen alaisena kaupungin konsernipolitiikkaa
- vastaa konserniohjeen mukaan kaupunginjohtajalle kuuluvista tehtävistä
- seuraa kunnan omistajapolitiikan toteutumista ja raportoi tarvittaessa kaupunginhallitukselle tai konsernijaostolle

- seuraa kuntakonsernin ja konserniohjeiden toimivuutta ja tekee tarvittaessa ehdotuksia konsernin rakenteen ja ohjeiden kehittämisestä kaupunginhallitukselle tai konsernijaostolle.

Konsernijohto

Konsernijohtolla tarkoitetaan kaupunginhallitusta, konsernijaostoa ja kaupunginjohtajaa. Konsernijohto vastaa kuntakonsernin ohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä.

Konserniohjaus 2017

Kaupunginhallitus on 27.3.2017 § 88 käsitellyt jäsenyhteisöjen tavoitteiden toteutumista vuoden 2016 osalta ja asettanut jäsenyhteisötavoitteet vuodelle 2017.

Tarkemman seurannan ja ohjauksen piirissä olevat seuraavat jäsenyhteisöt raportoivat konsernijaostolle 6.3.2017 § 57 edellisen vuoden toiminnasta ja taloudesta: Raison Vuokra-asunnot Oy, Kerttulan jäähalli, Turun Seudun Vesi Oy, Turun seudun Puhdistamo Oy, Turun Seudun Energia Oy, Lounais-Suomen Jätehuolto Oy ja Raison Vesi Oy. Lisäksi konsernijaostolle annettiin katsaus Raison Seudun koulutuskuntayhtymän ja Raison Palvelutalosaatiön ajankohtaisista asioista.

Tilannekatsauksen antoi asianomaisen yhteisön viranhaltijayhdyshenkilö. Kunkin yhteisön osalta tilaisuuteen osallistuivat myös yhteisöjen hallitusten raisiolaiset edustajat. Raison Vuokra-asunnot Oy:n osalta tilannekatsauksen antoi toimitusjohtaja.

1.6.4. Konsernitilinpäätös

Konsernituloslaskelma ja sen tunnusluvut

Konsernitilinpäätös noudattaa rakenteeltaan peruskunnan tilinpäätöstä. Konsernitilinpäätös sisältää konsernituloslaskelman, konsernin rahoituslaskelman ja konsernitaseen. Konsernitilinpäätöksen tunnusluvut ovat samat kuin peruskunnalla.

(1000 €)	TP2017	TP2016	kasvu %
Toimintatuotot	98 533	97 987	0,56
Toimintakulut	-215 109	-219 069	-1,81
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	17	9	79,87
Toimintakate	-116 560	-121 073	-3,73
Verotulot	99 576	98 130	1,47
Valtionosuudet	34 967	38 145	-8,33
Rahoitustuotot ja -kulut	-472	-590	-20,03
Korkotuotot	112	93	20,04
Muut rahoitustuotot	966	828	16,77
Korkokulut	-1 504	-1 447	3,93
Muut rahoituskulut	-46	-64	-27,83
Vuosikate	17 511	14 612	19,84
Poistot ja arvonalentumiset	-13 168	-13 244	-0,57
Suuunnitelman mukaiset poistot	-13 144	-13 230	-0,65
Arvonalentumiset	-24	-14	75,35
Satunnaiset erät	0	1 345	-100,00
Tilikauden tulos	4 343	2 714	60,03
Tilikauden verot	-231	0	#JAKO/0!
Laskennalliset verot	-136	-184	-26,35
Vähemmistöosuudet	-6	-6	-1,79
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	3 971	2 524	57,31

KONSERNIN TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	TP2017	TP2016
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	46	45
Vuosikate/Poistot, %	133	110
Vuosikate, euroa/asukas	722	602
Kunnan asukasmäärä	24 244	24 276

Konsernin tilikauden ylijäämä on 4,0 miljoonaa euroa ja muutos edellisen vuoteen oli 1,4 miljoonaa euroa positiivinen. Toimintatuotoilla katetaan vajaa puolet toimintakuluista.

Vuosikate tilinpäätösvuonna oli 17,5 miljoonaa euroa ja se vahvistui noin 2,9 miljoonaa euroa. Vuosikate kattaa 13,1 miljoonan euron poistot, joten tulorahoitus on ollut riittävä.

Konsernirahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

(1000 €)	TP2017	TP2016
Toiminnan rahavirta	17 023	15 847
Vuosikate	17 511	14 612
Satunnaiset erät	0	1 345
Tilikauden verot	-231	0
Tulorahoituksen korjauserät	-257	-111
Investointien rahavirta	-17 541	-12 998
Investointimenot	-19 283	-13 621
Rahoitusosuudet investointimenoihin	909	245
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	832	378
Toiminnan ja investointien rahavirta	-519	2 849
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset	-962	-1 935
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2 465	5 798
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-12 905	-5 711
Lyhytaikaisten lainojen muutos	9 478	-2 022
Oman pääoman muutokset	1 961	175
Muut maksuvalmiuden muutokset	939	-65
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	48	-36
Vaihto-omaisuuden muutos	12	-121
Saamisten muutos	-2 468	186
Korottomien velkojen muutos	3 348	-94
Rahoituksen rahavirta	1 938	-1 825
Rahavarojen muutos	1 419	1 024
Rahavarat 31.12.	12 662	11 243
Rahavarat 1.1.	11 243	10 219

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	TP2017	TP2016
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 v., 1000 €	5 923	-13 199
Investointien tulorahoitus, %	95,3	109,2
Lainanhoitokate	1,3	2,2
Rahavarat 31.12., M€	12,7	11,2
Kassan riittävyys	19	17
Kunnan asukasmäärä	24 244	24 276

Konsernin investointien kokonaismenot tilinpäätösvuonna olivat 19,3 miljoonaa euroa ja nettoinvestoinnit 17,5 miljoonaa euroa. Vuosikate oli lähes nettoinvestointien suuruinen.

Toiminnan ja investointien rahavirta oli -0,5 miljoonaa euroa. Luku kertoo, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassanvahvistamiseen. Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma ei konsernissa noussut ja rahavarat vahvistuivat.

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta seuraa investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Kumulatiivisen viiden vuoden rahavirran pitäisi olla positiivinen, jotta omarahoituksella olisi pystytty kattamaan investoinnit tällä aikavälillä. Tämä

mittari on ollut mukana konsernitilinpäätöksessä vuodesta 2012, eikä se ole ennen vuotta 2017 täytynyt vielä kertaakaan. Tilinpäätöksen 2017 tunnusluku 5,9 miljoonaa euroa on parantunut vuosien aikana ja kääntyy ensimmäisen kerran positiiviseksi. Tunnusluku täyttää tilinpäätösvuonna omarahoitusvaatimuksen.

Investointien tulorahoitusprosentti 95,3 prosenttia osoittaa, että investointeja ei ihan täysimääräisesti pystytty rahoittamaan tulorahoituksella. Lainanhoitokate on 1,3 prosenttia ja se tippui edellisvuoden tasosta. Lainanhoitokate-tunnusluku on huono, kun se on alle 1.

Konsernitase ja sen tunnusluvut

VASTAAVAA	TP2017	TP2016	VASTATTAVAA	TP2017	TP2016
PYSYVÄT VASTAAVAT	227 648	224 653	OMA PÄÄOMA	121 469	117 494
Aineettomat hyödykkeet	784	646	Peruspääoma	101 691	101 691
Aineettomat oikeudet	109	130	Säätiöiden ja yhd. peruspääomat	332	332
Muut pitkävaik.menot	651	493	Arvonkorotusraho	13	13
Ennakkomaksut	24	23	Muut omat rahastot	648	644
			Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	14 814	12 290
Aineelliset hyödykkeet	207 599	204 768	Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	3 971	2 524
Maa- ja vesialueet	38 916	38 085			
Rakennukset	93 388	90 260	VÄHEMMISTÖOSUUDET	313	349
Kiinteät rakenteet ja laitteet	62 057	63 906			
Koneet ja kalusto	5 199	4 951	PAKOLLISET VARAUKSET	3 055	2 693
Muut aineelliset hyödykkeet	713	701	Eläkevaraukset	11	11
Ennakkomaksut ja kesken-			Muut pakolliset varaukset	3 044	2 682
eräiset hankinnat	7 327	6 866			
			TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	2 364	1 580
Sijoitukset	19 265	19 239			
Osakkuusyhteisöosakkeet	346	351	VIERAS PÄÄOMA	129 569	127 047
Muut osakkeet ja osuudet	16 137	16 107	Pitkäaik. korollinen vieras pääoma	51 539	76 797
Muut lainasaamiset	2 700	2 700	Pitkäaik. koroton vieras pääoma	11 638	11 392
Muut saamiset	82	82	Lyhytaik. korollinen vieras pääoma	36 801	12 504
			Lyhytaik. koroton vieras pääoma	29 591	26 354
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 984	1 247			
			VASTATTAVAA YHTEENSÄ	256 770	249 163
VAIHTUVAT VASTAAVAT	27 138	23 263			
Vaihto-omaisuus	1 016	1 028			
			KONSERNIN TASEEN TUNNUSLUVUT	TP2017	TP2016
Saamiset	13 460	10 992	Omavaraisuusaste,%	47,4	47,3
Pitkäaikaiset saamiset	1 230	1 148	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	55,6	54,2
Lyhytaikaiset saamiset	12 230	9 844	Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista	67	66
			Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	18 785	14 814
Rahoitusarvopaperit	2 277	2 777	Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	775	610
			Konsernin lainat, €/asukas	3 644	3 679
Rahat ja pankkisaamiset	10 384	8 466	Konsernin lainakanta 31.12., 1000€	88 339	89 302
			Konsernin lainasaamiset 31.12.,1000€	2 700	2 700
VASTAAVAA YHTEENSÄ	256 770	249 163	Kunnan asukasmäärä	24 244	24 276

Omavaraisuusaste mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuuden tavoitetasona voidaan pitää 50 prosentin ylittävää omavaraisuutta. Konsernin omavaraisuus aste edellisten vuosien aikana parantunut sen ollessa 47 prosenttia, mutta jää edelleen alle tavoitetason, mikä merkitsee kuntakonsernille merkittävää velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo, kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun, jos velat maksettaisiin kerralla. Mitä pienempi suhteellisen velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet konsernilla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella. Velkojen maksuun kerralla pitäisi käyttää yli puolet eli 55,6 prosenttia käyttötuloista. Tunnusluku on heikentynyt edellisvuodesta, jolloin suhteellinen velkaantuneisuus oli 54,2 prosenttia.

Tilikauden ylijäämä oli 4,0 miljoonaa euroa. Konsernitaseessa on kertynyttä ylijäämää tilinpäätösvoosi mukaan lukien 18,8 miljoonaa euroa.

Konsernin lainakanta on vuosien aikana pienentynyt. Vuoden lopussa lainaa oli 88,3 miljoonaa euroa ja se pienentyi 1,0 miljoonalla eurolla edelliseen tilinpäätökseen verrattuna. Konsernilla on lainoja 3 644 euroa asukasta kohden, kun se vuoden 2016 tilinpäätöksessä oli 3 679.

1.7. Kaupunginhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Kaupunginhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Kaupunginhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä.

Tilikauden tuloksella tarkoitetaan kaupungin tuloslaskelman tulosta ennen poistoeroja, varauksia ja rahastosiirtoja. Tilikauden 2017 tulos on 2.157.841,46 euroa. Vastaava vuoden 2016 tilikauden tulos oli 16.518.420,15 euroa. Tilikauden tulos merkitsee, että tuloslaskelman vuosikatteella 9.333.657,73 eurolla katetaan suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalennukset (-7.175.816,27 euroa) kokonaisuudessaan. Kaupungin talous on tästä näkökulmasta katsottuna vuonna 2017 tasapainossa. Kaupungin talouden rasisiteena on 59,0 miljoonan euron lainapääoma.

Kaupunginhallitus esittää tilinpäätösvuoden 2.157.841,46 euron tuloksen käsittelystä seuraavaa:

- tehdään poistoerojen vähennyksiä 202,44 euroa suunnitelman mukaan. Poistoerojen yhteismäärä tässä tilinpäätöksessä on 202,44 euroa.
- edellä esitettyjen tuloksen käsittelyerien jälkeen syntyvä ylijäämä, 2.158.043,90 euroa, merkitään taseen oman pääoman kohtaan ” Tilikauden ylijäämä/alijäämä”. Ylijäämä kasvattaa taseen oman pääoman kohdan ” edellisten tilikausien ylijäämä” 17.037.151,16 määrää.

Vuoden 2017 2.158.043,90 euron ylijäämäisen tilinpäätöksen jälkeen taseessa on edellisten tilikausien ylijäämää 19.195.195,06 euroa.

2

Talousarvion toteutumisvertailu

2.1. Vertailu talousarvioon

Käyttötalouden toteutuminen

Talousarvion 2017 lautakunta-kohtainen käyttötalouden toteutuminen ulkoisten tulojen ja menojen osalta on esitetty oheisessa taulukossa. Taulukko sisältää alkuperäisen talousarvion ja siihen tehdyt hyväksytyt muutokset. Poikkeamana on esitetty muutetun talousarvion ja tilinpäätöksen erotus. Talousarvion sitovuus on toimeilimen tasolla.

(1000 €)	TA17	TA muutos	Muutettu TA17	TP17	Poikkeama	Tot. %
1 KONSERNIHALLINTO						
toimintatuotot	3 299	-200	3 099	2 536	-563	81,8
toimintakulut	-5 062	-609	-5 671	-5 608	63	98,9
toimintakate	-1 763	-809	-2 573	-3 072	-499	119,4
2 SOSIAALI- JA TERVEYSLTK						
toimintatuotot	26 611	96	26 707	26 626	-81	99,7
toimintakulut	-98 230	-260	-98 490	-95 725	2 765	97,2
toimintakate	-71 619	-164	-71 783	-69 099	2 684	96,3
3 SMISTYSLTK						
toimintatuotot	2 578	270	2 848	2 944	96	103,4
toimintakulut	-29 448	-323	-29 772	-29 408	364	98,8
toimintakate	-26 871	-54	-26 924	-26 464	460	98,3
4 VAPAA-AIKALTK						
toimintatuotot	1 147	80	1 226	1 093	-133	89,2
toimintakulut	-3 596	-110	-3 706	-3 596	110	97,0
toimintakate	-2 450	-31	-2 480	-2 503	-23	100,9
5 YMPÄRISTÖLTK						
toimintatuotot	708	0	708	820	112	115,8
toimintakulut	-1 283	0	-1 283	-1 140	143	88,9
toimintakate	-575	0	-575	-320	255	55,7
6 TEKNINEN LTK						
toimintatuotot	5 339	279	5 618	5 693	75	101,3
toimintakulut	-23 833	196	-23 636	-23 244	392	98,3
toimintakate	-18 493	475	-18 018	-17 551	467	97,4
KÄYTTÖTALOUS YHT						
toimintatuotot	39 682	524	40 206	39 713	-493	98,8
toimintakulut	-161 453	-1 106	-162 559	-158 721	3 838	97,6
toimintakate	-121 771	-582	-122 353	-119 009	3 344	97,3

Valtuusto on päättänyt muutoksista talousarvioon seuraavasti: 23.1.2017 § 5 ja 8, 13.3.2017 § 29, 4.9.2017 § 133,142 ja 143, 16.10.2017 § 162–164, 29.1.2018 § 8.

Toimintatuottojen ja -kulujen poikkeamat

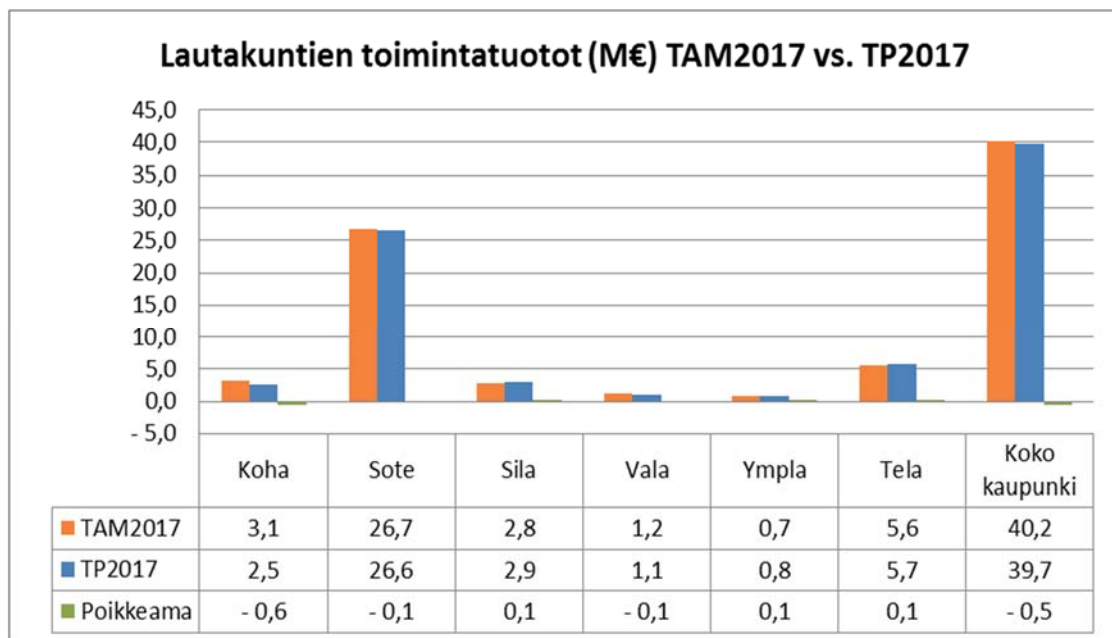
Alkuperäinen talousarvio vuodelle 2017 laadittiin alijäämäiseksi 4,5 miljoonaa euroa. Kaupungin valtuusto päätti kokouksessaan 4.9.2017 § 142 henkilöstösäästöön liittyvästä talousarviomuutoksesta suuruudeltaan 1,2 miljoonaa euroa. Talousarviomuutos toteutettiin tulojen lisäyksellä ja menojen vähennysten avulla, joten taloudellista nettovaikutusta talousarvioon ei tullut. Talousarviomuutoksilla oli kuitenkin vaikutusta lautakuntien alkuperäisiin talousarvioihin kaupungin sisällä.

Toteutunut tilikauden ylijäämä oli 2,2 miljoonaa euroa, joka oli alkuperäistä talousarviota 6,7 miljoonaa euroa parempi. Tilikauden tulokseen vaikutti olennaisesti verotulojen myönteinen kehitys ja samanaikaisesti pystyttiin hillitsemään menojen kasvua.

Toimintatuotot

Toimintatuotot toteutuivat kokonaisuudessaan lähes talousarvion mukaan eikä muutamaa yksittäistä alla mainittua erää lukuun ottamatta ollut olennaisia poikkeamia. Lautakuntien toimintatuotot jäivät kokonaisuudessaan noin 0,5 miljoonaa euroa alle muutetun talousarvion.

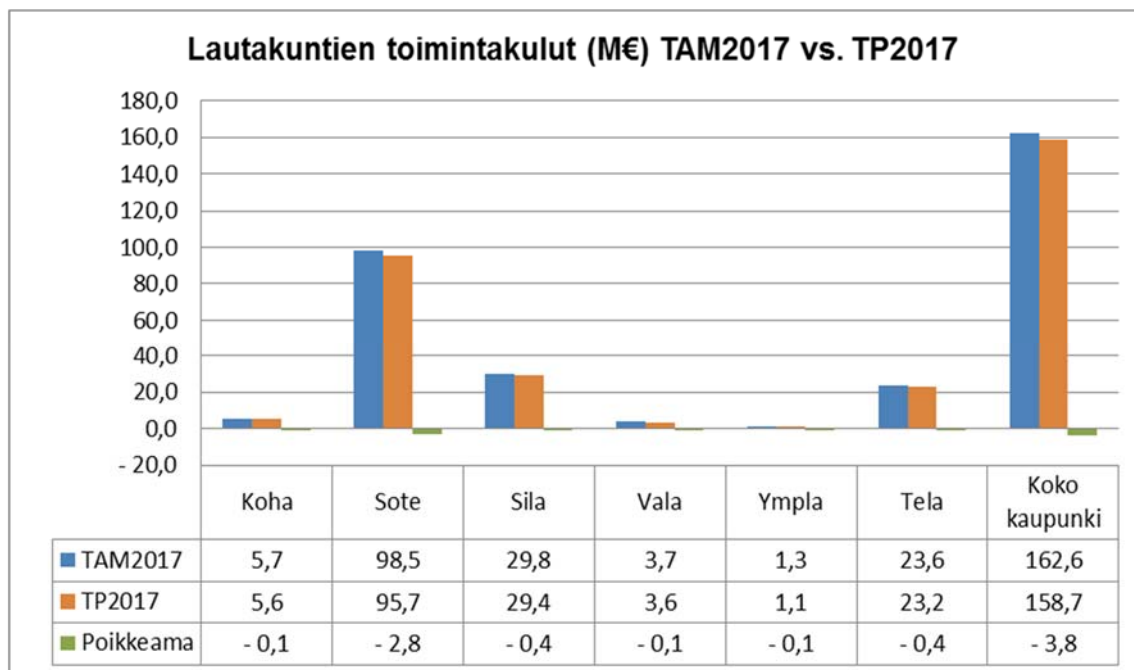
Toimintatuotoista erityisesti maksutuotot toteutuivat noin 0,3 miljoonaa euroa ja tuet ja avustukset 0,6 miljoonaa euroa parempina verrattuna muutettuun talousarvioon. Maksutuottojen arvioitua parempaan toteumaan vaikutti muiden sosiaalitoimen maksujen sekä tarkastus- ja valvontamaksutuottojen kasvu. Myyntituottojen heikompaan toteumaan verrattuna talousarvioon vaikutti myyntituotot kunnilta, jotka olivat 1,2 miljoonaa euroa talousarviota pienemmät. Tämä johtuu Raision ja Ruskon yhteistoiminta alueen välisestä laskutuksesta, joka oikaistaan aina vuoden lopussa vastaamaan todellisia kustannuksia.

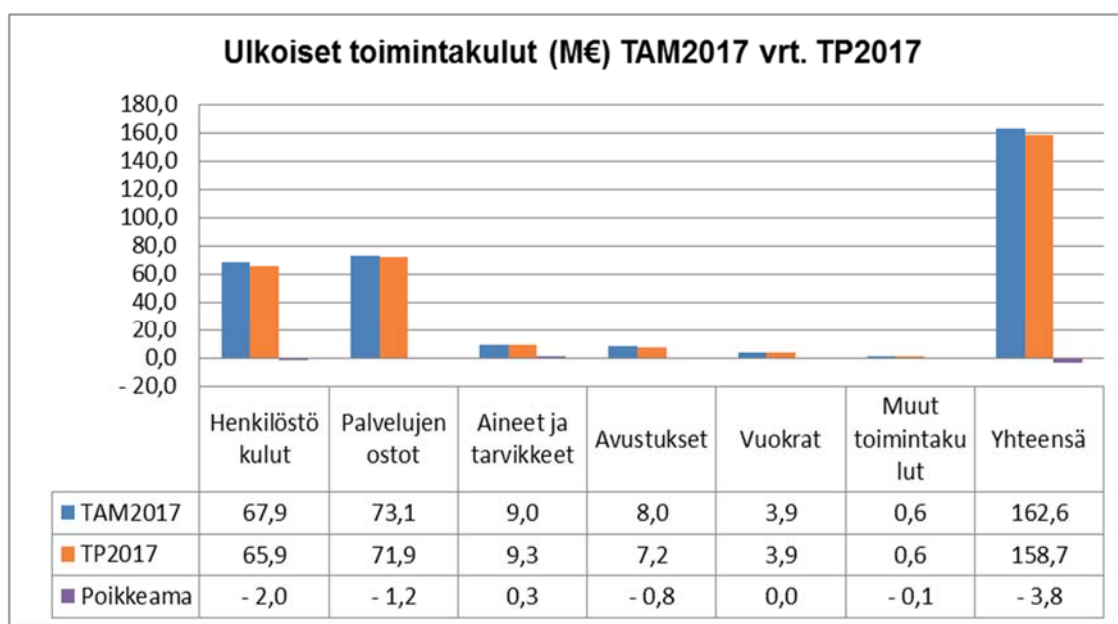
Toimintatuotoista muutetussa talousarviossa arvioidusta jäivät konsernihallinnon talousarviossa olevat maanmyyntituotot 0,5 miljoonaa euroa, kun tavoite oli 1,0 miljoonaa euroa ja sähkönmyyntituotot 0,1 miljoonaa euroa. Vapaa-aikalautakunnan toimintatuottojen pienempään toteumaan verrattuna talousarvioon vaikutti pääsymaksutuottojen toteutuminen arvioitua vähäisempänä.

Toimintakulut

Lautakuntien toimintakulut toteutuivat kokonaisuudessaan 3,8 miljoonaa euroa pienempinä kuin muutetussa talousarviossa oli arvioitu. Kaikkien lautakuntien toteutuneet kustannukset alittivat muutetun talousarvion.

Alkuperäisessä talousarviossa konsernihallinnon henkilöstömenoissa oli mukana henkilöstösäästö, jonka vaikutus oli 1,2 miljoonaa euroa. Kaupungin valtuusto päätti kokouksessaan 4.9.2017 § 142 henkilöstösäästöön liittyvästä talousarviomuutoksesta suuruudeltaan 1,2 miljoonaa euroa ja tällä päätöksellä henkilöstösäästö purettiin. Sosiaali- ja terveystalouden lautakunnan menot alittivat talousarvion 2,8 miljoonalla eurolla, johon vaikutti erikoissairaanhoidon kustannusten alitus noin 2,3 miljoonalla eurolla.

Henkilöstökulut toteutuivat 2,0 miljoonaa euroa pienempänä kuin muutetussa talousarviossa oli arvioitu. Talousarviota laadittaessa vuodelle 2017 ei ollut varmuudella tiedossa

kilpailukyky sopimuksen vaikutuksia. Henkilöstökustannusten alhaiseen toteutumiseen liittyviä syitä on käsitelty kappaleessa 1.3 tuloslaskelman toteutuminen.

Palvelujen ostot alittuivat muutettuun talousarvioon nähden 1,2 miljoonalla eurolla eli 1,7 prosentilla. Palvelujen ostojen olennaisin positiivinen poikkeama on erikoissairaanhoidon kustannukset, jotka alittivat talousarvion 2,3 miljoonaa euroa. Palvelujen ostoista toimisto- ja asiantuntijapalvelut ylittivät 0,3 miljoonaa euroa ja ICT-palvelut 0,3 miljoonaa euroa.

Aineet ja tarvikkeet toteutuivat 0,3 miljoonaa euroa suurempina kuin talousarviossa arvioitu. Olennaisin ylitys oli lääkkeissä ja hoitotarvikkeissa noin 0,2 miljoonaa euroa.

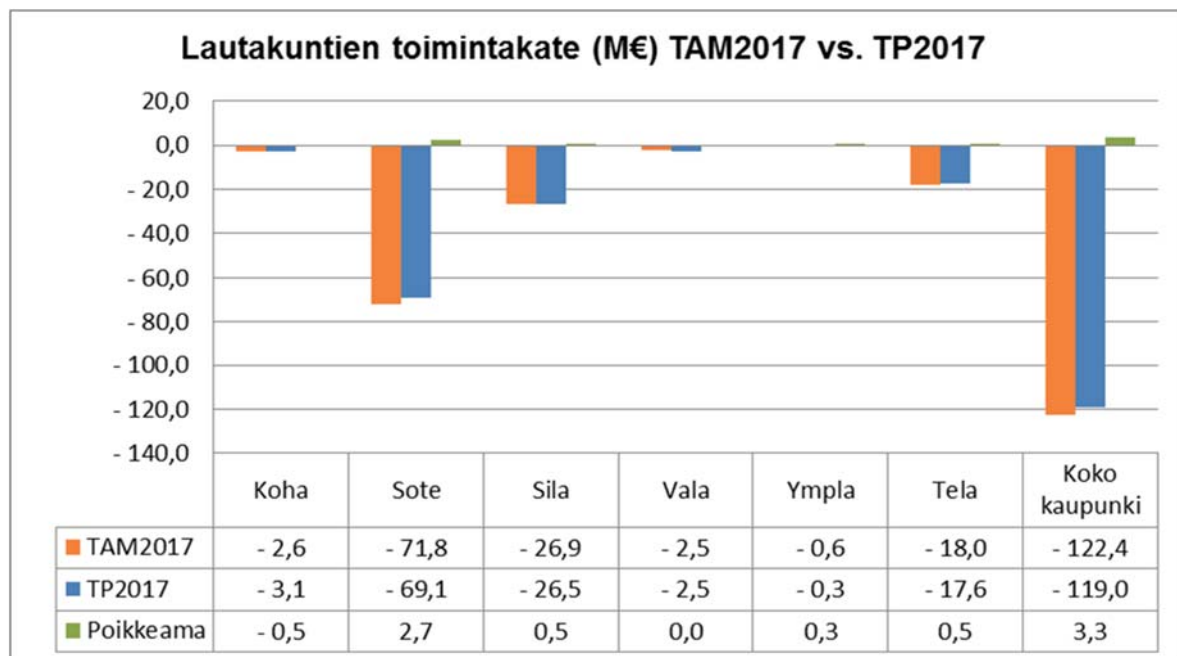
Avustukset toteutuivat 0,8 miljoonaa euroa pienempinä kuin talousarviossa arvioitu. Avustuksista olennaisimmat poikkeamat liittyivät tarveharkintaisen ja ennaltaehkäisevän toimeentulotuen kustannuksiin, jotka alittuivat 0,4 miljoonaa euroa talousarvioon verrattuna ja lasten kotihoidon tuen kustannuksiin, jotka alittuivat 0,2 miljoonaa euroa. Työmarkkinatuen kuntaosuus ylittyi 0,3 miljoonalla eurolla talousarvioon verrattuna.

Vuokrat ja muut toimintakulut toteutuivat lähes muutetun talousarvion mukaisesti.

Käyttötalouden poikkeamat tulo- ja menoarvioihin sekä strategisten tavoitteiden toteutuminen on esitetty yksityiskohtaisemmin lautakunnittain ko. lautakunnan kohdalla.

Toimintakate

Toimintakate oli 3,3 miljoonaa euroa muutettua talousarviota parempi, joka johtui toimintakulujen huomattavasta talousarviota paremmasta toteutumisesta.

Verotulot ja valtionosuudet

Kaupungin valtuusto päätti kokouksessaan 4.9.2017 § 142 henkilöstösäästöön liittyvästä talousarviomuutoksesta suuruudeltaan 1,2 miljoonaa euroa. Talousarvio muutos toteutettiin

tulojen lisäyksellä ja menojen vähennysten avulla. Talousarvioon lisättiin verotuloja yhteensä 0,6 miljoonaa euroa, koska ennusteet verotulojen positiivisesta kehityksestä oli jo silloin selvästi nähtävissä. Talousarvio muutokset tehtiin kuitenkin hyvin maltillisesti ylöspäin.

Vuonna 2017 tuloveroprosentti oli 19,75 ja se oli sama kuin vuonna 2016. Kiinteistöveroprosentit pidettiin muuten vuonna 2017 ennallaan, mutta muiden kuin vakituisten asuinrakennusten alarajaa nostettiin 0,8:sta 0,93:een perustuen kiinteistöverolakiin.

Verotuloja tilitettiin vuonna 2017 99,6 miljoonaa euroa. Verotulojen toteutuma ylitti muutetun talousarvion 3,1 miljoonalla eurolla. Kunnallisveroa saatiin 2,3 miljoonaa euroa muutetussa talousarviossa arvioitua enemmän. Kiinteistöverojen kertymä oli lähes talousarvion mukainen ja yhteisöverojen tuotto 0,8 miljoonaa euroa enemmän kuin muutetussa talousarviossa arvioitu.

Valtionosuuksia saatiin tilinpäätösvouden aikana 28,1 miljoonaa euroa. Toteutuma oli talousarvion mukainen.

Verotulot ja valtionosuudet (M€) TAM2017 vrt. TP2017				
	TAM2017 M€	TP2017 M€	tot. %	Muutos M€
Verotulot	96,5	99,6	103,2 %	3,1
Kunnallisvero	83,7	86,0	102,7 %	2,3
Kiinteistövero	7,7	7,7	100,5 %	0,0
Yhteisövero	5,1	5,9	115,1 %	0,8
Valtionosuudet	28,1	28,1	100,0 %	0,0

2.2.

Tavoitteiden toteutuminen

2.2.1.

Konsernihallinto

KAUPUNGINHALLITUS

SITOVAT TAVOITTEET 2017

TALOUS (ulkoiset)

Vuosi	Menot	Tulot	Netto
TP2014	-5.305.195	4.314.270	-990.925
TP2015	-5.330.607	2.886.695	-2.443.912
TP2016	-5.591.242	2.492.117	-3.099.125
TAM2017	-5.671.491	3.098.781	-2.572.710
TP2017	-5.607.649	2.536.123	-3.071.526

STRATEGISET TAVOITTEET

Menestystekijä
Toimenpiteet

Mittari tai seurantatapa
Tavoitetaso 2017
Toteutunut 2017

1. Tasapainoinen talous

Investoinnit kustannetaan keskipitkällä aikavälillä omarahoitteisesti eikä nettovelan määrä kasva. Vuositulos on positiivinen ja eikä yksikään kriisikuntamittareista täyty.

1.1. Henkilöstön määrä ja palveluiden ostot hallitaan

Tilinpäätösseuranta: henkilökunnan määrä, henkilötyövuodet sekä palveluiden ostot
Henkilöstömäärä ei kasva
Palveluostot eivät ylitä yleistä kustannustason nousua

Tavoite toteutui: Palvelujen ostot vähentyivät 2,0 miljoonaa euroa verrattuna edelliseen vuoteen. Tavoite toteutui, vaikka huomioon otettaisiin toiminnalliset muutokset. Suurin tekijä oli ESH:n kustannusten vähentyminen yli 2,6 miljoonalla eurolla.

1.2. Ostopalvelut pyritään kilpailuttamaan siten, että toimivilta markkinoilta saadaan kustannustehokkaita vaihtoehtoja

Markkinoita hyödynnetään osana palvelutuotantoa. Palvelutuotantosuunnitelma on käytössä.

Tavoite on toteutunut.

1.3. Henkilöstön voimavarat kohdennetaan oikein, eläkkeelle siirtymisten yhteydessä hyödynnetään mahdollisuudet uudelleen järjestelyihin.

Täyttöluvut ja ulkoinen haku
Koko kaupungin työvoiman käyttöä seurataan keskitetysti konsernijaostossa.

Konsernijaosto on myöntänyt täyttöluvut vakansseille ja seurannut täyttöprosessia vuoden aikana laadituilla yhteenvedoilla

Sairauspoissaoloja vähennetään, huomioidaan kiky:n vaikutukset ja uudelleen organisoidaan ja keskitetään työllistämistoiminta.

Sairauspoissaolot ovat kaupungin oman seurannan mukaan vähentyneet 3 696 päivällä edellisestä vuodesta. Kikyn vaikutuksia ei ole pystytty erikseen arvioimaan. Työllistämistoiminta on organisoitu uudelleen ja keskitetty sosiaali- ja terveyskeskuksen alaisuuteen.

1.4. Raisio on vetovoimainen työnantaja

Työnantajan vetovoimaa kuvaava Kunta 10-mittari
Paranee edellisestä mittauksesta

Työnantajan suosittelemista kuvaava mittari nousi 2014 70,9 %:sta 2016 83,3 %:iin. Seuraava mittaus 2018.

1.5. Kaupungin käytössä olevien tilojen määrää pyritään laskemaan.

Kiinteistökustannukset/henkilökunnan määrä
Pienenevä trendi

Suhdeluku kiinteistökustannukset/henkilökunnan määrä on kehittynyt seuraavasti:

- tp-12 7.143 €/htv
- tp-13 6.694 €/htv
- tp-14 6.515 €/htv
- tp-15 6.680 €/htv
- tp-16 6.692 €/htv
- tp-17 6.925 €/htv

1.6. Investoinnit kustannetaan keskipitkällä aikavälillä omarahoitteisesti.

Tilinpäätösseuranta
Nettovelan määrä kasvaa vuonna 2017 enintään 5,9 miljoonaa euroa.

Tavoite ei toteutunut: nettovelan määrä kasvoi kaupungissa 7,8 miljoonaa euroa, mutta konsernin lainakanta pieneni 1,0 miljoonaa euroa. Emokaupungin lainakannan kasvua selittää, että kaupunki antoi loppuvuodesta pitkäaikaisen 6,1 miljoonan euron lainan Raision vuokratalojen kokonaan omistamalle tytäryhtiölle Asunto Oy kuulaharjoille. Kaupunginvaltuusto on erikseen päättänyt tarvittavasta nettolainan kasvattamisesta.

Yhteismittari menestystekijälle:
Yksikään kriisikuntakriteereistä ei täyty.

Tavoite ei toteutunut: Kriisikuntakriteereistä toteutui konsernin suhteellinen velkaantuminen vähintään 50 %. Konsernin suhteellinen velkaantuminen on 56 %.

Kriisikuntakriteerit ovat seuraavat:

	1) Kunnan oma tase alijäämäinen (riittää yksin) 2) Kuntakonsernin asukaskohtainen taseen alijäämä viimeinen tp -1000 ja sitä edellinen -500 3) Kuntakonsernin kahtena peräkkäisenä vuotena vuosikate negatiivinen 4) Kunnallisveroprosentti on 1 % korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu tuloveroprosentti 5) Konsernien asukaskohtainen lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän vähintään 50 % 6) Konsernin suhteellinen velkaantuminen vähintään 50 %
1.7. Selvitetään sote-palveluiden kiinteistöjen yhtiöittäminen.	Sote-kiinteistöjen kokonaisuutta on selvitetty osana maakuntauudistusvalmistelua. Yhtiöittämiselle ei ole katsottu tässä vaiheessa olevan perusteita sote-uudistuksen näkökulmasta.
2. Hyvinvointia ja kustannustehokkuutta ennakoiduista palveluista	
Ennakoivilla palveluilla ja ylisektorisella yhteistyöllä Raisio hakee asiakaslähtöisyyttä ja parempaa kustannusten hallintaa palvelutarpeen muutoksiin. Raisio on hyvä ja turvallinen paikka käydä koulua ja opiskella	
2.1 Ennakoivalla ikäihmisten hoidolla vähennetään ympärivuorokautisen hoidon tarvetta	Tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaishoidossa olevien yli 75-v. peittävyys Osuus pienenee Toteutunut: SAS-prosessi tehokas.
2.2 Oikea-aikaisilla perusterveydenhuollon palveluilla vähennetään erikoissairaanhoidon käyttöä	Erikoissairaanhoidon polikliiniset käynnit ja hoitovuorokaudet Vähenevä trendi Toteutunut Erikoissairaanhoidon nettokustannusten kasvu ja perusterveydenhuollon nettokustannusten kasvu Hidastuva kasvu Toteutunut
2.3 Ennakoivalla lastensuojelulla vähennetään häiriötilanteista koituvia haittoja ja tarvetta huostaanottoihin	Kodin ulkopuolelle sijoitettujen hoitopäivät Vähenevä trendi Ei toteutunut: hoitopäivät kasvaneet.
2.4 Raision kaupunki kannustaa terveeseen elämäntapaan	Ikävakioitu sairastavuusindeksin kehitys Seurataan tilinpäätöksen yhteydessä Ei toteutunut: indeksi kasvanut.
2.5 Raisio on liikuntakaupunki	Liikuntapaikkojen käyttö Seurataan tilinpäätöksen yhteydessä

Sisäliikuntatilojen, liikuntahalli, koulujen salit ja voimailutilan kävijät 305.524. Kävijämäärä yli tavoitteen 9,1 %.

Uintikeskus Ulpukka 191.474 kävijää, jäi tavoitteesta 8,8 %, mutta on 2,4 % enemmän kuin 2016. Jäähallit 97.413 kävijää, 2,5 % yli tavoitteen.

Ulkoliikuntapaikoilta ei ole kävijämäärätietoja, mutta varattavien kenttien käyttö kasvoi edellisvuodesta.

- 2.6 Määritellään Raision varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen kehittämiskohteet ja painopisteet

Laaditaan koulutuksen järjestäjän kehittämissuunnitelma

Kehittämissuunnitelma laadittu ja toimeenpanossa.

Kaupunginhallitus hyväksyi perusopetuksen kehittämissuunnitelman 9.10.2017 § 345. Varhaiskasvatuksen kehittämissuunnitelma laaditaan vuoden 2018 aikana.

- 2.7 Peruskoulun jälkeen jokaisella on opinto- tai työpaikka tai muu jatkosuunnitelma

Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten määrä

Nuoria < viisi

Kevään 2017 yhteishaussa Vaisaaren koulun oppilaat saivat kaikki opiskelupaikan. Nuorisopalvelut vastaa OKM:n rahoittaman Etsivän nuorisotyön palveluista Raisiossa ja Ruskolla. Nuorisopalvelut sai OKM:n rahoituksen ja Etsivää nuorisotyötä on hoidettu Raisiossa ja Ruskolla sopimusten mukaan. Asiakaskontakteja tarkasteluvälillä 23.10.2016–18.10.2017 yhteensä 63 uutta asiakasta, joista tuettujen määrä on 45 nuorta. Tarkastelu on OKM:n raportin mukainen.

Nuorisotyöttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys
Työttömyysaste on pienempi kuin Turun seudulla keskimäärin

Toteutunut: Työttömyysasteen keskiarvo oli Raisiossa 9,9, % ja Turun seudulla 11,7 %.

Vuoden 2016 lopusta vuoden 2017 loppuun työttömien nuorten määrä väheni 69 henkilöllä ja pitkäaikaistyöttömien määrä väheni 112 henkilöllä.

Työmarkkinatuen kuntaosuudella olevien määrä pienenee

Ei toteutunut, mutta loppuvuonna osuus lähti pienenemään.

3. Houkuttelevat asuinalueet ja vetovoimainen keskusta

Raisio pidetään asukkaille vetovoimaisena vaikuttamalla erityisesti tonttitarjontaan, asumisen edellytyksiin ja lähiympäristön viihtyvyyteen.

3.1 Tonttitarjonnan painopiste on omakotitonteissa ja laadukkaassa kerrostaloasumisessa kaupunkikeskustassa kuitenkin siten, että tarjolla on riittävästi myös kohtuuhintaisia ja laadukkaita vuokra-asuntoja.

Väestömäärä
24540

Ei toteutunut: ennakkoväkiluku 24244

Lapsiperheiden osuus
Muutos parempi kuin valtakunnallinen trendi

Toteutunut: Lapsiperheiden osuus kaikista perheistä koko maassa 38,6 % ja Raisiossa 38,7 %

Huoltosuhde
Raision väestöennusteen mukainen (57,2) tai parempi

Ei toteutunut: Huoltosuhde oli 58,2.

Asuntotuotannon määrä
Noin 100 asuntoa vuosittain. Määrä ei ole strategian mukainen, mutta siinä on huomioitu tämän hetkinen markkinatilanne.

Ei toteutunut: Asuntoja valmistui 37 kpl.

3.2 Kaavoitusohjelma laaditaan siten, että ohjelmassa määritetään seuraavan kolmen vuoden kaavoituksen suuntaviivat. Strategisessa maankäyttösuunnitelmassa määritetään tätä pidempi suunnitelma, joka pohjautuu kaupunkiseudun MAL - aiesopimuksessa määritettyihin maankäytön suunnitelmiin.

Raision toimenpide- ja kaavoitusohjelma rakennemallin toteuttamiseksi
Seurataan toteutumista.

MAL-hankkeen yhteydessä laaditun Raision kaupungin toimenpide- ja kaavoitusohjelman toteutumista on seurattu ja sitä on pääosin noudatettu laadittaessa Raision kaupungin kaavoitusohjelmaa vuosille 2017-2019

3.3 Kaavoitussuunnitelmissa huomioidaan taloudelliset edellytykset suunnitellun maankäytön toteutumiselle.

Kaavoitusohjelma
Merkittävien kaavoitushankkeiden yhteydessä tehdään kaavataloudellinen tarkastelu

Merkittäväksi kaavahankkeeksi on aikanaan luettu Kantokangas ja sen osalta on kaavatalouslaskelma kesken, koska kaava on vahvistunut vasta tämän vuoden 2018 puolella..

3.4 Vuokra-asuntojen ja muun asumisen tavoitteet määritellään asunto- ja maankäyttöohjelmassa.

Asunto- ja maankäyttöohjelma
Seurataan toteutumista.

Asunto- ja maankäyttöohjelma on jaettu kahteen erillisen ohjelmaan. Raision maapoliittiset linjaukset on hyväksytty valtuustossa 17.10.2016. Ohjelma on toiminut hyvin käytännössä. Raision kaupungin asunto-ohjelma 2018 – 2025 on vastaavasti hyväksytty valtuustossa nyt 29.1.2018.

3.5 Joukkoliikenteen käyttöä edistetään.

Joukkoliikenteen käyttäjämäärä
490.000 matkaa (5% kasvu)

*Kausikorttimatkat/vuosi
tp-2016 545.100 kausikorttimatkaa/vuosi
tp-2017 565.888 kausikorttimatkaa/vuosi*

3.6 Asunto-alueiden suunnittelussa huomioidaan MAL -ohjelmassa asetettujen tavoitteiden mukaisesti hyvä saavutettavuus ja joukkoliikenneyhteydet

Raision toimenpide- ja kaavoitusohjelma rakennemallin toteuttamiseksi
Seurataan ohjelman toteutumista

MAL-hankkeen yhteydessä laaditun Raision kaupungin toimenpide- ja kaavoitusohjelman toteutumista on seurattu ja sitä on pääosin noudatettu laadittaessa Raision kaupungin kaavoitusohjelmaa vuosille 2017-2019

4. Elinkeinoelämän tarpeet huomioiva kaupunki

Raisiossa on kilpailukykyinen yritystonttivaranto ja markkinointiin panostetaan vuosittain. Uusia toimijoita haetaan myös seudun ulkopuolelta.

Raisio hyödyntää logistista asemaansa elinkeinopoliittisessa maankäytössä. Liikenneyhteyksien toimivuudesta huolehditaan riittävien investointien, aktiivisen yhteistyön sekä edunvalvonnan kautta.

Palveluhenkisyys, nopeus ja tasapuolisuus määrittävät kaupungin toimintatapaa yritysytteistyössä

4.1 Yritystonttien kaavoitus ja niihin liittyvät investoinnit suunnataan erityisesti kauppakeskusalueelle, pohjoisille alueille sekä Raision keskustan alueelle sekä Hahdenniemen alueelle.

Työpaikkaomavaraisuus
Kasvaa

Ei toteutunut: Tilinpäätösvuonna julkaistun tuoreimman tiedon mukaan Raision työpaikkaomavaraisuus on 93,5 % (v. 2015).

Yritysten määrä
Kasvaa

	1514 (v. 2016), yrityskannan suuruusluokka on pysytellyt paikoillaan, uudempiä tilastotietoja ei ole vielä saatavilla.
4.2 Osana elinkeinopoliittista ohjelmaa keskeisimmistä yritysalueista laaditaan kehityssuunnitelma.	Elinkeinopoliittinen ohjelma Seurataan ohjelman toteutumista <i>Toteutunut.</i>
4.3 Raision ydinkeskustan vetovoimasta huolehditaan ja kehittämiseen suunnataan voimavaroja.	Tilinpäätösseuranta Ydinkeskustan vetovoima kasvaa <i>Toteutunut</i>
4.4 Raisio osallistuu seudulliseen elinkeinopolitiikan yhteistyöhön.	Uuden sopimuksen mukainen toiminta ja rahoitus Toteutuu <i>Toteutunut</i>
4.5 Yrityksiä kohdellaan palveluhenkisesti ja tasapuolisesti.	Elinkeinoelämän ilmapiiiri (Elinkeinoelämän keskusliiton tutkimus) Raisio viiden parhaan joukossa <i>Raision vertailutietoja ei julkaistu vähäisen vastaajamäärän vuoksi. Varsinais-Suomen maakuntakatsauksessa Raision yritysilmapiiriä kuvaavat mittarit olivat parantuneet ja sijoitus oli neljäs.</i>
4.6 Raisioon houkutellaan uusiutuvia energialähteitä käyttäviä ja kehittäviä yrityksiä.	<i>Raisiossa toimii Smart Chemistry Park, joka on cleantech-kemian alan yritysten keskittymä. Kaupunki tukee vuosittain Smart Chemistry Parkin toimintaa.</i>
5. Itsenäinen toimija ja aktiivinen vaikuttaja seutuyhteistyössä	
<i>Raisio on itsenäinen peruskunta, joka tekee yhteistyötä seudun kuntien kanssa ja osallistuu kaupunkiseutua hyödyttäviin hankkeisiin. Raisio edellyttää vastuunkantoa alueen muilta kunnilta.</i>	
5.1 Raisio on mukana kaupunkiseudun maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimuksessa.	Tilinpäätösseuranta Raisio on mukana kaupunkiseudun MAL-aiesopimuksessa. <i>Toteutunut.</i>
5.2 Raisio osallistuu seudullista yhteistyötä edistäviin selvityksiin.	Tilinpäätösseuranta Toteutuu <i>Toteutui / Seudullisia yhteistyökohteita tilinpäätösvuonna olivat seudullinen</i>

joukkoliikennematkaisu Turun kanssa, Blue
Indystry Park, UUMA 2-hanke ja MAL-yhteistyö.

5.3 Raision kaupunki tavoittelee sitä, että sosiaali- ja terveystalouden laatu säilyy vähintään nykyisellään ja kustannukset eivät oleellisesti kasva uudessa sosiaali- ja terveystalouden järjestelmässä.

Maakunta-/ SoTe-uudistuksen laite eduskunnan käsittelyssä. Raisio osallistuu maakunnan yhteiseen valmisteluun.

Toteutunut

MUUT TOIMINNALLISET TAVOITTEET

HENKILÖSTÖKUSTANNUKSET (€)

Vuosi	Henkilöstökustannukset	Vakanssien määrä	Henkilötyövuodet (htv)
TP2014	1.319.984	21	18,70
TP2015	1.276.029	21	18,86
TP2016	1.246.467	23	18,50
TAM2017	1.464.959	21	21,40
TP2017	1.274.800	20	**20,40

* Kaikissa luvuissa on mukana myös konsernihallinnon oman henkilöstön palkkojen lisäksi kokouspalkkiot.

** Henkilötyövuosissa on huomioitu kirjanpidon siirtyminen konsernihallintoon (4,5 htv).

PALVELUJEN OSTOT ULKOA (€)

TP2014	3.534.199
TP2015	3.647.727
TP2016	3.860.266
TAM2017	3.607.402
TP2017	4.004.227

TOIMINTATULOJEN JA -MENOJEN POIKKEAMAT TALOUSARVIOON NÄHDEN

Konsernihallinnon toimintatuotot olivat 2,5 miljoonaa euroa ja jäivät talousarviosta noin 0,6 miljoonaa euroa. Sähkön myyntiin liittyvät tuotot toteutuivat 0,1 miljoonaa euroa pienempinä ja maan myyntituotot 0,5 miljoonaa euroa pienempinä kuin talousarviossa arvioitu. Maan myyntiin liittyvä tavoite oli 1,0 miljoonaa.

Konsernihallinnon kustannukset kokonaisuudessa alittivat talousarvion 0,1 miljoonalla eurolla, siitakin huolimatta että sähkökaupan nettoyksikön kustannukset ylittyivät 0,5 miljoonaa euroa.

Konsernihallinnon alkuperäisessä talousarviossa oli henkilöstökustannuksissa mukana 1,2 miljoonan euron henkilöstösäästö. Valtuusto hyväksyi talousarviomuutoksen kokouksessaan 4.9.2017 § 142 ja henkilöstösäästö purettiin. Vuoden 2017 talousarviossa oli mukana työllisyysvaraus koko kaupungille, joka on kohdennettu keskuksille.

Konsernihallinnon henkilöstökustannukset alittivat talousarvion 0,2 miljoonaa euroa johtuen henkilöstön eläköitymisestä, sairastapauksista ja henkilöstövaihdoksista.

Palvelujen ostot ylittivät talousarvion 0,4 miljoonalla eurolla johtuen sähkökaupan nettoyksiköstä.

Konsernihallinnon henkilötyövuodet vuonna 2017 sisältää kirjanpidon siirtämisen myötä tulleet 4,5 henkilötyövuotta.

Toiminnan muutokset:

Kirjanpito siirtyi teknisestä keskuksesta konsernihallintoon vuoden 2017 alusta.

Konsernihallinto

Sitovat tavoitteet (ulk.+sis. erät)	TOT 12/2017	TOT %	MTA2017	TP2016	TP2015
Vaalit	40 645	114	35 774	534	21 787
Valtuusto	175 097	94	185 642	138 492	151 231
Kaupunginhallitus*)	4 411 955	107	4 137 014	4 517 359	4 265 064
Avustukset	30 058	75	40 058	40 000	25 000
Projektit ja hankkeet	19 375	103	18 874	34 607	0
Suhdetoiminta	203 163	70	290 625	240 792	262 685
Yhdyskuntasuunnittelu	278 299	70	397 981	349 081	302 256
Talouden ja toiminnan ohjaus	524 308	88	597 709	302 428	290 326
josta: Maksuliikenne ja rahoitus					
maksuliikennetapahtumat	73 425		93 000	92 464	94 651
€/maksuliikennetapahtuma	2,27 €	104	2,19 €	1,83 €	1,93 €
menot yhteensä	166 709 €	82	203 870 €	169 311 €	182 265 €
josta: Kirjanpito					
kirjanpidon viennit	572 822		710 000	746 481	709 922
€/kirjanpitoventti	0,50 €	127	0,39 €	0,33 €	0,41 €
menot yhteensä	286 840 €	102	280 165 €	245 672 €	292 782 €
Asiantuntijapalvelut	1 263 225	100	1 263 535	1 273 862	1 233 293
josta: Henkilöstöhallinto					
vakituisen henkilökunnan määrä	1 292		1 278	1 275	1 276
€/vak. henkilö/vuosi	158,80 €	96	166,06 €	166,07 €	168,09 €
menot yhteensä	205 168	97	212 227 €	211 741 €	214 483 €
josta: Työterveyshuolto					
vakituisen henkilökunnan määrä	1 292		1 278	1 275	1 276
€/vak. henkilö/vuosi	551,12 €	107	514,18 €	561,16 €	508,80 €
menot yhteensä	712 042 €	108	657 118 €	715 475 €	649 231 €
josta: Työsuojelu					
vakituisen henkilökunnan määrä	1 292		1 278	1 275	1 276
€/vak. henkilö/vuosi	65,70 €	94	69,93 €	67,88 €	69,63 €
menot yhteensä	84 890 €	95	89 372 €	86 543 €	88 853 €
Tarkastuslautakunta	53 285	81	65 701	50 704	51 528
Menot yhteensä	6 999 409	100	7 032 913	6 947 858	6 603 171
Tulot yhteensä	3 563 552	86	4 126 210	3 243 560	3 705 375
Tuottajan viesti tilaajalle: Suhdetoiminta -kohtaan sisältyy myös koko kaupungin eläkelahjat. Henkilöstömäärä on koko Raision kaupungin vakituisen henkilökunnan määrä.					

*) sisältää seuraavan nettobudjettiyksikön:

Sähkökauppa	Menot	-2 493 007	128	-1 950 158	-2 310 465	-2 115 091
	Tulot	1 562 506	92	1 700 000	1 823 067	1 264 220
	Netto	-930 501	372	-250 158	-487 398	-850 871

		Ta+muutos	Toteutuma	Jäljellä	%	Tamuutos
1	Konsernihallinto KÄYTTÖTALOUS					
	TOIMINTATUOTOT					
*	Myyntituotot	1.717.781	1.587.811,50	129.969,50	92,4	0
*	Tuet ja avustukset	325.000	358.913,33	33.913,33-	110,4	200.000-
*	Vuokratuotot	6.000	5.242,12	757,88	87,4	0
*	Muut toimintatuotot	1.050.000	584.155,88	465.844,12	55,6	0
***	TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	3.098.781	2.536.122,83	562.658,17	81,8	200.000-
	TOIMINTAKULUT					
*	Palkat ja palkkiot	1.133.292-	987.808,56-	145.483,44-	87,2	984.737-
*	Eläkekulut	277.148-	245.343,56-	31.804,44-	88,5	167.898-
*	Muut henkilösivukulut	54.519-	41.647,72-	12.871,28-	76,4	47.365-
**	Henkilöstökulut yhteensä	1.464.959-	1.274.799,84-	190.159,16-	87,0	1.200.000-
*	Palvelujen ostot	3.607.402-	4.004.226,76-	396.824,76	111,0	0
*	Aineet, tarvikkeet ja tavarat	31.531-	55.583,87-	24.052,87	176,3	0
*	Avustukset	60.000-	51.486,00-	8.514,00-	85,8	0
*	Vuokrat	895-	894,96-	0,04-	100,0	0
*	Muut toimintakulut	506.704-	220.657,18-	286.046,82-	43,5	590.758
***	TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	5.671.491-	5.607.648,61-	63.842,39-	98,9	609.242-
	TOIMINTAKATE	2.572.710-	3.071.525,78-	498.815,78	119,4	809.242-
	Poistot ja arvonalentumiset					
*	Suunnitelman mukaiset poistot	15.115-	15.114,52-	0,48-	100,0	0
	TILIKAUDEN TULOS	2.587.825-	3.086.640,30-	498.815,30	119,3	809.242-
	TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	2.587.825-	3.086.640,30-	498.815,30	119,3	809.242-

		Ta+muutos	Toteutuma	Jäljellä	%	Tamuutos
1	Konsernihallinto					
	KÄYTTÖTALOUS					
	TOIMINTATUOTOT					
*	Myyntituotot	2.745.210	2.615.240,50	129.969,50	95,3	0
*	Tuet ja avustukset	325.000	358.913,33	33.913,33-	110,4	200.000-
*	Vuokratuotot	6.000	5.242,12	757,88	87,4	0
*	Muut toimintatuotot	1.050.000	584.155,88	465.844,12	55,6	0
***	TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	4.126.210	3.563.551,83	562.658,17	86,4	200.000-
	TOIMINTAKULUT					
	Henkilöstökulut					
*	Palkat ja palkkiot	1.133.292-	987.808,56-	145.483,44-	87,2	984.737-
	Henkilösivukulut					
*	Eläkekulut	277.148-	245.343,56-	31.804,44-	88,5	167.898-
*	Muut henkilösivukulut	54.519-	41.647,72-	12.871,28-	76,4	47.365-
**	Henkilöstökulut yhteensä	1.464.959-	1.274.799,84-	190.159,16-	87,0	1.200.000-
*	Palvelujen ostot	4.485.997-	4.915.366,04-	429.369,04	109,6	0
*	Aineet, tarvikkeet ja tavarat	31.531-	55.684,84-	24.153,84	176,6	0
*	Avustukset	60.000-	51.486,00-	8.514,00-	85,8	0
*	Vuokrat	483.722-	481.415,25-	2.306,75-	99,5	0
*	Muut toimintakulut	506.704-	220.657,18-	286.046,82-	43,5	590.758
***	TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	7.032.913-	6.999.409,15-	33.503,85-	99,5	609.242-
	TOIMINTAKATE	2.906.703-	3.435.857,32-	529.154,32	118,2	809.242-
	Poistot ja arvonalentumiset					
*	Suunn.mukaiset poistot	15.115-	15.114,52-	0,48-	100,0	0
	TILIKAUDEN TULOS	2.921.818-	3.450.971,84-	529.153,84	118,1	809.242-
	TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	2.921.818-	3.450.971,84-	529.153,84	118,1	809.242-

TARKASTUSLAUTAKUNNAN TAVOITTEET JA PAINOPISTEALUEET VUODELLE 2017

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Tehtäväkuvaus:

Tarkastuslautakunta vastaa kaupungin hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämisestä sekä kaupunkikonsernin hallinnon ja talouden tarkastuksen yhteensovittamisesta.

Uuden kuntalain 121 § 2 kohdan mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on muun ohella arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet, ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunta laatii valtuustolle annettavan arviointikertomuksen. Tarkastuslautakunta tuottaa valtuustolle olennaista ja luotettavaa arviointitietoa strategiassa ja talousarviossa asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta sekä kaupungin päätöksentekijöille hyödyllistä tietoa kaupungin tehtävien hoidon tarkoituksenmukaisuudesta, taloudellisuudesta, tuottavuudesta ja vaikuttavuudesta.

Vastuunalainen JHTT-tilintarkastaja antaa tilintarkastuskertomuksen vuosittain seuraavan vuoden toukokuun loppuun mennessä kaupungin hallinnon, kirjanpidon ja tilinpäätöksen tarkastamisen tuloksista. Tarkastuslautakunta seuraa lakisääteisen tilintarkastuksen toteutumista sopimuksen mukaisesti.

Toimintaympäristön kuvaus ja muutokset:

Tilintarkastusta suoritetaan noin 75 päivää vuodessa, ja sen lisäksi tilintarkastaja avustaa tarkastuslautakuntaa arviointityössä ja arviointikertomuksen laatimisessa noin 10 päivää vuodessa. Tarkastuslautakuntaan kuuluu viisi jäsentä. Tarkastuslautakunnan sihteerinä toimii kaupungin konsernihallinnon henkilö, jonka tehtävänkuvaan on sisällytetty tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät.

Tavoitteet:

Tarkastuslautakunnan tavoitteena on selvittää, onko kaupunkia johdettu valtuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti ja tuloksellisesti ja tuleeko kaupungin tilintarkastus asianmukaisesti suoritetuksi. Arviointikertomus laaditaan siten, että siitä ehditään saamaan lautakuntien ja kaupunginhallituksen lausunto valtuuston kesäkuun kokoukseen, jossa käsitellään tilinpäätöstä.

Painopistealueet:

Tarkastuslautakunnan painopistealueet vaihtelevat vuosittain tarkastuslautakunnan tarkastussuunnitelmassa esitetyllä tavalla. Vuosittain seurataan yhden keskuksen

talousarviossa asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista sekä muita keskuksia tarpeen mukaan.

Toteutunut 2017:

Vuoden 2016 tilinpäätöksen valmistumisesta on kuultu johtavia viranhaltijoita. Kaupunginhallitus on käsitellyt vuoden 2016 tilintarkastuskertomusta 27.3.2017 § 85 ja tarkastuslautakunnan arviointikertomusta 24.4.2017 § 129. Kaupunginvaltuusto on käsitellyt vuoden 2016 tilintarkastuskertomuksen kokouksessaan 19.6.2017 § 117 ja arviointikertomuksen kokouksessaan 19.6.2017 § 119. Valtuusto hyväksyi tilinpäätöksen ja myönsi vastuuvapauden tilivelvollisille tilivuodelta 2016.

Tarkastuslautakunnan arviointityön painopistealueena tilivuonna 2017 ovat olleet sosiaali- ja terveystalouden alaisten tehtäväalueiden tavoitteiden toteutumisen arviointi.

Toimikaudeksi 2013 – 2016 valittu tarkastuslautakunta kokoontui vuoden 2017 aikana 8 kertaa ja kaudelle 2017 – 2020 valittu lautakunta kokoontui 5 kertaa.

Lautakunta on tehnyt arviointikäynnin Palvelukeskus Hulvelaan ja pääterveysasemalle. Kokouksissaan lautakunta on kuullut johtavia viranhaltijoita sosiaali- ja terveysjohtaja Juha Sandbergiä, sosiaali- ja terveystoimen talouspäälikkö Sami Koskikalliota, johtava ylilääkäri Arto Raassinaa, johtava hoitaja Sari Tannista, sosiaalityöntekijä Katariina Leinoa, ylilääkäri Päivi Kokkilaa, ylihoitaja Jaana-Sofia Saarista, johtava sosiaalityöntekijä Hannele Elo-Kurua, vs. sosiaalityön johtaja Leena Lahtea ja johtava sosiaalityöntekijä Hannele Leppästä.

Lisäksi tarkastuslautakunta on kuullut kokouksissaan säännöllisesti kaupunginjohtajaa ja talousjohtajaa.

Tarkastuslautakunta käsitteli kuntalain mukaiset sidonnaisuusrekisteri-ilmoitukset ja saattoi ne kaupunginvaltuustolle tiedoksi.

2.2.2.

Sosiaali- ja terveystalvelujen lautakunta

SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJEN LAUTAKUNTA

SITOVAT TAVOITTEET 2017

TALOUS (ulkoiset)

Vuosi	Menot	Tulot	Netto
TP2015	-99.696.915 €	27.843.783 €	-71.853.132 €
TP2016	-100.560.137 €	28.413.053 €	-72.147.084 €
TAM2017	-98.490.058 €	26.706.991 €	-71.783.067 €
TP2017	-95.725.299 €	26.626.111 €	-69.099.188 €

Vuoden 2017 talousarvio- ja toteutumaluvuissa ei ole mukana perustoi-meentulotukea.

STRATEGISET TAVOITTEET

Menestystekijä
Toimenpiteet

Mittari tai seurantatapa
Tavoitetaso 2017 / **Toteutunut 2017**

1. Tasapainoinen talous

Investoinnit kustannetaan keskipitkällä aikavälillä omarahoitteisesti eikä nettovelan määrä kasva. Vuositulos on positiivinen ja eikä yksikään kriisikuntamittareista täyty.

1.1. Henkilöstön määrä ja palveluiden ostot hallitaan

Tilinpäätösseuranta: henkilökunnan määrä, henkilötyövuodet sekä palveluiden ostot

1) Henkilöstömäärää voidaan kasvattaa, jos palveluiden ostoja voidaan samalla vähentää siten, että kokonaisuus on kaupungille taloudellisesti perusteltua.
Toteutunut: vaikka HTV:t nousivat, palveluiden ostot vähenivät.

1.2. Ostopalvelut pyritään kilpailuttamaan siten, että toimivilta markkinoilta saadaan kustannustehokkaita vaihtoehtoja

1) Toteutetaan kilpailutukset omana toimintana tai erikumppaneiden kanssa yhteistyössä.
Toteutunut: kilpailutettiin hoitajakutsujärjestelmä, ikäihmisten tehta sekä lastensuojelun avo- ja laitospalvelut.

2) Toteutetaan ikäihmisten hyvinvointiohjelmaa sekä lasten ja nuorten hyvinvointiohjelmaa. **Toteutunut.**

1.3. Henkilöstön voimavarat kohdennetaan oikein, eläkkeelle siirtymisen yhteydessä hyödynnetään mahdollisuudet uudelleen järjestelyihin

1) Henkilön eläköitymisen yhteydessä tarkastellaan aina, täytetäänkö kyseistä vakanssia. Vakanssien muutoksia tehdään säännöllisesti vastaamaan paremmin palveluiden muuttuvaan kysyntään. **Toteutunut.**

	2) Esimiesten työn kohdentuminen yksiköidensä johtamiseen. Toteutunut: osallistuttu yksilöllisiin esimieskoulutuksiin.
1.4. Raisio on vetovoimainen työnantaja	Tavoitteena on, että kaikkiin rekrytointeihin saadaan määrällisesti ja laadullisesti kattavasti hakijoita. Toteutunut pääsääntöisesti.
1.5. Kaupungin käytössä olevien tilojen määrää pyritään laskemaan.	Jatketaan käytössä olevien tilojen käytön kriittistä tarkastelua. Tehdään ehdotuksia tilojen käytön järjestyntämiseksi tilapalveluille. Toteutunut: ei turhia tiloja.
2. Hyvinvointia ja kustannustehokkuutta ennakoivista palveluista	
<i>Ennakoivilla palveluilla ja ylisektorisella yhteistyöllä Raisio hakee asiakaslähtöisyyttä ja parempaa kustannusten hallintaa palvelutarpeen muutoksiin. Raisio on hyvä ja turvallinen paikka käydä koulua ja opiskella</i>	
2.1 Ennakoivalla ikäihmisten hoidolla vähennetään ympärivuorokautisen hoidon tarvetta	Tehostetussa palveluasumisessa olevien yli 75-v. peittävyys. Tavoitteena on, että ympärivuorokautisessa hoidossa olevien osuus pienenee ja ympärivuorokautisessa hoidossa asutaan nykyistä lyhyempi aika. Tehostetaan edelleen SAS-prosessia ja panostetaan kotihoitoon. Toteutunut: SAS-prosessi tehokas.
2.2 Oikea-aikaisilla perusterveydenhuollon palveluilla vähennetään erikoissairaanhoidon käyttöä	Erikoissairaanhoidon polikliiniset käynnit ja hoitovuorokaudet. Erikoissairaanhoidon nettokustannusten kasvu ja perusterveydenhuollon nettokustannusten kasvu. Toteutunut. Tavoitteena on, että panostetaan/laajennetaan osaamista perusterveydenhuollossa, jolloin erikoissairaanhoidon käyttö vähenee. Terveyskeskuksen jonot pyritään pitämään alle 25 arkipäivän. Tarkastellaan erikoissairaanhoidon käyttöä erikoisaloittein, joita on yhteensä 50. Kiinnitetään erityistä huomiota niihin osa-alueisiin, joissa menot kasvavat nopeimmin. Osittain toteutunut: avohoitokäynnit pysyneet samalla tasolla, vuodeosastohoitopäivät laskeneet => omat osastot toimivat.
2.3 Ennakoivalla lastensuojelulla vähennetään häiriötilanteista koituvia haittoja ja tarvetta huostaanottoihin	Kodin ulkopuolelle sijoitettujen hoitopäivät vähenevät edelleen. Tavoitteena on, että lastensuojeluilmoituksiin reagoidaan välittömästi. Lastensuojelun ja sivistyspalveluiden yhteistyö vahvistuu ja tiivistyy. Ei toteutunut: hoitopäivät kasvaneet.
2.4 Raision kaupunki kannustaa terveeseen elämäntapaan	Ikävakioitu sairastavuusindeksin kehitys. Seurataan tilinpäätöksen yhteydessä. Ei toteutunut: indeksi kasvanut.
2.5 Peruskoulun jälkeen jokaisella on opinto- tai työpaikka tai muu jatkosuunnitelma	Nuorisotyöttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys. Työttömyysaste on pienempi kuin Turun seudulla

keskimäärin. **Toteutunut.**

Nuorisotyöttömien ja pitkäaikaistyöttömien määrä ei kasva. Panostetaan entistä enemmän työllistämiseen. **Toteutunut: kääntyneet laskuun noin 3 %-yksikköä vuoden aikana. Työllisyyden hoito kokonaan soten alla.**

5. Itsenäinen toimija ja aktiivinen vaikuttaja seutuyhteistyössä

Raisio on itsenäinen peruskunta, joka tekee yhteistyötä seudun kuntien kanssa ja osallistuu aktiivisesti kaupunkiseutua hyödyttäviin hankkeisiin. Raisio kantaa seudullista vastuuta ja edellyttää sitä myös muilta alueen kunnilta.

5.1. Rasion kaupunki tavoittelee sitä, että perustason sosiaali- ja terveyspalveluissa järjestämisvastuu säilyy kaupungilla

Seurataan aktiivisesti valtakunnallisen lainsäädännön kehittymistä ja olemme aktiivisesti alueellisen toimeenpanon suunnittelussa. **Toteutunut: aktiivisesti mukana.**

MUUT TOIMINNALLISET TAVOITTEET

HENKILÖSTÖKUSTANNUKSET

Vuosi	Henkilöstökustannukset	Vakanssien määrä	Henkilötyövuodet
TP2015	29.011.660 €	547 kpl	584,5 htv
TP2016	29.389.172 €	573 kpl	600,8 htv
TAM2017	30.409.214 €	547 kpl	579,5 htv
TP2017	29.345.965 €	591 kpl	606,0 htv

TP2017 henkilöstökustannuksiin vaikuttavat kilpailukykysovimuksen lomarahaleikkaukset.

PALVELUJEN OSTOT ULKOA (€)

Vuosi	Ostot yhteensä	Ostot kuntayhtymiltä	Ostot muilta
TP2015	57.033.383 €	36.466.979 €	20.566.404 €
TP2016	57.842.222 €	37.116.581 €	20.725.641 €
TAM2017	58.567.344 €	36.534.964 €	22.032.380 €
TP2017	57.027.451 €	34.770.824 €	22.256.627 €

TOIMINTATULOJEN JA -MENOJEN POIKKEAMAT TALOUSARVIOON NÄHDEN (ulkoiset)

	TP2016	TA2017	TP2017	TP2017/TA2017 Yli (+) / ali (-)
Myyntituotot	18 423 424	19 530 252	18 418 389	- 1 111 863
Maksutuotot	5 318 117	4 828 479	5 158 951	330 472
Tuet ja avustukset	2 831 190	679 234	1 203 688	524 454
Vuokratuotot	1 599 441	1 650 915	1 786 430	135 515
Muut toimintatuotot	240 880	18 111	58 653	40 542
Yhteensä	28 413 053	26 706 991	26 626 111	- 80 880
Henkilöstökulut	29 389 172	30 409 214	29 345 965	- 1 063 250
Palvelujen ostot	57 842 222	58 567 344	57 027 451	- 1 539 893
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	2 406 551	2 474 596	2 621 037	146 441
Avustukset	9 002 049	5 148 428	4 654 783	- 493 645
Vuokrat	1 786 202	1 872 203	1 943 490	71 287
Muut toimintakulut	133 940	18 273	132 573	114 300
Yhteensä	100 560 137	98 490 058	95 725 299	- 2 764 759

Myyntituotot: arvio Ruskon maksuosuuden palautuksesta on kirjattu myyntituottojen vähennykseksi.

Henkilöstökulut: muun muassa sairausvakuutuskorvausten vaikutus.

Palvelujen ostot: erikoissairaanhoidon toteutuma alitti budjetin merkittävästi. Lisäksi ikäihmisten tehostetun palveluasumisen ostot jäivät alle budjetoidusta.

Avustukset: omaishoidon tukea sekä tarveharkintaista ja ennaltaehkäisevää toimeentulotukea myönnetty ennakoitua vähemmän.

		Ta+muutos	Toteutuma	Jäljellä	%	Tamuutos
2	Sosiaali- ja terveystalokunta KÄYTTÖTALOUS					
	TOIMINTATUOTOT					
*	Myyntituotot	19.530.252	18.418.389,06	1.111.862,94	94,3	0
*	Maksutuotot	4.828.479	5.158.950,66	330.471,66-	106,8	0
*	Tuet ja avustukset	679.234	1.203.687,73	524.453,73-	177,2	95.813
*	Vuokratuotot	1.650.915	1.786.430,22	135.515,22-	108,2	0
*	Muut toimintatuotot	18.111	58.652,97	40.541,97-	323,9	0
***	TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	26.706.991	26.626.110,64	80.880,36	99,7	95.813
	TOIMINTAKULUT					
*	Palkat ja palkkiot	23.890.346-	22.877.432,47-	1.012.913,53-	95,8	160.420-
*	Eläkekulut	5.376.945-	5.333.194,48-	43.750,52-	99,2	35.649-
*	Muut henkilösivukulut	1.141.923-	1.135.337,55-	6.585,45-	99,4	2.132
**	Henkilöstökulut yhteensä	30.409.214-	29.345.964,50-	1.063.249,50-	96,5	193.937-
*	Palvelujen ostot	58.567.344-	57.027.451,43-	1.539.892,57-	97,4	423.607
*	Aineet, tarvikkeet ja tavarat	2.474.596-	2.621.036,59-	146.440,59	105,9	5.000
*	Avustukset	5.148.428-	4.654.783,24-	493.644,76-	90,4	0
*	Vuokrat	1.872.203-	1.943.490,30-	71.287,30	103,8	0
*	Muut toimintakulut	18.273-	132.572,72-	114.299,72	725,5	494.413-
***	TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	98.490.058-	95.725.298,78-	2.764.759,22-	97,2	259.743-
	TOIMINTAKATE	71.783.067-	69.099.188,14-	2.683.878,86-	96,3	163.930-
	Poistot ja arvonalentumiset					
*	Suunnitelman mukaiset poistot	202.203-	245.874,58-	43.671,58	121,6	0
	TILIKAUDEN TULOS	71.985.270-	69.345.062,72-	2.640.207,28-	96,3	163.930-
	TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	71.985.270-	69.345.062,72-	2.640.207,28-	96,3	163.930-

		Ta+muutos	Toteutuma	Jäljellä	%	Tamuutos
2	Sosiaali- ja terveyslautakunta					
	KÄYTTÖTALOUS					
	TOIMINTATUOTOT					
*	Myyntituotot	20.180.252	19.133.649,87	1.046.602,13	94,8	0
*	Maksutuotot	4.943.479	5.257.156,90	313.677,90-	106,3	0
*	Tuet ja avustukset	679.234	1.203.687,73	524.453,73-	177,2	95.813
*	Vuokratuotot	1.650.915	1.786.430,22	135.515,22-	108,2	0
*	Muut toimintatuotot	18.111	58.652,97	40.541,97-	323,9	0
***	TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	27.471.991	27.439.577,69	32.413,31	99,9	95.813
	TOIMINTAKULUT					
	Henkilöstökulut					
*	Palkat ja palkkiot	23.890.346-	22.877.432,47-	1.012.913,53-	95,8	160.420-
	Henkilösivukulut					
*	Eläkekulut	5.376.945-	5.333.194,48-	43.750,52-	99,2	35.649-
*	Muut henkilösivukulut	1.141.923-	1.135.337,55-	6.585,45-	99,4	2.132
**	Henkilöstökulut yhteensä	30.409.214-	29.345.964,50-	1.063.249,50-	96,5	193.937-
*	Palvelujen ostot	61.327.641-	59.762.087,70-	1.565.553,30-	97,4	423.607
*	Aineet, tarvikkeet ja tavarat	2.474.596-	2.623.383,22-	148.787,22	106,0	5.000
*	Avustukset	5.148.428-	4.654.783,24-	493.644,76-	90,4	0
*	Vuokrat	4.632.475-	4.705.383,24-	72.908,24	101,6	0
*	Muut toimintakulut	18.273-	132.572,72-	114.299,72	725,5	494.413-
***	TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	104.010.627-	101.224.174,62-	2.786.452,38-	97,3	259.743-
	TOIMINTAKATE	76.538.636-	73.784.596,93-	2.754.039,07-	96,4	163.930-
	Poistot ja arvonalentumiset					
*	Suunn.mukaiset poistot	202.203-	245.874,58-	43.671,58	121,6	0
	TILIKAUDEN TULOS	76.740.839-	74.030.471,51-	2.710.367,49-	96,5	163.930-
	TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	76.740.839-	74.030.471,51-	2.710.367,49-	96,5	163.930-

Nettobudjettiyksikkö:

Työterveyshuolto

	2017	tavoite	toteutuma
toimintatulot=rahatulot		1 236 300,00	1 183 705,17
toimintamenot=rahamenot+sisäiset menot		-1 856 423,00	-1 878 419,96
toimintakate		-620 123,00	-694 714,79
poistot		-3 749,00	-3 548,40
sisämyynti		650 000,00	712 296,76
yli/alijäämä		26 128,00	14 033,57

Nettobudjettiyksikön neton saavuttaminen sallii ulkopuolisen tulorahoituksen ylityksen sekä vastaavan suuruisen rahamenojen lisäyksen ilman valtuuston käsittelyä.

Palvelu 235

2.2.3.

Sivistyslautakunta

SIVISTYSLAUTAKUNTA

SITOVAT TAVOITTEET 2017

TALOUS (ulkoiset)

Vuosi	Menot	Tulot	Netto
TP2014	-29 496 411 €	2 989 830 €	-26 506 581 €
TP2015	-29 962 776 €	3 322 442 €	-26 640 334 €
TP2016	-29 793 269 €	3 033 428 €	-26 759 840 €
TAM2017	-29 771 804 €	2 847 554 €	-26 924 250 €
TP2017	-29 408 435 €	2 944 215 €	-26 464 220 €

STRATEGISET TAVOITTEET

Menestystekijä
Toimenpiteet

Mittari tai seurantatapa
Tavoitetaso 2017

1. Tasapainoinen talous

Investoinnit kustannetaan keskipitkällä aikavälillä omarahoitteisesti eikä nettovelan määrä kasva. Vuositulos on positiivinen ja eikä yksikään kriisikuntamittareista täyty.

1.1. Henkilöstön määrä ja palveluiden ostot hallitaan

Tilinpäätös, muutos henkilökunnan määrässä

Henkilöstön kokonaismäärä ei kasva.

Rasekon koulukuraattorit ja iltapäivätoiminnan siirtyessä omaksi palveluksi 1.8. henkilökunnan kokonaismäärä kasvoi.

1.2. Ostopalvelut pyritään kilpailuttamaan siten, että toimivilta markkinoilta saadaan kustannustehokkaita vaihtoehtoja

1.3. Henkilöstön voimavarat kohdennetaan oikein, eläkkeelle siirtymisten yhteydessä hyödynnetään mahdollisuudet uudelleen järjestelyihin

Eläkkeelle jääneet / täytetyt virat ja toimet

Eläkkeelle jäävien virkojen ja toimien täyttäminen harkitaan tapauskohtaisesti.

Täyttöluvat haettu tapauskohtaisesti.

1.4. Raisio on vetovoimainen työnantaja

Tulokset, vertailu edellinen kysely

Kunta10 –tulokset.

Tulokset käyty läpi.

1.5. Kaupungin käytössä olevien tilojen määrää pyritään laskemaan

Toteutuma

Selvitetään mahdollisuudet sulkea yksi ryhmäperhepäivähoitoyksikkö.

Hoitopaikkojen tarve on kasvanut ja sulkeminen ei ole ollut mahdollista.

1.6. Investoinnit kustannetaan keskipitkällä aikavälillä omarahoitteisesti

1.7. Ration kaupunki on kiinnostunut osallistumaan valtiovarainministeriön valmistelemaan kokeiluun, joka koskee kuntien velvoitteiden uudelleen arviointia/keventämistä

2. Hyvinvointia ja kustannustehokkuutta ennakoivista palveluista

Ennakoivilla palveluilla ja ylisektorisella yhteistyöllä Raisio hakee asiakaslähtöisyyttä ja parempaa kustannusten hallintaa palvelutarpeen muutoksiin. Raisio on hyvä ja turvallinen paikka käydä koulua ja opiskella

2.1 Ennakoivalla ikäihmisten hoidolla vähennetään ympärivuorokautisen hoidon tarvetta

2.2 Oikea-aikaisilla perusterveydenhuollon palveluilla vähennetään erikoissairaanhoidon käyttöä

2.3 Ennakoivalla lastensuojelulla vähennetään häiriötilanteista koituvia haittoja ja tarvetta huostaanottoihin

2.4 Raision kaupunki kannustaa terveeseen elämäntapaan

2.5 Raisio on liikuntakaupunki

Toteutuneet tarkastukset

1., 5. ja 8. luokkien oppilaille laajat terveystarkastukset sisältäen koululääkärin ja terveydenhoitajan tarkastuksen. Laajoihin terveystarkastuksiin kutsutaan mukaan huoltajat. Lukiossa kutsutaan osallistuville terveystarkastus. Tarkastukset pidetty suunnitelman mukaisesti.

Haetaan kouluruokadiplomia

Friisilän koulussa toteutetaan koulun ja ruokapalvelujen yhteistyönä kouluruokadiplomia. Friisilän ja Kerttulan koulujen oppilaat osallistuvat "osallistava opetussuunnitelma ja ruokakasvatus –koulutukseen". Friisilään haettiin ja saatiin kouluruokadiplomi 2017.

Toteutuneet yhteistyömuodot, tapahtumat ja tilaisuudet

Sivistyspalvelujen ja perhepalvelujen yhteistyön kehittäminen. Yhteistyötä on jatkettu.

Yksiköt (kpl), joissa menetelmä käytössä

Lapset puheeksi –menetelmän käyttöönottoa laajennetaan kaikkiin päiväkodeihin.

Friisilän koulun erityisluokanopettajat kävivät koulutuksen 2017.

Lapset puheeksi- menetelmä on osa lapsen

varhaiskasvatussuunnitelmaa ja käytössä kaikissa päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa.

Kurssit ja osallistujat

Työväenopistossa kursseja, jotka tähtäävät terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen.

Tanssi, liikunta ja terveys: toteutuneita kursseja 151, opetustunteja 2279, kurssilaisia 3611. Uusia kursseja: Pikatreeni Hiit, Seniorijumppa, Zumba, Hoida nuppia ja kroppaa, LadyJazz, Soolotanssi, Selkäjooga, Kundaliinijooga, Voimajooga, Hätäensiapu, Lapsi ja tapaturma, Tutustu golfiin!, Luolaretket, Tanssiksi.

Kokemukset toiminnasta

Move! on 5. ja 8. luokkien oppilaille tarkoitettu fyysisen toimintakyvyn tiedonkeruujärjestelmä, aloitettu 1.8.2016.

Niin alakouluissa kuin Vaisaaressakin on tehty Move! mittauksia.

Toteutunut toiminta ja vaikutukset

Friisilän ja Kerttulan koulut mukana Liikkuva koulu –hankkeessa tavoitteena edistää oppilaiden toiminnallista oppimista. Tavoitteena on laajentaa toimintaa myös muihin peruskouluihin.

Liikkuva koulu –hanke laajeni kaikkiin kouluihin.

Tilanne

Vaisaaren koulun lähiliikuntapaikan rakentaminen.

Rakentaminen alkaa 2019.

Oppilasmäärä ja toiminta

Vaisaaren koulun urheiluluokat toimivat yhteistyössä Urheiluakatemian kanssa.

Tavoite on toteutunut.

Kurssit ja osallistujat

Työväenopiston eri kohderyhmät huomioiva liikuntakurssitarjonta.

Tanssi, liikunta ja terveys: Raisiossa 105 kurssia, opetustunteja 1570, kurssilaisia 2572.

Kurssit ja osallistujat

Lukion kurssitarjonnassa mukana monipuolisesti liikuntaa.

Tarjottimessa pakollisten liikunnan kurssien lisäksi 10 kurssia monipuolista liikuntaa.

Kerhojen määrä ja osallistujat

Kaikissa Raision peruskouluissa järjestetään kerhotoimintaa, mukana myös liikuntakerhoja.

Kerhotoimintaa on kaikissa kouluissa.

Toteutunut toiminta

Koulujen ja seurojen yhteistyö kerhotoiminnassa.

Raision kaupungin sivistyskeskus sai Varsinais-Suomen

Urheilugaalassa Liikkuva koulu ja seurayhteistyö 2017 -palkinnon esimerkillisestä työstään lasten liikuttajana.

Toteutunut toiminta

Lukiossa sähköinen yo-tutkinto, Google Apps for Education

aktiivisessa käytössä, digitaalinen oppimateriaali ja kokeet.

Varhaiskasvatukseen suunnatut ohjelmat ja laitteet.

Sähköinen yo-tutkinto saksassa, ranskassa, ruotsissa, maantieteessä, yhteiskuntaopissa, psykologiassa, uskonnossa, elämäkatsomustiedossa, terveystiedossa ja historiassa käytössä. Eri oppiaineissa uuden opetussuunnitelman mukaisia digitaalisia oppimateriaaleja, sähköiset kokeet ja Googlen työkalut aktiivisessa käytössä.

GoogleDrive varhaiskasvatuksen pedagogisten asiakirjojen säilytyspaikkana sekä dokumentoinnin välineenä. Laitteena Cromebook.

iPadit esiopetuksessa ja osin varhaiskasvatuksessa.

Tieto Oy:n Effic Varhaiskasvatus sähköisen asioinnin välineenä asiakkaiden kanssa (läsnäolot, loma- ja hoitoaikojen ilmoitus, laskutukseen liittyvät tiedot).

Välineenä päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa puhelinsovellus Läsna.

Sovellusten ja sähköisten oppimateriaalien käyttöaste

Vaisaaren koulussa iPadit käytössä.

Vaisaareissa iPadit käytössä 7 lk ja 8 lk oppilailla.

Tulokset

Kaikki Raision peruskoulut ovat mukana Opetushallituksen

koordinoimassa Majakka-kehittämiskouluverkostossa, jonka tavoitteena on kannustaa kokeilu- ja kehittämistoimintaan.

Kaikki koulut ovat mukana.

Toteutunut toiminta

Lukion yrittäjyysopintoja kehitetään ja yhteistyökumppanuuksia vahvistetaan ja lisätään yritys-elämän ja korkeakoulujen kanssa.

Yrittäjyysopintojen kokonaisuus muotoutunut mielekkääksi viiden

kurssin laajuiseksi kokonaisuudeksi. Yhteistyösopimukset solmittu

Turun yliopiston ja Turun ammattikorkeakoulun kanssa. Ensimmäiset

korkeakouluopinnot aloitettu syksyllä. Yhteistyö Turun osuuskaupan ja raisiolaisten yritysten kanssa aktiivista.

2.6 Määritellään Raision varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen kehittämiskohteet ja painopisteet

Toteutunut toiminta
Vaisaaren koulu mukana Nuori Yrittäjyys –ohjelmassa.
Tavoite on toteutunut.

Toteutunut toiminta, luokkien määrä
Alakoulujen 6. luokat mukana Yrityskylä-toiminnassa.
Tavoite on toteutunut.

Toteutunut toiminta
Pikkuyrittäjät –kerho Friisilän, Tahvion ja Kaanaan kouluissa.
Toimii Friisilässä.

Tuntijakokokeilun valinneiden opiskelijoiden määrä ja kurssien valinta
Lukion tuntijakokokeilun toteuttaminen ja arviointi.
Lukion tuntijakokokeiluun osallistui 168 ensimmäisen ja toisen vuosikurssin opiskelijaa 255 opiskelijasta. Kurssivalintojen teko hyvin harkittua ja motivoitua. Kokeilun tuloksia voidaan arvioida vasta ikäluokan valmistuttua.

Suoritettu arviointi
Lukion uusi opetussuunnitelma, käyttöönotto ja arviointi.
Lukion opetussuunnitelma 2016 on otettu käyttöön ensimmäisellä ja toisella vuosikurssilla. Kurssisisältöjen ja materiaalien vaihtuminen on ollut työllistävää.

Suoritettu arviointi
Perusopetuksen opetussuunnitelman arviointi keväällä 2017, oppimiskeskustelun toimivuus alakouluissa. Arvioinnin suorittaa OPS-kehittämisryhmä POKS.
OPS:n arvioinnin ja varsinkin oppimiskeskustelujen toimivuudesta tehtiin viime keväänä kattava selvitys opettajilta, huoltajilta ja oppilailta.

Suunnitelma on valmistunut
Uusi varhaiskasvatussuunnitelma on valmistunut ja otetaan käyttöön 1.8.2017.
Tavoite on toteutunut.

Toteutunut toiminta
Painopisteenä yhtenäinen oppimisen polku varhaiskasvatuksesta perusopetukseen.
Toteutettiin hankerahoituksella Friisilän ja Kerttulan alueella.

2.7 Peruskoulun jälkeen jokaisella on opinto- tai työpaikka tai muu jatkosuunnitelma

Koulutukseen sijoittuneet/muussa toiminnassa olevat, määrät
Syksyllä 2017 kaikki peruskoulun päättäneet ohjatun toiminnan piirissä.
Tavoite on toteutunut.

3. Houkuttelevat asuinalueet ja vetovoimainen keskusta

Raisio pidetään asukkaille vetovoimaisena vaikuttamalla erityisesti tonttitarjontaan, asumisen edellytyksiin ja lähiympäristön viihtyvyyteen.

3.1 Tonttitarjonnan painopiste on omakotitonteissa ja laadukkaassa kerrostaloasumisessa kaupunkikeskustassa.

3.2 Kaavoitusohjelma laaditaan siten, että ohjelmassa määritetään seuraavan

kolmen vuoden kaavoituksen suuntaviivat. Strategisessa maankäyttösuunnitelmassa määritetään tätä pidempi suunnitelma, joka pohjautuu kaupunkiseudun MAL -aiesopimuksessa määritettyihin maankäytön suunnitelmiin.

3.3 Kaavoitussuunnitelmissa huomioidaan taloudelliset edellytykset suunnitellun maankäytön toteutumiselle.

3.4 Vuokra-asuntojen ja muun asumisen tavoitteet määritellään asunto- ja maankäyttöohjelmassa.

3.5 Joukkoliikenteen käyttöä edistetään.

3.6 Asunto-alueiden suunnittelussa huomioidaan MAL -ohjelmassa asetettujen tavoitteiden mukaisesti hyvä saavutettavuus ja joukkoliikenneyhteydet.

4. Elinkeinoelämän tarpeet huomioiva kaupunki

Raisiossa on kilpailukykyinen yritystonttivaranto ja markkinointiin panostetaan vuosittain. Uusia toimijoita haetaan myös seudun ulkopuolelta.

Raisio hyödyntää logistista asemaansa elinkeinopoliittisessa maankäytössä. Liikenneyhteyksien toimivuudesta huolehditaan riittävien investointien, aktiivisen yhteistyön sekä edunvalvonnan kautta.

Palveluhenkisyys, nopeus ja tasapuolisuus määrittävät kaupungin toimintatapaa yritys yhteistyössä.

4.1 Yritystonttien kaavoitus ja niihin liittyvät investoinnit suunnataan erityisesti kauppakeskusalueelle, pohjoisille alueille sekä Raision keskustan alueelle sekä Hahdenniemen alueelle.

4.2 Osana elinkeinopoliittista ohjelmaa keskeisimmistä yritysalueista laaditaan kehityssuunnitelma.

4.3 Raision ydinkeskustan vetovoimasta huolehditaan ja kehittämiseen suunnataan voimavaroja.

4.4 Raisio osallistuu seudulliseen elinkeinopoliitiikan yhteistyöhön.

4.5 Yrityksiä kohdellaan palveluhenkisesti

ja tasapuolisesti.

4.6 Raisioon houkutellaan uusiutuvia energialähteitä käyttäviä ja kehittäviä yrityksiä.

5. Itsenäinen toimija ja aktiivinen vaikuttaja seutuyhteistyössä

Raisio on itsenäinen peruskunta, joka tekee yhteistyötä seudun kuntien kanssa ja osallistuu aktiivisesti kaupunkiseutua hyödyttäviin hankkeisiin. Raisio kantaa seudullista vastuuta ja edellyttää sitä myös muilta alueen kunnilta.

5.1 Raisio on mukana kaupunkiseudun maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimuksessa.

5.2 Raisio osallistuu seudullista yhteistyötä edistäviin selvityksiin. Osallistuminen uusiin yhteistyömuotoihin edellyttää selkeitä laskelmia järjestelyjen myönteisestä vaikutuksesta palvelujen tulevaan saatavuuteen ja kustannustehokkuuteen

Toteutunut yhteistyö

Sivistyspalvelut kokonaisuutena mukana Turun seudun seutuyhteistyössä.

Sivistyspalvelut osallisena TSO:n johtoryhmässä.

Toteutunut yhteistyö (kurssit, tapahtumat ja tilaisuudet)

Työväenopisto järjestää kursseja lähikunnissa ja tekee aktiivisesti yhteistyötä toimialueen yhdistysten kanssa (SPR, MLL, Nivelyhdistys jne.).

Yhdistysyhteistyönä toteutuneita uusia kursseja: Hätäensiapu-, Auttaja- ja Enemmän kuin pelkkä laastari -kurssit (SPR:n Raision osaston kanssa), Tutustu Golfiin! (Golf +55 -terveysliikuntahankkeen ja Kankaisten Golf Ry:n kanssa), Lettikurssit (Parturi-Kampaamo Hius Keitaan kanssa) ja Frisbeegolfin alkeet (Wirmo Golf Mynämäki ry:n kanssa).

Toteutunut yhteistyö (opettajien veso-koulutukset, digityöpajat, tapahtumat)

Lukio toimii yhteistyössä TSO:n lukiojaoksen lukioden kanssa.

Lukion syksyn veso-päivä pidettiin yhdessä Naantalien, Mynämäen, Nousiaisten ja Liedon lukioden kanssa. TSO:n lukiojaoksen toimintaan osallistuttu.

Varhaiskasvatuspalvelut on osa TSO:n varhaiskasvatuksen ryhmää.

5.3 Raision kaupunki tavoittelee sitä, että perustason sosiaali- ja terveyspalveluissa järjestämisvastuu säilyy kaupungilla.

MUUT TOIMINNALLISET TAVOITTEET

HENKILÖSTÖKUSTANNUKSET

Vuosi	Henkilöstökulut	Vakanssien määrä	Henkilötyövuodet (htv)
TP2014	-23 738 467 €		511,5
TP2015	-24 005 549 €	475	510,0
TP2016	-23 594 235 €	460	502,0

TAM2017	-23 425 311 €	
TP2017	-23 369 095 €	508,8
	Lomarahojen leikkaus vaikutus n. 350 000 € (sis. sivukulut)	

PALVELUJEN OSTOT ULKOA (€)		
TP2013	-3 027 176 €	
TP2014	-3 449 705 €	
TP2015	-3 627 915 €	
TP2016	-3 787 702 €	
TAM2017	-2 909 586 €	
TP2017	-2 854 777 €	

TOIMINTATULOJEN JA MENOJEN (SIS. JA ULK.) POIKKEAMAT TALOUSARVIOON NÄHDEN			
	TAM2017	TP2017	yli/alle
Toimintatulot	2 899 744 €	2 995 893 €	yli 96 149 €
Toimintamenot	38 916 879 €	38 532 560 €	alle 384 318 €
			netto 480 467 €
merkittävimmät muutokset:			
- kotikuntakorvausten ja toisten kuntien laskutukset 106 792 € budjetoitua enemmän (meno) - toimisto- ja asiantuntija palkkioiden käyttö 111 600 € budjetoitua vähemmän (meno) - muiden palvelujen toteutuma 189 641 € budjetoitua vähemmän (meno), hankkeet budjetoidaan pääosin tähän menot kirjautuvat toisille menokohdille - lasten kodinhoidon tuen käyttö 243 015 € (meno) budjetoitua vähemmän			

		Ta+muutos	Toteutuma	Jäljellä	%	Tamuutos
3	Sivistyslautakunta KÄYTTÖTALOUS					
	TOIMINTATUOTOT					
*	Myyntituotot	475.787	571.776,85	95.989,85-	120,2	65.000
*	Maksutuotot	1.811.130	1.832.369,69	21.239,69-	101,2	10.000
*	Tuet ja avustukset	556.798	537.082,39	19.715,61	96,5	194.607
*	Muut toimintatuotot	3.839	2.986,52	852,48	77,8	0
***	TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	2.847.554	2.944.215,45	96.661,45-	103,4	269.607
	TOIMINTAKULUT					
*	Palkat ja palkkiot	18.551.301-	18.579.814,03-	28.513,03	100,2	184.318-
*	Eläkekulut	3.986.188-	3.848.222,96-	137.965,04-	96,5	42.555-
*	Muut henkilösivukulut	887.822-	941.057,55-	53.235,55	106,0	202-
**	Henkilöstökulut yhteensä	23.425.311-	23.369.094,54-	56.216,46-	99,8	227.075-
*	Palvelujen ostot	2.909.586-	2.854.777,46-	54.808,54-	98,1	96.199-
*	Aineet, tarvikkeet ja tavarat	723.248-	694.879,74-	28.368,26-	96,1	0
*	Avustukset	2.620.000-	2.371.210,45-	248.789,55-	90,5	0
*	Vuokrat	68.855-	68.357,10-	497,90-	99,3	0
*	Muut toimintakulut	24.804-	50.116,21-	25.312,21	202,0	31-
***	TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	29.771.804-	29.408.435,50-	363.368,50-	98,8	323.305-
	TOIMINTAKATE	26.924.250-	26.464.220,05-	460.029,95-	98,3	53.698-
	Poistot ja arvonalentumiset					
*	Suunnitelman mukaiset poistot	201.881-	223.167,14-	21.286,14	110,5	0
	TILIKAUDEN TULOS	27.126.131-	26.687.387,19-	438.743,81-	98,4	53.698-
	TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	27.126.131-	26.687.387,19-	438.743,81-	98,4	53.698-

	Ta+muutos	Toteutuma	Jäljellä	%	Tamuutos
3					
Sivistyslautakunta					
KÄYTTÖTALOUS					
TOIMINTATUOTOT					
* Myyntituotot	475.787	572.068,44	96.281,44-	120,2	65.000
* Maksutuotot	1.811.130	1.834.187,69	23.057,69-	101,3	10.000
* Tuet ja avustukset	556.798	537.082,39	19.715,61	96,5	194.607
* Vuokratuotot	52.190	45.954,56	6.235,44	88,1	0
* Muut toimintatuotot	3.839	6.600,02	2.761,02-	171,9	0
*** TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	2.899.744	2.995.893,10	96.149,10-	103,3	269.607
TOIMINTAKULUT					
Henkilöstökulut					
* Palkat ja palkkiot	18.551.301-	18.579.814,03-	28.513,03	100,2	184.318-
Henkilösivukulut					
* Eläkekulut	3.986.188-	3.848.222,96-	137.965,04-	96,5	42.555-
* Muut henkilösivukulut	887.822-	941.057,55-	53.235,55	106,0	202-
** Henkilöstökulut yhteensä	23.425.311-	23.369.094,54-	56.216,46-	99,8	227.075-
* Palvelujen ostot	6.587.287-	6.503.646,40-	83.640,60-	98,7	96.199-
* Aineet, tarvikkeet ja tavarat	723.248-	696.227,54-	27.020,46-	96,3	0
* Avustukset	2.620.000-	2.371.210,45-	248.789,55-	90,5	0
* Vuokrat	5.536.229-	5.542.265,27-	6.036,27	100,1	0
* Muut toimintakulut	24.804-	50.116,21-	25.312,21	202,0	31-
*** TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	38.916.879-	38.532.560,41-	384.318,59-	99,0	323.305-
TOIMINTAKATE	36.017.135-	35.536.667,31-	480.467,69-	98,7	53.698-
Poistot ja arvonalentumiset					
* Suunn.mukaiset poistot	201.881-	223.167,14-	21.286,14	110,5	0
TILIKAUDEN TULOS	36.219.016-	35.759.834,45-	459.181,55-	98,7	53.698-
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	36.219.016-	35.759.834,45-	459.181,55-	98,7	53.698-

2.2.4.

Vapaa-aikalautakunta

VAPAA-AIKALAUTAKUNTA

SITOVAT TAVOITTEET 2017

TALOUS (ulkoiset)

Vuosi	Menot	Tulot	Netto
TP2014	-3 690 538 €	1 031 046 €	- 2 659 492 €
TP2015	-3 667 717 €	1 024 328 €	-2 643 389 €
TP2016	-3 824 924 €	1 060 265 €	-2 764 658 €
TAM2017	-3 706 383 €	1 226 184 €	-2 480 199 €
TP2017	-3 596 021 €	1 093 063 €	-2 502 958 €

STRATEGISET TAVOITTEET

<i>Menestystekijä</i> Toimenpiteet	Mittari tai seurantatapa Tavoitetaso 2017
---------------------------------------	---

1. 1. Tasapainoinen talous

Investoinnit kustannetaan keskipitkällä aikavälillä omarahoitteisesti eikä nettovelan määrä kasva. Vuositulos on positiivinen ja eikä yksikään kriisikuntamittareista täyty.

1.1. Henkilöstön määrä ja palveluiden ostot hallitaan

Toteutuneet henkilöstömuutokset

Vapaa-aikapalveluissa henkilöstön määrä pysyy ennallaan, vapautuvat vakanssit täytetään.

Toteuma: Kirjastopalveluissa täytettiin kaksi eläköitymisen takia vapautunutta vakanssia.

Liikunta- ja nuorisopalveluissa ei muutoksia.

1.2. Ostopalvelut pyritään kilpailuttamaan siten, että toimivilta markkinoilta saadaan kustannustehokkaita vaihtoehtoja

Toteutuneet kilpailutukset

Liikuntapalvelujen hoitosopimukset yhdessä Teknisen keskuksen kanssa.

Nuorisopalvelujen iltapäivätoiminnan ostopalvelusopimus päättyy toukokuussa 2017. Ip-toiminta siirtyy sivistyslautakunnan järjestettäväksi.

Kirjasto on osallistunut alueellisiin ja valtakunnallisiin kilpailutuksiin.

Liikuntapalvelujen kenttien talvihoitosopimus on toteutettu yhdessä

Teknisen keskuksen alueurakoinnin osana. Nuorisopalvelujen

iltapäivätoiminnan sopimus on päättynyt toukokuussa.

1.3. Henkilöstön voimavarat kohdennetaan oikein, eläkkeelle siirtymisten yhteydessä hyödynnetään mahdollisuudet uudelleen järjestelyihin.

Toteutuneet eläkejärjestelyt, täyttöluvat konsernijaoston päätösten mukaan.

Mahdollisuudet uudelleenjärjestelyihin hyödynnetään eläköitymisten yhteydessä.

Kirjastossa eläköityvä osastonjohtajan nimike muutettiin

erityiskirjastonhoitajaksi.

Liikunta- ja nuorisopalveluissa ei ole ollut muutoksia.

1.4. Raisio on vetovoimainen työnantaja

Kunta 10 –tutkimuksen tulokset ja siitä johdetut suunnitelmat.

Sairauspoissaolojen seuranta.

Kunta 10 –tutkimustulosten läpikäynti, suunnitelmat ja niiden seuranta.

Tulokset edellisen mittauksen tasolla.

Sairauspoissaolojen määrä ei nouse.

Kunta 10 -tulokset parantuneet edellisestä mittauksesta. Tulosten pohjalta on tehty kehittämissuunnitelmia ja niitä on toteutettu/seurattu.

Liikunta- ja nuorisopalvelujen sairauspoissaolot nousi 18 %, kirjasto- ja kulttuuripalveluissa sairauspoissaolot nousivat 180%.

1.5. Kaupungin käytössä olevien tilojen määrää pyritään laskemaan.

Harkon tilojen selvitys

Raision museo Harkon näyttelytiloissa ei muutoksia eikä selvitystä.

Tilojen määrä

Liikunta- ja nuorisopalvelujen tilat säilyvät 2016 tasolla.

Liikunta- ja nuorisopalveluissa ei muutoksia.

1.6. Investoinnit kustannetaan keskipitkällä aikavälillä omarahoitteisesti.

1.7. Raision kaupunki on kiinnostunut osallistumaan valtiovarainministeriön valmistelemaan kokeiluun, joka koskee kuntien velvoitteiden uudelleen arviointia/keventämistä

2. 2. Hyvinvointia ja kustannustehokkuutta ennakkoivista palveluista

Ennakoivilla palveluilla ja ylisektorisella yhteistyöllä Raisio hakee asiakaslähtöisyyttä ja parempaa kustannusten hallintaa palvelutarpeen muutoksiin. Raisio on hyvä ja turvallinen paikka käydä koulua ja opiskella

Toteutunut yhteistyö, tapahtumat ja tilaisuudet

Vapaa-aikasektori tekee laajaa yhteistyötä yli hallintokuntarajojen ja muiden toimijoiden kanssa.

Kirjastotalon tapahtumat kasvoivat 25 %, osallistujamäärät 17%.

Toteutunut yhteistyö, vapaaehtoisten toiminta

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut mukana Raision vapaaehtoistyötä kehittämissä palveluissa, tapahtumissa ja toiminnoissa.

Vapaaehtoistyössä noin 30 vapaaehtoista.

Liikunta- ja nuorisopalvelut on osallistunut LaPe- ryhmään, Päihde- ja mielenterveys johtoryhmään, koulujen oppilashuolto-yhteistyöhön,

Liikkuva koulu –yhteistyöhön ja kirjastotalon tapahtumien järjestämiseen.

Liikuntapalvelut osallistuvat SoTen vanhuspalvelujen kanssa

valtakunnalliseen "Voimaa vanhuuteen"-ohjelmaan.

2.1 Ennakoivalla ikäihmisten hoidolla vähennetään ympärivuorokautisen hoidon tarvetta

2.2 Oikea-aikaisilla perusterveydenhuollon palveluilla vähennetään erikoissairaanhoidon käyttöä

2.3 Ennakoivalla lastensuojelulla vähennetään häiriötilanteista koituvia haittoja ja tarvetta huostaanottoihin

2.4 Raision kaupunki kannustaa terveeseen elämäntapaan

Kuntamaiseman mukaiset kävijämäärät ja käyttöasteet

Vapaa-aikapalvelujen lakisääteinen tehtävä. Tavoitteet toimialan Kuntamaisema-taulukossa.

Osallistuminen ohjausryhmiin, yhteiset toiminnot

Kirjasto- ja kulttuuripalveluissa laajaa monialaista verkostoyhteistyötä eri tahojen kanssa.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut ovat tehneet yhteistyötä sekä raisiolaisten että muiden alueellisten että valtakunnallisten yhdistysten/ylhteisöjen kanssa, uutena yhteistyö potilas- ja vammaisjärjestöjen kanssa esteettömyyden

lisäämiseksi.

Liikunta- ja nuorisopalvelujen asiakkuudet ja palvelujen käyttöasteet ovat korkealla tasolla. Monipuolisella yhteistyöllä kaupungin eri toimialojen ja yhdistysten kanssa on pystytty luomaan edellytyksiä terveeseen elämäntapaan.

2.5 Raisio on liikuntakaupunki

Kuntamaisemataulukon mukaiset tavoitteet

Liikuntapalvelujen asiakaskäynnit toteutuvat tavoitteiden mukaan.

Sisäliikuntatilojen: Liikuntahalli, koulujen salit ja voimailutilan kävijät 305.524. Kävijämäärä yli tavoitteen 9,1 %.

Uintikeskus Ulpukka 191.474 kävijä, jäi tavoitteesta 8,8 %, mutta on 2,4 % enemmän kuin 2016. Jäähallit 97.413 kävijää 2,5% yli tavoitteen.

Ulkoliikuntapaikoilta ei ole kävijämäärätietoja, mutta varattavien kenttien käyttö kasvoi edellisvuodesta.

2.6 Määritellään Raision varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen kehittämiskohteet ja painopisteet

Käynnit, tapahtumat, yhteistyömuodot

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut toteuttavat OPS:ssa niille asetettuja tavoitteita.

Kirjastossa 118 kirjavinkkausta/mediatuokiota kouluille ja eskariryhmille. Liikuntapalvelut on osallistunut Liikkuva koulu –hankkeen kehittämiseen.

2.7 Peruskoulun jälkeen jokaisella on opinto- tai työpaikka tai muu jatkosuunnitelma

Etsivien nuorisotyöntekijöiden kontaktien määrä ja vaikuttavuuden arviointi OKM:n raporttien mukaan

Nuorisopalvelut vastaa OKM:n rahoittaman Etsivän nuorisotyön palveluista Raisiossa ja Ruskolla. Nuorisopalvelut sai OKM:n rahoituksen ja Etsivää nuorisotyötä on hoidettu Raisiossa ja Ruskolla sopimusten mukaan. Asiakaskontakteja tarkasteluvälillä 23.10.2016–18.10.2017 yhteensä 63 uutta asiakasta, joista tuettujen määrä on 45 nuorta. Tarkastelu on OKM:n raportin mukainen.

3. Houkuttelevat asuinalueet ja vetovoimainen keskusta

Raisio pidetään asukkaille vetovoimaisena vaikuttamalla erityisesti tonttitarjontaan, asumisen edellytyksiin ja lähiympäristön viihtyvyyteen.

Yhteistyöhankkeiden määrä ja luonne.

Vaisaaren alueen toteutuminen

Liikuntapalvelut osallistuu aktiivisen elinympäristön kehittämiseen yhteistyössä Teknisen keskuksen kanssa. Vaisaaren kouluympäristön 1 – vaiheen toteuttaminen.

Liikuntapalvelut on osallistunut Teknisen keskuksen kaavavalmisteluihin ja muuhun suunnitteluun. Vaisaaren kouluympäristön kehittämistoimenpiteet siirrettiin aloitettavaksi vuoteen 2018.

3.1 Tonttitarjonnan painopiste on omakotitonteissa ja laadukkaassa kerrostaloasumisessa kaupunkikeskustassa.

3.2 Kaavoitusohjelma laaditaan siten, että ohjelmassa määritetään seuraavan kolmen vuoden kaavoituksen suuntaviivat. Strategisessa maankäyttösuunnitelmassa määritetään tätä pidempi suunnitelma, joka pohjautuu kaupunkiseudun MAL - aiesopimuksessa määritettyihin maankäytön suunnitelmiin.

3.3 Kaavoitussuunnitelmissa huomioidaan taloudelliset edellytykset

suunnitellun maankäytön toteutumiselle.

3.4 Vuokra-asuntojen ja muun asumisen tavoitteet määritellään asunto- ja maankäyttöohjelmassa.

3.5 Joukkoliikenteen käyttöä edistetään.

Toteutunut myynti

Kirjasto toimii Föli -palvelupisteenä ja tiedottaa Fölin verkkopalveluista ja joukkoliikennepalveluista.

Fölitapahtumia 5895 kpl (4882), fölimyynnin arvo 121 835,50 € (150 000 €).

3.6 Asunto-alueiden suunnittelussa huomioidaan MAL -ohjelmassa asetettujen tavoitteiden mukaisesti hyvä saavutettavuus ja joukkoliikenneyhteydet

4. Elinkeinoelämän tarpeet huomioiva kaupunki

Raisiossa on kilpailukykyinen yritystonttivaranto ja markkinointiin panostetaan vuosittain. Uusia toimijoita haetaan myös seudun ulkopuolelta.

Raisio hyödyntää logistista asemaansa elinkeinopoliittisessa maankäytössä. Liikenneyhteyksien toimivuudesta huolehditaan riittävien investointien, aktiivisen yhteistyön sekä edunvalvonnan kautta.

Palveluhenkisyys, nopeus ja tasapuolisuus määrittävät kaupungin toimintatapaa yritysyhteistyössä

4.1 Yritystonttien kaavoitus ja niihin liittyvät investoinnit suunnataan erityisesti kauppakeskusalueelle, pohjoisille alueille sekä Raision keskustan alueelle sekä Hahdenniemen alueelle.

4.2 Osana elinkeinopoliittista ohjelmaa keskeisimmistä yritysalueista laaditaan kehityssuunnitelma.

4.3 Raision ydinkeskustan vetovoimasta huolehditaan ja kehittämiseen suunnataan voimavaroja.

4.4 Raisio osallistuu seudulliseen elinkeinopoliitiikan yhteistyöhön.

4.5 Yrityksiä kohdellaan palveluhenkisesti ja tasapuolisesti.

4.6 Raisioon houkutellaan uusiutuvia energialähteitä käyttäviä ja kehittäviä yrityksiä.

5. Itsenäinen toimija ja aktiivinen vaikuttaja seutuyhteistyössä

Raisio on itsenäinen peruskunta, joka tekee yhteistyötä seudun kuntien kanssa ja osallistuu aktiivisesti kaupunkiseutua hyödyttäviin hankkeisiin. Raisio kantaa seudullista vastuuta ja edellyttää sitä myös muilta alueen kunnilta.

Toteutuneet hankkeet, projektit ja palvelujen kehitys

Vapaa-aikapalvelut ovat osallistuneet toimialansa Turun seudun kehittämishankkeisiin. Liikuntapalvelut osallistuvat Rajattomasti liikuntaa Turun seudulla –sopimusyhteistyöhön kuntien ja Lounais-Suomen Liikunta – ja Urheilu ry:n kanssa. Nuorisopalvelut ovat mukana Turun seudun Turbo –yhteistyössä.

Kirjasto on osallistunut Vaski-kirjastojen ja koko maan kattavaan kirjastoyhteistyöhön. Kulttuuripalvelut on ollut mukana Turun seudun Kulttuurin Paras – yhteistyössä. Kirjasto- ja kulttuuripalvelujen edustaja on osallistunut Varsinais-Suomen maakunta- ja soteuudistusta valmistelemaan kulttuurisen hyvinvoinnin alatyöryhmän työskentelyyn.

Liikuntapalvelut on ollut mukana Rajattomasti liikuntaa Turun seudulla sopimusyhteistyössä. Nuorisopalvelut on ollut mukana Turun seudun Turbo -yhteistyössä.

5.1 Raisio on mukana kaupunkiseudun maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimuksessa.

5.2 Raisio osallistuu seudullista yhteistyötä edistäviin selvityksiin.

Osallistuminen uusiin yhteistyömuotoihin edellyttää selkeitä laskelmia järjestelyjen myönteisestä vaikutuksesta palvelujen tulevaan saatavuuteen ja kustannustehokkuuteen

5.3 Rasion kaupunki tavoittelee sitä, että perustason sosiaali- ja terveyspalveluissa järjestämisvastuu säilyy kaupungilla

MUUT TOIMINNALLISET TAVOITTEET

HENKILÖSTÖKUSTANNUKSET

Vuosi	Henkilöstökustannukset	Vakanssien määrä	Henkilötyövuodet (htv)
TP2014	-2 438 771 €		62,7
TP2015	-2 459 319 €		64,9
TP2016	-2 479 324 €		61,2
TAM2017	-2 531 595 €		
TP2017	-2 438 292 €		66,2

Lomarahojen leikkaus
vaikutus n. 34 000 €
(sis. sivukulut)

PALVELUJEN OSTOT ULKOA (€)

TP2014	-672 020 €
TP2015	-613 438 €
TP2016	-694 827 €
TAM2017	-573 736 €
TP2017	-543 561 €

TOIMINTATULOJEN JA MENOJEN (SIS. JA ULKOISET) POIKKEAMAT TALOUSARVIOON NÄHDEN

	TAM2017	TP2017	yli/alle
Toimintatulot	1 415 355 €	1 292 982 €	alle 122 372 €
Uintikeskus Ulpukka	952 124 €	816 708 €	alle 135 415 €
Toimintamenot	6 713 157 €	6 618 256 €	alle 94 900 €
Uintikeskus Ulpukka	1 545 808 €	1 548 716 €	yli 2 908 €

- Iltapäivätoiminnan siirtyi sivistyskeskuksen omaksi toiminnaksi 1.8.2017 joka vaikutti palveluiden ostojen pienentymiseen
- Lomarahojen leikkausten vaikutus 25 974 €, ilman sivukuluja

	Ta+muutos	Toteutuma	Jäljellä	%	Tamuutos
4 Vapaa-aikalautakunta KÄYTTÖTALOUS					
TOIMINTATUOTOT					
* Myyntituotot	111.969	130.395,91	18.426,91-	116,5	0
* Maksutuotot	898.417	709.535,52	188.881,48	79,0	0
* Tuet ja avustukset	122.643	169.640,67	46.997,67-	138,3	79.643
* Vuokratuotot	48.106	43.082,72	5.023,28	89,6	0
* Muut toimintatuotot	45.049	40.408,24	4.640,76	89,7	0
*** TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	1.226.184	1.093.063,06	133.120,94	89,1	79.643
TOIMINTAKULUT					
* Palkat ja palkkiot	1.982.618-	1.907.888,89-	74.729,11-	96,2	87.095-
* Eläkekulut	456.891-	437.050,19-	19.840,81-	95,7	16.704-
* Muut henkilösivukulut	92.086-	93.353,37-	1.267,37	101,4	430-
** Henkilöstökulut yhteensä	2.531.595-	2.438.292,45-	93.302,55-	96,3	104.229-
* Palvelujen ostot	573.736-	543.561,06-	30.174,94-	94,7	5.948-
* Aineet, tarvikkeet ja tavarat	367.860-	390.662,15-	22.802,15	106,2	0
* Avustukset	144.000-	143.201,00-	799,00-	99,4	0
* Vuokrat	85.512-	72.742,76-	12.769,24-	85,1	0
* Muut toimintakulut	3.680-	7.562,27-	3.882,27	205,5	0
*** TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	3.706.383-	3.596.021,69-	110.361,31-	97,0	110.177-
TOIMINTAKATE	2.480.199-	2.502.958,63-	22.759,63	100,9	30.534-
Poistot ja arvonalentumiset					
* Suunnitelman mukaiset poistot	132.376-	133.817,87-	1.441,87	101,1	0
TILIKAUDEN TULOS	2.612.575-	2.636.776,50-	24.201,50	100,9	30.534-
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	2.612.575-	2.636.776,50-	24.201,50	100,9	30.534-

	Ta+muutos	Toteutuma	Jäljellä	%	Tamuutos
4 Vapaa-aikalautakunta					
KÄYTTÖTALOUS					
TOIMINTATUOTOT					
* Myyntituotot	111.969	132.821,69	20.852,69-	118,6	0
* Maksutuotot	1.042.062	858.651,73	183.410,27	82,4	0
* Tuet ja avustukset	122.643	169.640,67	46.997,67-	138,3	79.643
* Vuokratuotot	93.632	91.460,16	2.171,84	97,7	0
* Muut toimintatuotot	45.049	40.408,24	4.640,76	89,7	0
*** TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	1.415.355	1.292.982,49	122.372,51	91,4	79.643
TOIMINTAKULUT					
Henkilöstökulut					
* Palkat ja palkkiot	1.982.618-	1.907.888,89-	74.729,11-	96,2	87.095-
Henkilösivukulut					
* Eläkekulut	456.891-	437.050,19-	19.840,81-	95,7	16.704-
* Muut henkilösivukulut	92.086-	93.353,37-	1.267,37	101,4	430-
** Henkilöstökulut yhteensä	2.531.595-	2.438.292,45-	93.302,55-	96,3	104.229-
* Palvelujen ostot	816.298-	801.283,24-	15.014,76-	98,2	5.948-
* Aineet, tarvikkeet ja tavarat	367.860-	391.276,12-	23.416,12	106,4	0
* Avustukset	144.000-	143.201,00-	799,00-	99,4	0
* Vuokrat	2.849.724-	2.836.641,90-	13.082,10-	99,5	0
* Muut toimintakulut	3.680-	7.562,27-	3.882,27	205,5	0
*** TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	6.713.157-	6.618.256,98-	94.900,02-	98,6	110.177-
TOIMINTAKATE	5.297.802-	5.325.274,49-	27.472,49	100,5	30.534-
Poistot ja arvonalentumiset					
* Suunn.mukaiset poistot	132.376-	133.817,87-	1.441,87	101,1	0
TILIKAUDEN TULOS	5.430.178-	5.459.092,36-	28.914,36	100,5	30.534-
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	5.430.178-	5.459.092,36-	28.914,36	100,5	30.534-

Nettobudjettiyksikkö:

Uintikeskus Ulpukka

	2017	tavoite	toteutuma
toimintatulot=rahatulot		808 479,00	667 592,54
toimintamenot=rahamenot+sisäiset menot		-1 545 808,00	-1 548 716,37
toimintakate		-737 329,00	-881 123,83
poistot		-11 328,00	-11 327,05
sisämyynti		143 645,00	149 116,21
yli/alijäämä		-605 012,00	-743 334,67

Nettobudjettiyksikön neton saavuttaminen sallii ulkopuolisen tulorahoituksen ylityksen sekä vastaavan suuruisen rahamenojen lisäyksen ilman valtuuston käsittelyä.

Kustannuspaikka 431030

2.2.5.

Ympäristölautakunta

YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA

SITOVAT TAVOITTEET 2017

TALOUS (ulkoiset)

Vuosi	Menot	Tulot	Netto
TP2015	-1 138 104	749 421	-388 683
TP2016	-1 176 624	743 572	-433 052
TAM2017	-1 282 929	708 002	-574 927
TP2017	-1 139 818	820 114	-319 703

STRATEGISET TAVOITTEET

Menestystekijä
Toimenpiteet

Mittari tai seurantatapa
Tavoitetaso 2017

1. Tasapainoinen talous

Investoinnit kustannetaan keskipitkällä aikavälillä omarahoitteisesti eikä nettovelan määrä kasva. Vuositulos on positiivinen ja eikä yksikään kriisikuntamittareista täyty.

1.1. Henkilöstön määrä ja palveluiden ostot hallitaan

Tilinpäätösseuranta: palveluiden ostot
Palveluostot toteutuvat TA-17 mukaisina / Tavoite toteutui. Palvelujen ostot olivat 36 000 euroa talousarviossa arvioitua pienemmät.

1.2. Henkilöstön voimavarat kohdennetaan oikein, eläkkeelle siirtymisten yhteydessä hyödynnetään mahdollisuudet uudelleen järjestelyihin

Henkilöstövoimavarojen hallinta
Eläkkeelle siirtymisten yhteydessä hyödynnetään mahdollisuudet uudelleenjärjestelyihin / Ei siirtyneitä

3. Houkuttelevat asuinalueet ja vetovoimainen keskusta

Raisio pidetään asukkailla vetovoimaisena vaikuttamalla erityisesti tonttitarjontaan, asumisen edellytyksiin ja lähiympäristön viihtyvyyteen.

3.1 Rakennettu ympäristö ja yleiset alueet ovat viihtyisiä ja terveellisiä

Ympäristön viihtyisyyttä ja turvallisuutta koskeviin valituksiin reagoidaan viivytyksettä.
Toteutuu / Toteutunut pääosin

Kaupunkiympäristön siisteyttä ja rakennusten kuntoa ja turvallisuutta tarkastetaan ympäristölautakunnan tekemillä vuosittaisilla ympäristökatselmuksilla.
Ympäristökatselmuksia pidetään keväällä. / Ympäristölautakunta piti ympäristökatselmuksen.

4. Elinkeinoelämän tarpeet huomioiva kaupunki

Raisiossa on kilpailukykyinen yritystonttivaranto ja markkinointiin panostetaan vuosittain. Uusia toimijoita haetaan myös seudun ulkopuolelta.

Raisio hyödyntää logistista asemaansa elinkeinopoliittisessa maankäytössä. Liikenneyhteyksien toimivuudesta huolehditaan riittävien investointien, aktiivisen yhteistyön sekä edunvalvonnan kautta.

Palveluhenkisyys, nopeus ja tasapuolisuus määrittävät kaupungin toimintatapaa yritys yhteistyössä

4.1 Lupakäsittely on sujuvaa.

Lupahakemukset käsitellään ilman viivytyksiä. **Rakennuslupan käsittelyaika on 2 - 4 viikkoa. /Toteutui. Rakennuslupien käsittelyaika oli 18 vrk.**

Rakennuslupien sähköinen haku on käytössä. **Toteutuu / Toteutui**

5. Itsenäinen toimija ja aktiivinen vaikuttaja seutuyhteistyössä

Raisio on itsenäinen peruskunta, joka tekee yhteistyötä seudun kuntien kanssa ja osallistuu aktiivisesti kaupunkiseutua hyödyttäviin hankkeisiin. Raisio kantaa seudullista vastuuta ja edellyttää sitä myös muilta alueen kunnilta.

5.1 Raisio osallistuu seudullista yhteistyötä edistäviin selvityksiin. Osallistuminen uusiin yhteistyömuotoihin edellyttää selkeitä laskelmia järjestelyjen myönteisestä vaikutuksesta palvelujen tulevaan saatavuuteen ja kustannustehokkuuteen

Tilinpäätösseuranta
Toteutuu / Uusia selvityksiä tai yhteistyömuotoja ei aloitettu

Kehitetään lähikuntien rakennusvalvonnan yhteistyötä lainsäädäntömuutosten vaatimusten mukaisesti. **Lainsäädäntötyön etenemistä seurataan ja neuvottelut käynnistetään tarvittaessa. / Ei velvoittavaa lainsäädäntöä.**

MUUT TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Osallistutaan ilmanlaadun tarkkailuun yhteistyössä Turun kaupunkiseudun kaupunkien sekä teollisuus- ja energiantuotantolaitosten kanssa.
Yhteistyö jatkuu.

Raisionlahden luonnonsuojelualueen ruovikkoalueiden laajentumista ja pusikoitumista ehkäistään talousarvion mahdollistamalla tavalla.
Laiduntamista ja niittoa on jatkettu.

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset tehdään laaditun valvontasuunnitelman mukaisesti.
Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma on toteutunut erittäin hyvin. Terveysvalvontajaosto seuraa toteutumaa omassa toiminnassaan.

Otetaan käyttöön ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma ja -ohjelma luvanvaraisen ja rekisteröitävän toiminnan tarkastuksia varten.
Valvontasuunnitelma ja -ohjelma otettiin käyttöön. Valvontaohjelma toteutui hyvin..

HENKILÖSTÖKUSTANNUKSET

Vuosi	Henkilöstökustannukset	Henkilötyövuodet (htv)
TP2015	-959 998	17,12
TP2016	-986 982	16,85
TAM2017	-1 018 480	17,69
TP2017	-914 600	16,50

PALVELUJEN OSTOT ULKOA (€)

TP2015	-152 967
TP2016	-166 973
TAM2017	-235 858
TP2017	-199 814

KESKEISIMMÄT TOIMINTATULOJEN JA -MENOJEN POIKKEAMAT TALOUSARVIOON NÄHDEN

	Ta-2017	Tp-2017	yli/alle
Toimintatulot	708 002	820 114	yli 112 112
Rakennusvalvonta- ja tarkastusmaksut*			yli 62 293
Tarkastus- ja valvontamaksut*			yli 85 001
Toimintamenot	-1 282 929	-1 139 818	alle 143 111
Henkilöstökustannukset**			alle 103 880
Toimintakate	-574 927	-319 703	alle 255 224

*Lupien ja valvonnan tulot ovat toteutuneet odotettua paremmin.

**Henkilöstöä on vaihtunut tai ollut osa-aikaisesti töissä, sijaisia ei ole palkattu. Kilpailukykysojimuksen lomarahaleikkaukset.

	Ta+muutos	Toteutuma	Jäljellä	%	Tamuutos
5 Ympäristölautakunta KÄYTTÖTALOUS					
TOIMINTATUOTOT					
* Myyntituotot	445.877	408.006,46	37.870,54	91,5	0
* Maksutuotot	262.125	411.565,29	149.440,29-	157,0	0
* Tuet ja avustukset	0	542,56	542,56-	0,0	0
*** TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	708.002	820.114,31	112.112,31-	115,8	0
TOIMINTAKULUT					
* Palkat ja palkkiot	811.702-	704.599,71-	107.102,29-	86,8	0
* Eläkekulut	167.735-	172.783,77-	5.048,77	103,0	0
* Muut henkilösivukulut	39.043-	37.216,62-	1.826,38-	95,3	0
** Henkilöstökulut yhteensä	1.018.480-	914.600,10-	103.879,90-	89,8	0
* Palvelujen ostot	235.858-	199.813,54-	36.044,46-	84,7	0
* Aineet, tarvikkeet ja tavarat	21.951-	17.923,48-	4.027,52-	81,7	0
* Avustukset	2.000-	800,00-	1.200,00-	40,0	0
* Vuokrat	4.639-	4.152,00-	487,00-	89,5	0
* Muut toimintakulut	1-	2.528,50-	2.527,50	252.850,0	0
*** TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	1.282.929-	1.139.817,62-	143.111,38-	88,8	0
TOIMINTAKATE	574.927-	319.703,31-	255.223,69-	55,6	0
Poistot ja arvonalentumiset					
TILIKAUDEN TULOS	574.927-	319.703,31-	255.223,69-	55,6	0
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	574.927-	319.703,31-	255.223,69-	55,6	0

		Ta+muutos	Toteutuma	Jäljellä	%	Tamuutos
5	Ympäristölautakunta					
	KÄYTTÖTALOUS					
	TOIMINTATUOTOT					
*	Myyntituotot	445.877	408.006,46	37.870,54	91,5	0
*	Maksutuotot	279.925	431.388,23	151.463,23-	154,1	0
*	Tuet ja avustukset	0	542,56	542,56-	0,0	0
***	TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	725.802	839.937,25	114.135,25-	115,7	0
	TOIMINTAKULUT					
	Henkilöstökulut					
*	Palkat ja palkkiot	811.702-	704.599,71-	107.102,29-	86,8	0
	Henkilösivukulut					
*	Eläkekulut	167.735-	172.783,77-	5.048,77	103,0	0
*	Muut henkilösivukulut	39.043-	37.216,62-	1.826,38-	95,3	0
**	Henkilöstökulut yhteensä	1.018.480-	914.600,10-	103.879,90-	89,8	0
*	Palvelujen ostot	281.653-	248.342,44-	33.310,56-	88,2	0
*	Aineet, tarvikkeet ja tavarat	21.951-	17.949,98-	4.001,02-	81,8	0
*	Avustukset	2.000-	800,00-	1.200,00-	40,0	0
*	Vuokrat	77.758-	77.454,74-	303,26-	99,6	0
*	Muut toimintakulut	1-	2.528,50-	2.527,50	252.850,0	0
***	TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	1.401.843-	1.261.675,76-	140.167,24-	90,0	0
	TOIMINTAKATE	676.041-	421.738,51-	254.302,49-	62,4	0
	Poistot ja arvonalentumiset					
	TILIKAUDEN TULOS	676.041-	421.738,51-	254.302,49-	62,4	0
	TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	676.041-	421.738,51-	254.302,49-	62,4	0

2.2.6.

Tekninen lautakunta

TEKNINEN LAUTAKUNTA

SITOVAT TAVOITTEET 2017

TALOUS (ulkoiset)

Vuosi	Menot	Tulot	Netto
TP2015	-27 843 528	13 752 544	-14 090 984
TP2016	-28 030 324	13 290 392	-14 739 931
TAM2017	-23 636 065	5 618 012	-18 018 053
TP2017	-23 244 101	5 693 128	-17 550 973

STRATEGISET TAVOITTEET

Menestystekijä
Toimenpiteet

Mittari tai seurantatapa
Tavoitetaso 2017
Toteutunut 2017

1. Tasapainoinen talous

Investoinnit kustannetaan keskipitkällä aikavälillä omarahoitteisesti eikä nettovelan määrä kasva. Vuositulos on positiivinen ja eikä yksikään kriisikuntamittareista täyty.

1.1. Henkilöstön määrä ja palveluiden ostot hallitaan.

Tilinpäätösseuranta: henkilöstötyövuodet sekä palveluiden ostot.

Henkilöstövuosien määrä tp-17:ssa enintään 237,9 htv
Tavoite toteutui. Henkilöstövuosien määrä vuonna 2017 oli 229,8 htv

Palveluostot toteutuvat ta-17 mukaisina.

Tavoite toteutui. Palvelujen ostot ta-17: 7.251.971 euroa. Palvelujen ostojen toteutuma tp-17: 7.280.704 euroa. Palvelujen ostojen toteutumaprosentti oli 100,4 %.

1.3. Henkilöstön voimavarat kohdennetaan oikein, eläkkeelle siirtymisten yhteydessä hyödynnetään mahdollisuudet uudelleen järjestelyihin

Henkilöstövoimavarojen hallinta: mahdolliset uudelleenjärjestelyt ja työtaturmien määrä.

Eläkkeelle siirtymisten yhteydessä hyödynnetään mahdollisuudet uudelleenjärjestelyihin.

Tavoite toteutui. Ennen tehtävien täyttämistä kartoitettiin mahdollisuudet tehtävien uudelleen järjestelyihin.

Työtaturmien korvauspäivien määrä:

tp-15 128 päivää

tp-16 103 päivää

tp-17 174 päivää

1.5. Kaupungin käytössä olevien tilojen määrää pyritään laskemaan.

Kiinteistökustannukset/henkilökunnan määrä.

Pienenevä trendi.

Suhdeluku kiinteistökustannukset/henkilökunnan määrä on kehittynyt seuraavasti:

- tp-12 7.143 €/htv

- tp-13 6.694 €/htv

- tp-14 6.515 €/htv

- tp-15 6.680 €/htv

- tp-16 6.692 €/htv

- tp-17 6.925 €/htv

3. Houkuttelevat asuinalueet ja vetovoimainen keskusta

Raisio pidetään asukkaille vetovoimaisena vaikuttamalla erityisesti tonttitarjontaan, asumisen edellytyksiin ja lähiympäristön viihtyvyyteen.

3.1. Tonttitarjonnan painopiste on omakotitonteissa ja laadukkaassa kerrostaloasumisessa kaupunkikeskustassa.

Vuoden aikana tarjolla olleiden tonttien määrä (kpl/vuosi).

Noin 200 asuntoa vuosittain.

Vuoden aikana oli varattavissa:

Kerrostalo 13 tonttia/350 asuntoa

Rivitalo 9 tonttia /110 asuntoa

Omakotitalo 59 tonttia / 59 asuntoa

Vuoden aikana luovutettujen tonttien määrä (kpl/vuosi).

Vuoden aikana luovutettiin 19 asuintonttia, joista 10 myytyjä omakotitontteja ja 9 vuokrattuja

3.2. Kaavoitusohjelma laaditaan siten, että ohjelmassa määritetään seuraavan kolmen vuoden kaavoituksen suuntaviivat. Raision kaupungin toimenpide- ja kaavoitusohjelmassa rakennemallin toteuttamiseksi määritetään tätä pidempi suunnitelma, joka pohjautuu kaupunkiseudun MAL-aiesopimuksessa määritettyihin maankäytön suunnitelmiin.

Raision kaupungin toimenpide- ja kaavoitusohjelma rakennemallin toteuttamiseksi.

Toimenpide- ja kaavoitusohjelman toteuttaminen.

MAL-hankkeen yhteydessä laaditun Raision kaupungin toimenpide- ja kaavoitusohjelman toteutumista on seurattu ja sitä on pääosin noudatettu laadittaessa Raision kaupungin kaavoitusohjelmaa vuosille 2017-2019

3.5. Joukkoliikenteen käyttöä edistetään.

Kausikorttimatkojen määrä.

Kausikorttimatkat/vuosi.

tp-2016 545.100 kausikorttimatkaa/vuosi

tp-2017 565.888 kausikorttimatkaa/vuosi

4. Elinkeinoelämän tarpeet huomioiva kaupunki

Raisiossa on kilpailukykyinen yritystonttivaranto ja markkinointiin panostetaan vuosittain. Uusia toimijoita haetaan myös seudun ulkopuolelta.

Raisio hyödyntää logistista asemaansa elinkeinopoliittisessa maankäytössä. Liikenneyhteyksien toimivuudesta huolehditaan riittävien investointien, aktiivisen yhteistyön sekä edunvalvonnan kautta.

Palveluhenkisyys, nopeus ja tasapuolisuus määrittävät kaupungin toimintatapaa yritysyhteistyössä.

4.1. Yritystonttien kaavoitus ja niihin liittyvät investoinnit suunnataan erityisesti kauppakeskusalueelle, pohjoisille alueille sekä Raision keskustan alueelle sekä Hahdenniemen alueelle.

Vuoden aikana tarjolla olleiden yritystonttien määrä (kpl/vuosi).

Tonttituotanto vastaa kysyntää.

Vuoden aikana luovutettujen yritystonttien määrä (kpl/vuosi).

Yritystontteja on ollut vuoden aikana tarjolla kaikkiaan 23, joista luovutettiin vuokraamalla 3 kpl

5. Itsenäinen toimija ja aktiivinen vaikuttaja seutuyhteistyössä

Raisio on itsenäinen peruskunta, joka tekee yhteistyötä seudun kuntien kanssa ja osallistuu aktiivisesti kaupunkiseutua hyödyttäviin hankkeisiin. Raisio kantaa seudullista vastuuta ja edellyttää sitä myös muilta alueen kunnilta.

5.2. Raisio osallistuu seudullista yhteistyötä edistäviin selvityksiin. Osallistuminen uusiin yhteistyömuotoihin edellyttää selkeitä laskelmia järjestelyjen myönteisestä vaikutuksesta palvelujen tulevaan saatavuuteen ja kustannustehokkuuteen.

Raisio on aktiivinen toimija seudullisten yhtiöiden toiminnassa.

Tilinpäätösseuranta.

Toteutuu.

Toteutui / Seudullisia yhteistyökohteita tilinpäätösvuonna olivat seudullinen joukkoliikenneratkaistu Turun kanssa, Blue Indstry Park, UUMA 2-hanke ja MAL-yhteistyö.

HENKILÖSTÖKUSTANNUKSET

Vuosi	Henkilöstökustannukset	Henkilötyövuodet (htv)
TP2015	-9 644 235	250,2
TP2016*	-9 552 585	242,9
TAM2017*	-9 082 862	242,4
TP2017*	-8 570 712	229,2

* Henkilöstökustannuksiin vaikuttaa kilpailukyky-sopimuksen lomarahaleikkaus

PALVELUJEN OSTOT ULKOA (€)

TP2015	-8 515 343
TP2016	-8 658 385
TAM2017	-7 251 971
TP2017	-7 280 704

KESKEISIMMÄT TOIMINTATULOJEN JA -MENOJEN POIKKEAMAT TALOUSARVIOON NÄHDEN

	Ta-2017	Tp-2017	yli/alle
Toimintatulot	5 618 012	5 693 128	yli 75 116
Maa- ja vesialueiden vuokrat			yli 90 123
Toimintamenot	23 636 065	23 244 101	alle 391 964
Palkat ja palkkiot*			alle 391 763
Eläkekulut*			alle 114 162
Lämmitys**			yli 199 516

*Henkilöstön vaihtuvuudesta johtuen virkoja ja toimia on ollut täyttämättä. Henkilön jäädessä eläkkeelle tai vaihtaessa työpaikkaa toimia ei ole saatu heti täytettyä. Kaikkien eläkkeelle jääneiden tilalle ei ole myöskään palkattu uutta henkilöä, vaan työtehtäviä on järjestelty uudelleen. Kilpailukysösimus leikkasi lomarahoja 30 % tilinpäätösvuonna. Eläkemaksuihin kului talousarviossa arvioitua vähemmän.

** Ilmanvaihdon pitäminen toiminnassa keskeytyksittä sisäilmaongelmista kärsivissä kohteissa on lisännyt lämmityskustannuksia.

	Ta+muutos	Toteutuma	Jäljellä	%	Tamuutos
6 Tekninen lautakunta KÄYTTÖTALOUS					
TOIMINTATUOTOT					
* Myyntituotot	1.531.539	1.535.019,20	3.480,20-	100,2	113.795
* Maksutuotot	69.000	102.412,00	33.412,00-	148,4	0
* Tuet ja avustukset	99.346	137.992,91	38.646,91-	138,9	98.036
* Vuokratuotot	3.836.816	3.841.619,39	4.803,39-	100,1	0
* Muut toimintatuotot	81.311	76.084,78	5.226,22	93,6	67.000
*** TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	5.618.012	5.693.128,28	75.116,28-	101,3	278.831
TOIMINTAKULUT					
* Palkat ja palkkiot	6.841.989-	6.450.225,83-	391.763,17-	94,3	80.118-
* Eläkekulut	1.914.401-	1.800.239,03-	114.161,97-	94,0	14.837-
* Muut henkilösivukulut	326.472-	320.247,53-	6.224,47-	98,1	1.025-
** Henkilöstökulut yhteensä	9.082.862-	8.570.712,39-	512.149,61-	94,4	95.980-
* Palvelujen ostot	7.251.971-	7.280.704,43-	28.733,43	100,4	180.590
* Aineet, tarvikkeet ja tavarat	5.362.422-	5.470.300,74-	107.878,74	102,0	111.832
* Vuokrat	1.849.295-	1.765.939,30-	83.355,70-	95,5	0
* Muut toimintakulut	89.515-	156.444,05-	66.929,05	174,8	0
*** TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	23.636.065-	23.244.100,91-	391.964,09-	98,3	196.442
TOIMINTAKATE	18.018.053-	17.550.972,63-	467.080,37-	97,4	475.273
Poistot ja arvonalentumiset					
* Suunnitelman mukaiset poistot	6.508.888-	6.557.842,16-	48.954,16	100,8	0
TILIKAUDEN TULOS	24.526.941-	24.108.814,79-	418.126,21-	98,3	475.273
* Poistoeron lis.(-)tai väh.(+)	303	202,44	100,56	66,8	0
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	24.526.638-	24.108.612,35-	418.025,65-	98,3	475.273

		Ta+muutos	Toteutuma	Jäljellä	%	Tamuutos
6	Tekninen lautakunta					
	KÄYTTÖTALOUS					
	TOIMINTATUOTOT					
*	Myyntituotot	8.695.258	8.824.485,00	129.227,00-	101,5	113.795
*	Maksutuotot	69.000	102.412,00	33.412,00-	148,4	0
*	Tuet ja avustukset	99.346	137.992,91	38.646,91-	138,9	98.036
*	Vuokratuotot	16.611.001	16.631.696,07	20.695,07-	100,1	0
*	Muut toimintatuotot	81.311	76.084,78	5.226,22	93,6	67.000
***	TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	25.555.916	25.772.670,76	216.754,76-	100,8	278.831
	TOIMINTAKULUT					
	Henkilöstökulut					
*	Palkat ja palkkiot	6.841.989-	6.450.225,83-	391.763,17-	94,3	80.118-
	Henkilösivukulut					
*	Eläkekulut	1.914.401-	1.800.239,03-	114.161,97-	94,0	14.837-
*	Muut henkilösivukulut	326.472-	320.247,53-	6.224,47-	98,1	1.025-
**	Henkilöstökulut yhteensä	9.082.862-	8.570.712,39-	512.149,61-	94,4	95.980-
*	Palvelujen ostot	8.735.614-	8.948.759,62-	213.145,62	102,4	180.590
*	Aineet, tarvikkeet ja tavarat	5.391.422-	5.504.363,98-	112.941,98	102,1	111.832
*	Vuokrat	3.173.392-	3.096.824,70-	76.567,30-	97,6	0
*	Muut toimintakulut	89.515-	156.444,05-	66.929,05	174,8	0
***	TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	26.472.805-	26.277.104,74-	195.700,26-	99,3	196.442
	TOIMINTAKATE	916.889-	504.433,98-	412.455,02-	55,0	475.273
	Poistot ja arvonalentumiset					
*	Suunn.mukaiset poistot	6.508.888-	6.557.842,16-	48.954,16	100,8	0
	TILIKAUDEN TULOS	7.425.777-	7.062.276,14-	363.500,86-	95,1	475.273
*	Poistoeron lis.(-)tai väh.(+)	303	202,44	100,56	66,8	0
	TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	7.425.474-	7.062.073,70-	363.400,30-	95,1	475.273

Nettobudjettiyksikkö:

Tilapalvelut

	2017	tavoite	toteutuma
toimintatulot=rahatulot		393 726,00	401 729,40
toimintamenot=rahamenot+sisäiset menot		-9 749 248,00	-9 912 914,47
toimintakate		-9 355 522,00	-9 511 185,07
poistot+poistoeron väh.		-2 535 530,00	-2 656 664,90
sisämyynti		11 963 610,00	11 963 610,00
yli/alijäämä		72 558,00	-204 239,97

Nettobudjettiyksikön neton saavuttaminen sallii ulkopuolisen tulorahoituksen ylityksen sekä vastaavan suuruisen rahamenojen lisäyksen ilman valtuuston käsittelyä.

Huom. Ei sisällä ruokapalvelua.

Tulosityksiköt: 6310-6350

Nettobudjettiyksikkö:

Ruokapalvelut

	2017	tavoite	toteutuma
toimintatulot=rahatulot		316 292,00	326 580,69
toimintamenot=rahamenot+sisäiset menot		-4 318 937,00	-4 144 640,52
toimintakate		-4 002 645,00	-3 818 059,83
poistot		-7 658,00	-7 656,81
sisämyynti		4 097 738,00	4 020 522,34
yli/alijäämä		87 435,00	194 805,70

Nettobudjettiyksikön neton saavuttaminen sallii ulkopuolisen tulorahoituksen ylityksen sekä vastaavan suuruisen rahamenojen lisäyksen ilman valtuuston käsittelyä.

Tulosityksikkö 6360

2.3. Tuloslaskelman toteutuminen

Kaupungin tuloslaskelma

Ulkoiset ja sisäiset erät (1000 €)	TA-2017 alkuperäinen	Talousarvio- muutokset	Ta muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT	61 671	524	62 195	61 905	-290
Myyntituotot	32 476	179	32 654	31 686	-968
Maksutuotot	8 136	10	8 146	8 484	338
Tuet ja avustukset	1 515	268	1 783	2 408	625
Vuokratuotot	18 414	0	18 414	18 561	147
Muut toimintatuotot	1 131	67	1 198	766	-432
TOIMINTAKULUT	-183 442	-1 106	-184 548	-180 913	3 635
Henkilöstökulut	-66 111	-1 821	-67 932	-65 913	2 019
Palvelujen ostot	-82 737	502	-82 234	-81 179	1 055
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-9 127	117	-9 011	-9 289	-278
Avustukset	-7 974	0	-7 974	-7 221	753
Vuokrat	-16 753	0	-16 753	-16 740	13
Muut toimintakulut	-739	96	-643	-570	73
TOIMINTAKATE	-121 771	-582	-122 353	-119 009	3 345
VEROTULOT	95 920	582	96 502	99 576	3 074
VALTIONOSUUDET	28 082	0	28 082	28 077	-4
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT					
KORKOTUOTOT	620	0	620	616	-4
MUUT RAHOITUSTUOTOT	700	0	700	971	271
KORKOKULUT	-1 000	0	-1 000	-887	113
MUUT RAHOITUSKULUT	0	0	0	-11	-11
VUOSIKATE	2 551	0	2 551	9 334	6 783
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-7 060	0	-7 060	-7 176	-115
TILIKAUDEN TULOS	-4 510	0	-4 510	2 158	6 668
POISTOERON LISÄYS(-),VÄHENNYS(+)	0	0	0	0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-4 510	0	-4 510	2 158	6 668

Tuloslaskelman toteutumisvertailussa sitovia eriä valtuustoon nähden ovat verotulot, valtionosuudet, korkotuotot, muut rahoitus tuotot, korkokulut ja muut rahoituskulut.

Kaupungin valtuusto päätti kokouksessaan 4.9.2017 § 142 henkilöstösäästöön liittyvästä talousarvionmuutoksesta suuruudeltaan 1,2 miljoonaa euroa. Talousarvio muutos toteutettiin tulojen lisäyksellä ja menojen vähennysten avulla, joten taloudellista nettovaikutusta talousarvioon ei tullut.

Verotulot

Vuonna 2017 tuloveroprosentti oli 19,75 ja se oli sama kuin vuonna 2016. Kiinteistöveroprosentit pidettiin muuten vuonna 2017 ennallaan, mutta muiden kuin vakituisten asuinrakennusten alarajaa nostettiin 0,8:sta 0,93:een perustuen kiinteistöverolakiin.

Verotuloja tilitettiin vuonna 2017 99,6 miljoonaa euroa. Verotulojen toteutuma ylitti muutetun talousarvion 3,1 miljoonalla eurolla. Kunnallisveroa saatiin 2,3 miljoonaa euroa muutetussa talousarviossa arvioitua enemmän. Kiinteistöverojen kertymä oli lähes talousarvion mukainen ja yhteisöverojen tuotto 0,8 miljoonaa euroa enemmän kuin muutetussa talousarviossa.

	TA2017 alkuperäinen	TA- muutokset	TA2017 muutosten jälkeen	Toteuma 2017	poikkeama	TP2016
Verotulot	95 920 000	582 131	96 502 131	99 575 670	3 073 539	98 130 154
Kunnallisvero	83 317 000	382 131	83 699 131	85 963 287	2 264 156	85 391 002
Kiinteistövero	7 575 000	100 000	7 675 000	7 710 043	35 043	7 697 212
Yhteisövero	5 028 000	100 000	5 128 000	5 902 339	774 339	5 041 940

Valtionosuudet

Valtionosuuksia maksettiin tilinpäätösvouden aikana 28,1 miljoonaa euroa. Toteutuma oli lähes talousarvion mukainen. Valtionosuudet vähenivät 7,7 prosenttia eli 2,3 miljoonaa euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Valtionosuuksien laskuun olennaisesti vaikutti perustoimeentulotuen järjestämisen vastuun siirtäminen kelalle, jolloin perustoimeentulotukeen liittyvä rahoitus 2,2 miljoonaa euroa poistui kaupungin valtionosuuksista.

	TA2017 alkuperäinen	TA- muutokset	TA2017 muutosten jälkeen	Toteuma 2017	poikkeama	TP2016
Valtionosuudet yhteensä	28 081 591	0	28 081 591	28 077 471	-4 120	30 424 557
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	30 407 481	0	30 407 481	30 694 188	286 707	33 854 512
verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	-357 716	0	-357 716	-342 269	15 447	-432 002
Muut opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	-1 968 174	0	-1 968 174	-2 274 448	-306 274	-2 997 953
Järjestelmämuutoksen tasaus	0	0	0	0	0	0

2.4.

Investointien toteutuminen

2.4.1.

Hankkeiden toteutuma lautakunnittain

	Talousarvio alkuperäinen	Talousarvio muutokset	Talousarvio muutosten jälk.	Toteutuma	Poikkeama
9 Investoinnit					
910010Konsernihallinto					
1010 Kiinteä omaisuus					
* Investointimenot	-600.000	0	-600.000	-1.310.069,33	-710.069,33
* Investointitulot	505.000	0	505.000	200.894,63	-304.105,37
Nettomeno	-95.000	0	-95.000	-1.109.174,70	-1.014.174,70
1020 Koha käyttöomaisuus					
* Investointimenot	-43.000	0	-43.000	-69.555,44	-26.555,44
Nettomeno	-43.000	0	-43.000	-69.555,44	-26.555,44
1090 Arvopaperit					
* Investointimenot	0	0	0	-1.997.500,00	-1.997.500,00
Nettomeno	0	0	0	-1.997.500,00	-1.997.500,00
910010Konsernihallinto YHTEENSÄ					
* Investointimenot	-643.000	0	-643.000	-3.377.124,77	-2.734.124,77
* Investointitulot	505.000	0	505.000	200.894,63	-304.105,37
Nettomeno	-138.000	0	-138.000	-3.176.230,14	-3.038.230,14
920010Sosiaali- ja terveyslautakunta					
1100 Sote käyttöomaisuus					
* Investointimenot	-240.400	-160.000	-400.400	-323.339,71	77.060,29
Nettomeno	-240.400	-160.000	-400.400	-323.339,71	77.060,29
920010Sosiaali- ja terveyslautakunta YHTEENSÄ					
* Investointimenot	-240.400	-160.000	-400.400	-323.339,71	77.060,29
Nettomeno	-240.400	-160.000	-400.400	-323.339,71	77.060,29
930010Sivistyslautakunta					
1300 Sila käyttöomaisuus					
* Investointimenot	-185.000	-16.000	-201.000	-185.986,21	15.013,79
Nettomeno	-185.000	-16.000	-201.000	-185.986,21	15.013,79
930010Sivistyslautakunta YHTEENSÄ					
* Investointimenot	-185.000	-16.000	-201.000	-185.986,21	15.013,79
Nettomeno	-185.000	-16.000	-201.000	-185.986,21	15.013,79
940010Vapaa-aikalautakunta					
1600 Vala käyttöomaisuus					
* Investointimenot	-120.500	0	-120.500	-89.690,52	30.809,48
Nettomeno	-120.500	0	-120.500	-89.690,52	30.809,48
940010Vapaa-aikalautakunta YHTEENSÄ					
* Investointimenot	-120.500	0	-120.500	-89.690,52	30.809,48
Nettomeno	-120.500	0	-120.500	-89.690,52	30.809,48
960010Tekninen lautakunta					
2030 Tietohallinto käyttöomaisuus					
* Investointimenot	-35.000	0	-35.000	-32.378,00	2.622,00
Nettomeno	-35.000	0	-35.000	-32.378,00	2.622,00
2050 Konevarikko käyttöomaisuus					
* Investointimenot	-170.000	0	-170.000	-186.469,35	-16.469,35
Nettomeno	-170.000	0	-170.000	-186.469,35	-16.469,35
3001 AO-tontit					
* Investointimenot	-140.000	0	-140.000	-120.214,84	19.785,16
Nettomeno	-140.000	0	-140.000	-120.214,84	19.785,16
3008 Teollisuus- ja kauppa-alueet					
* Investointimenot	-100.000	0	-100.000	-191.380,52	-91.380,52
Nettomeno	-100.000	0	-100.000	-191.380,52	-91.380,52
3014 Taitorakenteet					
* Investointimenot	-1.100.000	900.000	-200.000	-192.116,28	7.883,72
Nettomeno	-1.100.000	900.000	-200.000	-192.116,28	7.883,72
3027 Kantokangas					
* Investointimenot	-240.000	0	-240.000	-22.110,38	217.889,62
Nettomeno	-240.000	0	-240.000	-22.110,38	217.889,62
3031 Hahdenniemen alueen kehitt.					
* Investointimenot	-100.000	0	-100.000	-99.688,79	311,21
Nettomeno	-100.000	0	-100.000	-99.688,79	311,21
3036 Hulvelan pääte					

	Talousarvio alkuperäinen	Talousarvio muutokset	Talousarvio muutosten jälk.	Toteutuma	Poikkeama
* Investointimenot	-120.000	0	-120.000	-74.799,89	45.200,11
Nettomeno	-120.000	0	-120.000	-74.799,89	45.200,11
3100 Suunnittelu					
* Investointimenot	-310.000	0	-310.000	-241.481,28	68.518,72
Nettomeno	-310.000	0	-310.000	-241.481,28	68.518,72
3200 Kadut, liikenneturvallisuus					
* Investointimenot	-780.000	0	-780.000	-446.437,30	333.562,70
Nettomeno	-780.000	0	-780.000	-446.437,30	333.562,70
3300 Katuvalaistus					
* Investointimenot	-265.000	0	-265.000	-264.628,97	371,03
Nettomeno	-265.000	0	-265.000	-264.628,97	371,03
3400 Päälystykset					
* Investointimenot	-350.000	0	-350.000	-345.001,37	4.998,63
Nettomeno	-350.000	0	-350.000	-345.001,37	4.998,63
3500 Viheralueet					
* Investointimenot	-270.000	0	-270.000	-276.501,43	-6.501,43
Nettomeno	-270.000	0	-270.000	-276.501,43	-6.501,43
4010 Hankesuunnittelu					
* Investointimenot	-50.000	0	-50.000	-49.689,30	310,70
Nettomeno	-50.000	0	-50.000	-49.689,30	310,70
4105 Kuninkojan paloasema *					
* Investointimenot	-1.000.000	-700.000	-1.700.000	-1.588.926,39	111.073,61
* Investointitulot	220.000	0	220.000	172.000,00	-48.000,00
Nettomeno	-780.000	-700.000	-1.480.000	-1.416.926,39	63.073,61
4406 Kauppaoppilaitoksen per.p. *					
* Investointimenot	-800.000	-430.000	-1.230.000	-2.968.197,80	-1.738.197,80
Nettomeno	-800.000	-430.000	-1.230.000	-2.968.197,80	-1.738.197,80
4705 Kerttulan liikuntahalli *					
* Investointimenot	-1.500.000	0	-1.500.000	-1.370.747,72	129.252,28
* Investointitulot	350.000	0	350.000	375.000,00	25.000,00
Nettomeno	-1.150.000	0	-1.150.000	-995.747,72	154.252,28
5010 Peruskorjaukset					
* Investointimenot	-900.000	-450.000	-1.350.000	-1.349.835,00	165,00
Nettomeno	-900.000	-450.000	-1.350.000	-1.349.835,00	165,00
6010 Kiinteät rakenteet ja laitteet					
* Investointimenot	-15.000	0	-15.000	-14.717,41	282,59
Nettomeno	-15.000	0	-15.000	-14.717,41	282,59
7010 Kiinteistöjen pihatyöt					
* Investointimenot	-100.000	0	-100.000	-99.982,50	17,50
Nettomeno	-100.000	0	-100.000	-99.982,50	17,50
960010Tekninen lautakunta YHTEENSÄ					
* Investointimenot	-8.345.000	-680.000	-9.025.000	-9.935.304,52	-910.304,52
* Investointitulot	570.000	0	570.000	547.000,00	-23.000,00
Nettomeno	-7.775.000	-680.000	-8.455.000	-9.388.304,52	-933.304,52
9 Investoinnit YHTEENSÄ					
* Investointimenot	-9.533.900	-856.000	-10.389.900	-13.911.445,73	-3.521.545,73
* Investointitulot	1.075.000	0	1.075.000	747.894,63	-327.105,37
Nettomeno	-8.458.900	-856.000	-9.314.900	-13.163.551,10	-3.848.651,10

2.4.2. Monivuotisten hankkeiden määrärahojen vuotuisen käytön vahvistaminen

Monivuotisen hankkeen kokonaiskustannusarvio ja toteuttamisvuodet ovat sitovia. Hanke voi käyttää vuosittain kokonaiskustannusarvion puitteissa määrärahaa sen mukaan, kun hankkeen eteneminen vaatii. Lopullinen hankkeen vuosittainen määrärahakäyttö vahvistetaan jälkikäteen valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä.

4105 Kuninkojan paloasema*						
	<i>Hanke yhteensä</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>		
<i>Arvio (€)</i>	<i>2 300 000</i>	<i>100 000</i>	<i>1 700 000</i>	<i>500 000</i>		
<i>Käyttö (€)</i>	<i>1 603 925</i>	<i>14 999</i>	<i>1 588 926</i>			
Valtuuston myöntämät lisämäärärahat:						
13.3.2017 § 29		700 000 €				
4406 Kauppaoppilaitoksen perusparannus*						
	<i>Hanke yhteensä</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>		
<i>Arvio (€)</i>	<i>3 200 000</i>	<i>600 000</i>	<i>1 230 000</i>	<i>1 370 000</i>		
<i>Käyttö (€)</i>	<i>3 004 572</i>	<i>36 374</i>	<i>2 968 198</i>			
Valtuuston myöntämät lisämäärärahat:						
4.9.2017 § 144		430 000 €				
26.2.2018 § 26		210 000 €				
4705 Kerttulan liikuntahalli*						
	<i>Hanke yhteensä</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>		
<i>Arvio (€)</i>	<i>3 250 000</i>	<i>750 000</i>	<i>1 500 000</i>	<i>1 000 000</i>		
<i>Käyttö (€)</i>	<i>2 352 972</i>	<i>982 224</i>	<i>1 370 748</i>			

2.5. Rahoitusosan toteutuminen

Kaupungin rahoituslaskelma

Ulkoiset ja sisäiset erät (1000 €)	TA-2017 alkuperäinen	Talousarvio- muutokset	Ta muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
TOIMINNAN RAHAVIRTA					
VUOSIKATE	2 551	0	2 551	9 334	6 783
TULORAHOTUKSEN KORJAUSERÄT	-1 000	-67	-1 067	-504	563
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA					
INVESTOINTIMENOT	-9 534	-856	-10 390	-13 911	-3 522
RAHOITUSOSUUDET INVESTOINTIMENOIHIN	570	0	570	547	-23
PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖD. LUOV.TULOT	1 505	67	1 572	775	-797
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-5 908	-856	-6 764	-3 760	3 005
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA					
LAINAKANNAN MUUTOKSET					
<i>PITKÄAikaisten Lainojen Lisäys</i>	<i>7 609</i>	<i>0</i>	<i>7 609</i>	<i>0</i>	<i>-7 609</i>
<i>PITKÄAikaisten Lainojen Vähennys</i>	<i>-1 701</i>	<i>0</i>	<i>-1 701</i>	<i>-1 701</i>	<i>0</i>
<i>LYHYTAikaisten Lainojen Muutos</i>	<i>0</i>	<i>680</i>	<i>680</i>	<i>9 500</i>	<i>8 820</i>
MUUT MAKSUVALMIUDEN MUUTOKSET		176	176	-4 027	-4 203
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	5 908	856	6 764	3 772	-2 993

Rahoitusosan toteutumisvertailussa sitovia eriä valtuustoon nähden ovat pitkäaikaisten lainojen lisäys ja vähennys sekä lyhytaikaisten lainojen muutos.

2.6. Yhteenvedo määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

			Määrärahat					Tuloarviot		
	TA 2017 alkuperäinen €	TA-muutokset €	TA 2017 muutosten jälkeen €	Toteutuma €	Poikkema €	TA 2017 alkuperäinen €	TA-muutokset €	TA 2017 muutosten jälkeen €	Toteutuma €	Poikkema €
KÄYTTÖTALOUSOSA										
Konsernihallinto										
Konsernihallinto	-6 423 671	-609 242	-7 032 913	-6 999 409	33 504	4 326 210	-200 000	4 126 210	3 563 552	-562 658
Konsernihallinto yhteensä	-6 423 671	-609 242	-7 032 913	-6 999 409	33 504	4 326 210	-200 000	4 126 210	3 563 552	-562 658
Sosiaali- ja terveystalautakunta										
Hallintopalvelut	-60 978	-494 413	-555 391	-1 038 110	-482 719	15 802 162	0	15 802 162	15 139 181	-662 981
Erikoissairaanhoido	-36 196 903	419 007	-35 777 896	-33 471 507	2 306 389	0	0	0	67 999	67 999
Vastaanottopalvelut	-8 813 783	0	-8 813 783	-8 346 414	467 369	763 460	0	763 460	926 399	162 939
Kuntoutuspalvelut	-1 046 732	0	-1 046 732	-940 265	106 467	35 480	0	35 480	49 149	13 669
Suun terveydenhuolto	-3 764 947	0	-3 764 947	-3 656 847	108 100	1 261 439	0	1 261 439	1 225 641	-35 798
Työterveyshuolto	-1 856 423	0	-1 856 423	-1 878 420	-21 997	1 886 300	0	1 886 300	1 896 002	9 702
Perhepalvelut	-8 069 790	-16 385	-8 086 175	-9 175 075	-1 088 900	834 643	6 658	841 301	779 369	-61 932
Aikuissosiaalityö	-7 941 527	-31 540	-7 973 067	-7 973 586	-519	1 409 795	12 813	1 422 608	1 459 168	36 560
Vammaispalvelut	-7 177 025	-29 195	-7 206 220	-6 759 888	446 332	236 057	11 042	247 099	294 346	47 247
Aikuisten psykosos. palvelut	-1 630 451	0	-1 630 451	-1 556 353	74 098	71 142	0	71 142	48 140	-23 002
Hoido- ja hoivapalvelut	-27 192 325	-107 217	-27 299 542	-26 427 710	871 832	5 075 700	65 300	5 141 000	5 554 183	413 183
Sosiaali- ja terveystk yhteensä	-103 750 884	-259 743	-104 010 627	-101 224 175	2 786 452	27 376 178	95 813	27 471 991	27 439 578	-32 413
Sivistyslautakunta										
Hallintopalvelut	-624 342	-128 899	-753 241	-780 909	-27 668	187 506	128 899	316 405	308 490	-7 915
Lukio	-2 991 834	0	-2 991 834	-2 825 292	166 542	140 400	0	140 400	143 253	2 853
Perusopetus	-19 770 165	-159 682	-19 929 847	-19 879 159	50 688	470 780	131 868	602 648	707 114	104 466
Työväenopisto	-657 489	0	-657 489	-645 870	11 619	179 635	0	179 635	214 948	35 313
Varhaiskasvatus	-14 549 744	-34 724	-14 584 468	-14 401 330	183 138	1 651 816	8 840	1 660 656	1 622 087	-38 569
Sivistyslautakunta yhteensä	-38 593 574	-323 305	-38 916 879	-38 532 560	384 319	2 630 137	269 607	2 899 744	2 995 893	96 149
Vapaa-aikalautakunta										
Vapaa-aikalautakunta	-17 190	0	-17 190	-14 680	2 510	0	0	0	0	0
Kirjastopalvelut	-1 451 308	-35 140	-1 486 448	-1 403 890	82 558	49 600	17 162	66 762	76 134	9 372
Kulttuuripalvelut	-500 488	-2 353	-502 841	-464 484	38 357	50 350	198	50 548	43 083	-7 465
Liikuntapalvelut	-3 393 945	-4 581	-3 398 526	-3 432 568	-34 042	1 085 262	0	1 085 262	937 425	-147 837
Nuorisopalvelut	-1 240 049	-68 103	-1 308 152	-1 302 634	5 518	150 500	62 283	212 783	236 341	23 558
Vapaa-aikalautakunta yhteensä	-6 602 980	-110 177	-6 713 157	-6 618 257	94 900	1 335 712	79 643	1 415 355	1 292 982	-122 373
Ympäristölautakunta										
Ympäristö- ja rakennusvalvonta	-1 401 843	0	-1 401 843	-1 261 676	140 167	725 802	0	725 802	839 937	114 135
Ympäristölautakunta yhteensä	-1 401 843	0	-1 401 843	-1 261 676	140 167	725 802	0	725 802	839 937	114 135
Tekninen lautakunta										
Talous- ja hallintopalvelut	-2 757 155	0	-2 757 155	-2 610 982	146 173	508 858	0	508 858	500 386	-8 472
Tietohallintopalvelut	-1 250 375	0	-1 250 375	-1 339 914	-89 539	1 371 940	0	1 371 940	1 365 571	-6 369
Tilapalvelut	-13 993 864	-74 321	-14 068 185	-14 057 555	10 630	16 749 119	22 247	16 771 366	16 712 442	-58 924
Maankäyttöpalvelut	-1 759 381	0	-1 759 381	-1 415 561	343 820	2 526 090	0	2 526 090	2 798 540	272 450
Kunnallistekniset palvelut	-6 869 614	-21 659	-6 891 273	-7 128 931	-237 658	2 621 078	256 584	2 877 662	2 895 731	18 069
Kaukolämpöpalvelut	-38 858	0	-38 858	-15 132	23 726	1 500 000	0	1 500 000	1 500 000	0
Vesihuoltopalvelut	0	292 422	292 422	290 970	-1 452	0	0	0	0	0
Tekninen lautakunta yhteensä	-26 669 247	196 442	-26 472 805	-26 277 105	195 700	25 277 085	278 831	25 555 916	25 772 671	216 755
Käyttötaloulososa yhteensä	-183 442 199	-1 106 025	-184 548 224	-180 913 182	3 635 042	61 671 124	523 894	62 195 018	61 904 613	-290 405
TULOSLASKELMAOSA										
Verotulot	0	0	0	0	0	95 920 000	582 131	96 502 131	99 575 670	3 073 539
Valtionosuudet	0	0	0	0	0	28 081 591	0	28 081 591	28 077 471	-4 120
Korkotuotot	0	0	0	0	0	620 000	0	620 000	616 334	-3 666
Muut rahoitustuotot	0	0	0	0	0	700 000	0	700 000	971 037	271 037
Korkokulut	-1 000 000	0	-1 000 000	-886 888	113 112	0	0	0	0	0
Muut rahoituskulut	0	0	0	-11 398	-11 398	0	0	0	0	0
Tuloslaskelmaosa yhteensä	-1 000 000	0	-1 000 000	-898 286	101 714	125 321 591	582 131	125 903 722	129 240 512	3 336 790
INVESTOINTIOSA										
Konsernihallinto	-643 000	0	-643 000	-3 377 125	-2 734 125	505 000	0	505 000	200 895	-304 105
Sosiaali- ja terveystalautakunta	-240 400	-160 000	-400 400	-323 340	77 060	0	0	0	0	0
Sivistyslautakunta	-185 000	-16 000	-201 000	-185 986	15 014	0	0	0	0	0
Vapaa-aikalautakunta	-120 500	0	-120 500	-89 691	30 809	0	0	0	0	0
Ympäristölautakunta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tekninen lautakunta	-8 345 000	-680 000	-9 025 000	-9 935 305	-910 305	570 000	0	570 000	547 000	-23 000
Investointiosa yhteensä	-9 533 900	-856 000	-10 389 900	-13 911 446	-3 521 546	1 075 000	0	1 075 000	747 895	-327 105
RAHOITUSOSA										
Antolainauksen muutokset										
Antolainojen lisäys	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Antolainojen vähennys	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lainakannan muutokset										
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0	0	0	0	7 609 384	0	7 609 384	0	-7 609 384
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 701 000	0	-1 701 000	-1 701 322	-322	0	0	0	0	0
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0	0	0	0	680 000	680 000	9 500 000	8 820 000
Oman pääoman muutos	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vaikutus maksuvalmiuteen	0	0	0	-4 027 055	-4 027 055	0	176 000	176 000	0	-176 000
YHTEENSÄ	-195 677 099	-1 962 025	-197 639 124	-201 451 290	-3 812 166	195 677 099	1 962 025	197 639 124	201 393 020	3 753 896

3

Tilinpäätöslaskelmat

3.1.

Tuloslaskelma

RAISION TULOSLASKELMA

	01.01. - 31.12.2017		01.01. - 31.12.2016	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	22 651 398,98		29 782 823,26	
Maksutuotot	8 214 833,16		8 150 274,66	
Tuet ja avustukset	2 407 859,59		4 045 986,43	
Muut toimintatuotot	6 438 662,84	39 712 754,57	6 288 110,74	48 267 195,09
Toimintakulut				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-51 507 769,49		-51 203 175,40	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-11 836 833,99		-12 607 879,72	
Muut henkilösivukulut	-2 568 860,34		-3 437 705,97	
Palvelujen ostot	-71 910 534,68		-73 528 882,72	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-9 250 386,57		-10 955 092,68	
Avustukset	-7 221 480,69		-11 920 457,10	
Muut toimintakulut	-4 425 457,35	-158 721 323,11	-4 557 687,18	-168 210 880,77
Toimintakate		-119 008 568,54		-119 943 685,68
Verotulot		99 575 669,65		98 130 153,58
Valtionosuudet		28 077 471,00		30 424 557,00
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	616 333,84		84 581,55	
Muut rahoitustuotot	971 037,31		802 433,17	
Korkokulut	-886 887,80		-898 872,88	
Muut rahoituskulut	-11 397,73	689 085,62	-17 380,28	-29 238,44
Vuosikate		9 333 657,73		8 581 786,46
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-7 175 816,27		-8 648 644,90	
Arvonalentumiset	0,00	-7 175 816,27	0,00	-8 648 644,90
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot		0,00	16 585 278,59	16 585 278,59
Tilikauden tulos		2 157 841,46		16 518 420,15
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)		202,44		6 798,48
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		2 158 043,90		16 525 218,63

3.2.

Rahoituslaskelma

RAISION RAHOITUSLASKELMA

01.01. - 31.12.2017

01.01. - 31.12.2016

Toiminnan rahavirta

Vuosikate	9 333 657,73		8 581 786,46	
Satunnaiset erät	0,00		16 585 278,59	
Tulorahoituksen korjauserät	-504 439,97	8 829 217,76	-15 237 679,14	9 929 385,91

Investointien rahavirta

Investointimenot	-13 911 445,73		-7 146 128,57	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	547 000,00		225 000,00	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	775 486,60	-12 588 959,13	41 227 366,24	34 306 237,67

Toiminnan ja investointien rahavirta -3 759 741,37 44 235 623,58

Rahoituksen rahavirta

Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset	0,00	0,00	-5 289 025,60	-5 289 025,60
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 701 322,00		-2 083 297,58	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	9 500 000,00	7 798 678,00	-2 000 000,00	-4 083 297,58
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos	59 124,12		-28 385,65	
Vaihto-omaisuuden muutos	-10 215,21		12 698,46	
Saamisten muutos	-5 215 655,74		-27 975 097,16	
Korottomien velkojen muutos	1 139 692,18	-4 027 054,65	-6 329 682,47	-34 320 466,82
Rahoituksen rahavirta		3 771 623,35		-43 692 790,00

Rahavarojen muutos

11 881,98 542 833,58

Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	4 407 568,88		4 395 686,90	
Rahavarat 1.1.	4 395 686,90	11 881,98	3 852 853,32	542 833,58

3.3.

Tase

RAISION TASE

	31.12.2017	31.12.2016
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	157 656 018,98	151 668 284,15
Aineettomat hyödykkeet	290 784,25	318 683,94
Aineettomat oikeudet	92 104,34	111 773,27
Muut pitkävaikutteiset menot	198 679,91	206 910,67
 Aineelliset hyödykkeet	118 733 249,41	114 715 114,89
Maa- ja vesialueet	35 232 799,27	34 398 409,57
Rakennukset	42 060 726,08	42 790 602,48
Kiinteät rakenteet ja laitteet	33 741 893,46	35 171 219,24
Koneet ja kalusto	1 487 070,67	1 381 951,30
Muut aineelliset hyödykkeet	66 462,05	66 462,05
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	6 144 297,88	906 470,25
 Sijoitukset	38 631 985,32	36 634 485,32
Osakkeet ja osuudet	30 642 959,72	28 645 459,72
Muut lainasaamiset	7 891 478,80	7 891 478,80
Muut saamiset	97 546,80	97 546,80
 TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 467 223,84	836 618,95
Valtion toimeksiannot	1 369 542,85	737 972,96
Lahjoitusrahastojen varat	97 680,99	98 645,99
 VAIHTUVAT VASTAAVAT	45 306 892,11	40 069 139,18
Vaihto-omaisuus	153 334,82	143 119,61
Aineet ja tarvikkeet	153 334,82	143 119,61
 Saamiset	40 745 988,41	35 530 332,67
Pitkäaikaiset saamiset	32 750 049,52	28 316 148,17
Lainasaamiset	32 567 439,52	27 950 928,17
Muut saamiset	182 610,00	365 220,00
Lyhytaikaiset saamiset	7 995 938,89	7 214 184,50
Myyntisaamiset	2 692 047,38	5 008 082,14
Lainasaamiset	1 504 676,63	1 201 199,01
Muut saamiset	1 822 609,96	787 648,76
Siirtosaamiset	1 976 604,92	217 254,59
 Rahat ja pankkisaamiset	4 407 568,88	4 395 686,90
	204 430 134,93	192 574 042,28

	31.12.2017	31.12.2016
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	120 886 577,70	118 728 533,80
Peruspääoma	101 691 382,64	101 691 382,64
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	17 037 151,16	511 932,53
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 158 043,90	16 525 218,63
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET		
VARAUKSET	2 639,15	2 841,59
Poistoero	2 639,15	2 841,59
PAKOLLISET VARAUKSET	1 186 610,97	1 116 458,97
Muut pakolliset varaukset	1 186 610,97	1 116 458,97
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 825 880,64	1 136 151,63
Valtion toimeksiannot	1 672 640,26	960 098,59
Lahjoitusrahastojen pääomat	153 240,38	176 053,04
VIERAS PÄÄOMA	80 528 426,47	71 590 056,29
Pitkäaikainen	29 125 248,26	45 713 214,26
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	25 686 623,00	42 387 945,00
Lainat muilta luotonantajilta	92 984,94	92 984,94
Saadut ennakot	329 827,00	216 471,00
Liittymismaksut ja muut velat	3 015 813,32	3 015 813,32
Lyhytaikainen	51 403 178,21	25 876 842,03
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	33 201 322,00	8 701 322,00
Saadut ennakot	29 548,09	21 115,97
Ostovelat	6 419 199,75	5 539 787,66
Muut velat	1 030 147,09	1 160 986,54
Siirtovelat	10 722 961,28	10 453 629,86
	204 430 134,93	192 574 042,28

3.4.

Vastuusitoumukset

VASTUUSITOUMUKSET

	Alkuperäinen pääoma	Jäljellä oleva pääoma
Kerttulan Tenniskeskus Oy	120 000,00	54 000,00
Kehitysvammaisten Palvelusäätiö	805 000,00	185 770,00
Raision Vuokra-asunnot Oy	16 252 422,28	11 226 203,28
Asunto Oy Kuulaharjat	750 000,00	120 000,00
Kiinteistö Oy Kerttulan Jäähalli	2 495 074,35	1 985 763,55
Turun Seudun Vesi Oy	26 074 000,00	23 276 868,41
	<u>46 496 496,63</u>	<u>36 848 605,24</u>

3.5.

Konsernitilinpäätös

3.5.1.

Konsernituloslaskelma

KONSERNITULOSLASKELMA

	01.01. - 31.12.2017		01.01. - 31.12.2016	
Toimintatuotot	98 532 788,82		97 987 137,55	
Toimintakulut	-215 108 862,65		-219 069 320,74	
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	16 506,68		9 177,00	
Toimintakate	-116 559 567,15		-121 073 006,19	
Verotulot	99 575 669,65		98 130 153,58	
Valtionosuudet	34 966 871,72		38 145 171,15	
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	111 653,10		93 015,76	
Muut rahoitustuotot	966 365,85		827 584,68	
Korkokulut	-1 503 971,95		-1 447 071,95	
Muut rahoituskulut	-45 847,06		-63 526,99	
Vuosikate	17 511 174,16		14 612 320,04	
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-13 144 412,13		-13 229 807,20	
Arvonalentumiset	-24 030,39		-13 704,19	
Satunnaiset erät	0,00		1 344 954,34	
Tilikauden tulos	4 342 731,64		2 713 762,99	
Tilikauden verot	-231 061,92		0,00	
Laskennalliset verot	-135 597,20		-184 098,00	
Vähemmistöosuudet	-5 514,41		-5 615,00	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	3 970 558,11		2 524 049,99	

3.5.2.

Konsernin rahoituslaskelma

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA

01.01. - 31.12.2017

01.01. - 31.12.2016

Toiminnan rahavirta

Vuosikate	17 511 174,16		14 612 320,04	
Satunnaiset erät	0,00		1 344 954,34	
Tilikauden verot	-231 061,92		0,00	
Tulorahoituksen korjauserät	-257 406,63	17 022 705,61	-110 589,52	15 846 684,86

Investointien rahavirta

Investointimenot	-19 282 730,71		-13 621 269,35	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	909 102,83		245 368,70	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	832 308,84	-17 541 319,04	377 953,61	-12 997 947,04

Toiminnan ja investointien rahavirta
-518 613,43 **2 848 737,82**
Rahoituksen rahavirta

Antolainauksen muutokset

Antolainasaamisten lisäys	-506,26	-506,26	0,00	0,00
---------------------------	---------	---------	------	------

Lainakannan muutokset

Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2 464 999,64		5 797 688,48	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-12 905 314,89		-5 710 728,91	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	9 477 960,82	-962 354,43	-2 022 039,19	-1 935 079,62

Oman pääoman muutokset

1 960 593,72 175 178,97

Muut maksuvalmiuden muutokset

Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	47 513,72		-36 032,69	
Vaihto-omaisuuden muutos	12 137,85		-121 256,24	
Saamisten muutos	-2 468 069,25		186 285,17	
Korottomien velkojen muutos	3 347 827,32	939 409,64	-94 015,51	-65 019,27

Rahoituksen rahavirta

1 937 142,67 **-1 824 919,92**
Rahavarojen muutos
1 418 529,24 **1 023 817,90**

Rahavarojen muutos

Rahavarat 31.12.	12 661 605,90		11 243 076,66	
Rahavarat 1.1.	11 243 076,66	1 418 529,24	10 219 258,76	1 023 817,90

3.5.3.

Konsernitase

KONSERNITASE

	2017 €	2016 €		2017 €	2016 €
VASTAAVAA			VASTATTAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	227 648 405,31	224 653 077,43	OMA PÄÄOMA	121 468 964,43	117 493 988,65
Aineettomat hyödykkeet	784 016,31	645 579,83	Peruspääoma	101 691 382,64	101 691 382,64
Aineettomat oikeudet	108 856,02	129 512,83	Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat	331 874,81	331 874,81
Muut pitkävaikutteiset menot	651 007,26	493 162,24	Arvonkorotusrahasto	12 974,95	12 974,95
Ennakkomaksut	24 153,03	22 904,76	Muut omat rahastot	648 145,45	643 727,78
Aineelliset hyödykkeet	207 599 253,43	204 768 156,96	Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	14 814 028,47	12 289 978,48
Maa- ja vesialueet	38 916 425,93	38 085 212,88	Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	3 970 558,11	2 524 049,99
Rakennukset	93 387 501,65	90 259 587,87	VÄHEMMISTÖOSUUDET	313 241,31	349 050,85
Kiinteät rakenteet ja laitteet	62 057 145,43	63 905 984,37	PAKOLLISET VARAUKSET	3 054 677,59	2 692 639,11
Koneet ja kalusto	5 198 974,17	4 950 895,24	Eläkevaraukset	10 655,99	10 655,99
Muut aineelliset hyödykkeet	712 539,09	700 534,76	Muut pakolliset varaukset	3 044 021,60	2 681 983,12
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	7 326 667,16	6 865 941,84	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	2 364 275,03	1 579 854,94
Sijoitukset	19 265 135,57	19 239 340,64	VIERAS PÄÄOMA	129 568 531,01	127 047 460,93
Osakkuusyhteisöosuudet	345 689,10	351 021,78	Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	51 538 937,38	76 797 351,12
Muut osakkeet ja osuudet	16 137 139,22	16 106 517,87	Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	11 637 616,38	11 391 843,58
Muut lainasaamiset	2 700 000,00	2 700 000,00	Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	36 800 524,14	12 504 464,83
Muut saamiset	82 307,25	81 800,99	Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	29 591 453,11	26 353 801,40
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 983 736,51	1 246 830,14			
VAIHTUVAT VASTAAVAT	27 137 547,55	23 263 086,91			
Vaihto-omaisuus	1 016 076,72	1 028 214,57			
Saamiset	13 459 864,93	10 991 795,68			
Pitkäaikaiset saamiset	1 229 605,44	1 147 947,84			
Lyhytaikaiset saamiset	12 230 259,49	9 843 847,84			
Rahoitusarvopaperit	2 277 174,65	2 776 802,62			
Rahat ja pankkisaamiset	10 384 431,25	8 466 274,04			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	256 769 689,37	249 162 994,48	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	256 769 689,37	249 162 994,48

4

Tilinpäätöksen liitetiedot

1. Arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Vuodenvaihteessa maksamatta olevat, tilikaudelle 2017 kuuluvat, palkat on vähäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta jaksotettu suoriteperusteen mukaisesti. Lomapalkat ja lomarahat on kohdistettu sille tilikaudelle, jolle lomapäivien perusteena olevat palkat kirjataan. Lomapalkkavelan kirjaamisessa on otettu huomioon Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston antamat ohjeet ja lausunnot. Vastaavasti palkkojen sivukulut on jaksotettu suoriteperusteen mukaisesti.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien arvostus

Kaupungin pysyvien vastaavien hyödykkeet arvostettiin uudelleen 1.1.1997 kuntien siirtyessä uuteen kirjanpitokäsittelyyn. Omaisuudelle haettiin todelliset hankintahinnat, joista vähennettiin liittymismaksut, valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet. Hankintahintainen jäännösarvo vuoden 1997 avaavaa tasetta varten saatiin vähentämällä kumulatiiviset suunnitelmapoistot 31.12.1996 saakka.

Pysyvien vastaavien hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Kaupunginvaltuuston hyväksymällä poistosuunnitelman muutoksella on rakennusten, muiden maa- ja vesirakenteiden sekä kuljetusvälineiden poistoaikoja tarkistettu 1.1.2013 alkaen uusien hankintojen osalta. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet. Poistoeron vähennystä kirjataan suunnitelman mukaisten poistojen tahdissa.

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen keskihinnan mukaisena.

Rahoitusomaisuus

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Johdannaisten käsittely

Johdannaissopimukset sisältävät koronvaihtosopimuksia. Kaikki koronvaihtosopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa ja tavoitteena on ollut korkokulujen hallinta ja korkokustannusten vaihtelun pienentäminen. Sopimuksia on tällä hetkellä seitsemän, joista 5 päättyy seuraavan kahden vuoden aikana ja yksi koronvaihtosopimus on vuoteen 2026 asti ja yksi vuoteen 2048 asti. Ei ole tiedossa, että sopimuksia purettaisiin ennen niiden päättymistä.

2. Tuloksen ja taseen vertailukelpoisuus

Tuloslaskelman ja taseen esittämistapaa ei ole muutettu edellisestä tilikaudesta tai kirjanpitolautakunnan antamista ohjeista poikkeavaksi.

3. Oikaisut edellisen tilikauden tietoihin

Tiedot ovat vertailukelpoiset.

4. Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tällaisia olennaisia eriä ei ole.

5. Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut sekä virheiden korjaukset

Vuodelle 2016 kuuluvat Turun Seudun Vesi Oy:n ja Turun seudun puhdistamo Oy:n palautukset on kirjattu vuodelle 2017, koska hyvityslaskut eivät ehtineet vuoden 2016 tilinpäätökseen. Kirjaukset pienentävät toimintakuluja ja kohdistuvat tiliryhmään Aineet, tarvikkeet ja tavarat/Vesi 111.832,45 euroa ja tiliryhmään Palvelujen ostot/Jätevesimaksut 180.590,24 euroa.

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET

Kuluneella tilikaudella konsernitilinpäätökseen on sisällytetty konsernituloslaskelma, konsernitase ja konsernin rahoituslaskelma. Lisäksi on laadittu yhdistelylaskelmat, joissa on eritelty, miten konsernitilinpäätös on laadittu. Laadinnassa on sovellettu Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston Yleisohjetta kunnan ja kuntayhtymän konsernitilinpäätöksen laatimisesta 22.12.2015.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt. Kaupungin ja sen tytäryhteisöjen keskinäisen omistuksen eliminointi vastaa olennaisilta osiltaan hankintamenomenetelmää.

Tytäryhteisön asemassa oleva Eero Rantasen Säätiö on yhdistelty kuten tytäryhteisö. Säätiön peruspääomaa vastaavat oman pääoman erät 331.874,81 euroa on esitetty konsernitaseessa rivillä Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä, suhteellisesti peruspääomaosuuden mukaan. Peruspääomaosuudet prosentteina pysyvät tilikauden aikana samoina.

Osakkuusyhteisöt on yhdistelty konsernitilinpäätökseen sovelletun pääomaosuus-menetelmän mukaisesti. Yhdistelyssä on otettu huomioon vapaaehtoisen varauksen ja sen muutoksen jakaminen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan sekä tämän vaikutus tulososuuteen sekä osakkuusyhtiöosuuden arvoon. Osakkuusyhteisöjen yhdistelyn vaikutus omaan pääomaan oli 276.107,25 euroa Raisen kaupungin osalta sekä -11.495,89 euroa muiden konserniyhteisöjen osalta, yhteensä 264.611,36 euroa.

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kaupungin omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty. Konserniyhtiöiden kaupungille maksamia kiinteistöveroja ei ole eliminoitu.

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa. KOY Kertulan Jäähallin negatiivista vähemmistöosuutta ei ole erotettu, mutta sen aiheuttama oikaisu on tehty. Poistoeron ja vapaaehtoisten varausten käsittelytavan muuttamisella ei ole vaikutusta vähemmistöosuuden erottamiseen, koska oikaisujen jälkeinenkin oma pääoma on negatiivinen. Eero Rantasen säätiössä ei ole poistoeroja eikä vapaaehtoisia varauksia.

Kiinteistötytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

V-S Erityishuoltopiirin kuntayhtymässä vuonna 2016 tehtyä arvonkorotusta ei ole eliminoitu sen vähäisen määrän (4.614,60 euroa) takia. V-S Lastensuojelun kuntayhtymän aikaisempina tilikausina tehtyä arvonkorotusta ei ole eliminoitu sen vähäisen määrän (12.973,41 euroa) takia. Näin on toimittu vuoden 2016 tilinpäätöksestä lähtien, jolloin arvonkorotustiedot ovat olleet saatavissa kuntayhtymien liitetiedoista.

Hulvelan Palvelutalosaatiö, Sosiaalipalvelusaatiö Raina ja Raisio-Naantalin Fountain House on kirjanpidon kuntajaoston ohjeiden mukaan jätetty yhdistelemättä.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset on vuonna 2017 jaettu yleisohjeen mukaisesti konsernituloslaskelmassa laskennallisten verojen muutokseen ja tilikauden yli- tai alijäämään sekä konsernitaseessa omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan.

Laskennallinen verovelka on laskettu seuraavien yhtiöiden osalta: Raision Vuokra-asunnot Oy, Asunto Oy Kuulaharjat ja KOY Kerttulan Jäähalli.

6. Toimintatuotot tehtäväalueittain

Toimintatuotot tehtäväalueittain	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Konsernihallinto	7 605 359,75	7 352 878,98	2 536 122,83	2 492 117,35
Sosiaali- ja terveystalokunta	71 462 442,47	71 491 434,88	26 626 110,64	28 413 052,57
Sivistystalokunta	2 944 215,45	3 033 428,80	2 944 215,45	3 033 428,80
Vapaa-aikalautakunta	1 737 840,79	2 341 798,59	1 093 063,06	1 060 265,90
Ympäristölaotakunta	1 213 542,37	1 109 278,11	820 114,31	743 572,06
Tekninen laotakunta	13 569 387,99	12 658 318,19	5 693 128,28	12 524 758,41
<i>Toimintatuotot yhteensä</i>	<i>98 532 788,82</i>	<i>97 987 137,55</i>	<i>39 712 754,57</i>	<i>48 267 195,09</i>

7. Verotulojen erittely

Verotulojen erittely		
	2017	2016
Kunnan tulovero	85 963 287,48	85 391 001,70
Osuus yhteisöveron tuotosta	5 902 338,76	5 041 939,79
Kiinteistövero	7 710 043,41	7 697 212,09
Muut verotulot	0,00	0,00
<i>Verotulot yhteensä</i>	<i>99 575 669,65</i>	<i>98 130 153,58</i>

8. Valtionosuuksien erittely

Valtionosuuksien erittely	Kunta	
	2017	2016
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	30 351 919,00	33 422 510,00
<i>Siitä:</i> Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus (+/-)	-342 269,00	-432 002,00
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-2 274 448,00	-2 997 953,00
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	0,00	0,00
<i>Valtionosuudet yhteensä</i>	<i>28 077 471,00</i>	<i>30 424 557,00</i>

9. Palvelujen ostopien erittely

Palvelujen ostopien erittely		
	Kunta	
	2017	2016
Asiakaspalvelujen ostot	54 055 186,45	55 350 086,89
Muiden palvelujen ostot	17 855 348,23	18 178 795,83
<i>Kunnan palvelujen ostot yhteensä</i>	<i>71 910 534,68</i>	<i>73 528 882,72</i>

10. Valtuustoryhmille annetut tuet

Ei ole.

11. Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Kaupunginvaltuusto vahvisti 9.12.2013 § 155 uudet suunnitelman mukaisten poistojen laskentaperusteet. Uusi poistosuunnitelma tuli voimaan 1.1.2013 ja se koskee uusia pysyvien vastaavien hyödykkeiden hankintoja.

Pienet pysyvien vastaavien hyödykkeiden hankinnat, joiden hankintameno on alle 10.000 euroa, on kirjattu vuosikuluiksi.

Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat:

		Poisto- suunnitelma 01.01.1997- 31.12.2012	Uusi poistosuositus	Uusi poisto- suunnitelma 01.01.2013-
PYSYVÄT VASTAAVAT		Tasapoisto Poistoaika vuosina	Tasapoisto Poistoaika vuosina	Tasapoisto Poistoaika vuosina
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET				
Muut pitkävaikutteiset menot				
100505	Tietokoneohjelmistot 5 v.	5	2-5	5
101005	Muut pitkävaikutteiset menot 5 v.	5	2-5	5
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Maa- ja vesialueet				
110000	Maa- ja vesialueet	Ei poistoaikaa	Ei poistoaikaa	Ei poistoaikaa
110200	Kiinteistöjen liittymismaksut	Ei poistoaikaa	Ei poistoaikaa	Ei poistoaikaa
Rakennukset ja rakennelmat				
111030	Asuinrakennukset 30 v.		30-50	30
111040	Asuinrakennukset 40 v.	40	30-50	
111050	Asuinrakennukset 50 v.	50	30-50	
111530	Hallinto- ja lait.rak. 30 v.	30	20-50	30
111540	Hallinto- ja lait.rak. 40 v.	40	20-50	
111550	Hallinto- ja laitosrak. 50 v.	50	20-50	
112320	Muut rakennukset 20 v.	20	20-30	20
112330	Muut rakennukset 30 v.	30	20-30	
Kiinteät rakenteet ja laitteet				
113010	Muut maa- ja vesirakenteet 10 v.	10	15-30	15
113015	Muut maa- ja vesirakenteet 15 v.		15-30	15
113016A	Puisto- ja virkistysal. 16 v.	16	15-20	16
113016B	Venesatama 16 v.	16	15-30	16
113016C	Sillat, laiturit ja uim. 16 v.	16	10-30	16
113020A	Katu- ja tieverkosto 20 v.	20	15-20	20
113020B	Liikuntapaikat 20 v.	20	15-30	20
114010	Puhelinverkko 10 v.	10	10-12	10
114016	Katuvalaistus 16 v.	16	15-20	16
114020	Kaukolämpöverkko 20 v.	20	20-30	20
114030A	Vedenjakeluverkostot 30 v.	30	30-40	30
114030B	Viemäriverkko 30 v.	30	30-40	30
115010A	Laitosten laitosk. ja l. 10 v.	10	10-20	10
115010B	Liikennevalot 10 v.	10	10-15	10
Koneet ja kalusto				
116007	Kuljetusvälineet 7 v.		4-7	7
116008	Kuljetusvälineet 8 v.	8	4-7	7
117004	Atk-laitteet 4 v.	4	3-5	4
117005A	Liikkuvat kevyet työkoneet 5 v.	5	5-10	5
117005B	Muut koneet ja laitt. 5 v.	5	5-10	5
117005C	Muu irtaimisto 5 v.	5	3-5	5
117010	Liikkuvat raskaat työk. 10 v.	10	5-10	10

Muut aineelliset hyödykkeet

118000 Luonnonvarat
118400 Arvo- ja taide-esineet

Käytön mukainen Käytön mukainen Käytön mukainen poisto
Ei poistoaikaa Ei poistoaikaa Ei poistoaikaa

PYSYVIEN VASTAAVIEN SIJOITUKSET

Osakkeet ja osuudet

120100	Tytäryhteisöosakkeet	Ei poistoaikaa	Ei poistoaikaa	Ei poistoaikaa
120300	Kuntayhtymäosuudet	Ei poistoaikaa	Ei poistoaikaa	Ei poistoaikaa
120500	Osakkuusyhteisöosakkeet	Ei poistoaikaa	Ei poistoaikaa	Ei poistoaikaa
120800	Muut osakkeet ja osuudet	Ei poistoaikaa	Ei poistoaikaa	Ei poistoaikaa

PIENHANKINNAT

Hankintameno ennen rahoitusosuuden vähentämistä alittaa enintään	V. - 2014	8 000
Hankintameno ennen rahoitusosuuden vähentämistä alittaa enintään	V. 2015 -	10 000

12. Pakollisten varausten muutokset

Pakollisten varausten muutokset				
	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Kaatopaikan jälkihoitovaraus 1.1.	1 116 458,97	856 706,97	1 116 458,97	856 706,97
Lisäykset	70 152,00	259 752,00	70 152,00	259 752,00
Vähennykset		0,00		0,00
Kaatopaikan jälkihoitovaraus 31.12.	1 186 610,97	1 116 458,97	1 186 610,97	1 116 458,97
Eläkevastuu 1.1. (ky)	10 655,99	10 655,99	0,00	0,00
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Eläkevastuu 31.12. (ky)	10 655,99	10 655,99	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu 1.1. (ky)	1 565 524,15	1 642 108,58	0,00	0,00
Lisäykset	291 886,48	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	-76 584,43	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu 31.12. (ky)	1 857 410,63	1 565 524,15	0,00	0,00

13. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot				
	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	515 910,81	243 846,63	511 356,82	243 846,63
Rakennusten luovutusvoitot	25 942,24	5 983,00	0,00	0,00
Muut luovutusvoitot	75 193,71	37 763,65	67 000,00	13 273,39
<i>Luovutusvoitot yhteensä</i>	<i>617 046,76</i>	<i>287 593,29</i>	<i>578 356,82</i>	<i>257 120,02</i>
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot	3 764,85	0,00	3 764,85	0,00
Rakennusten luovutustappiot	0,00	13,13	0,00	13,13
Muut luovutustappiot	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Luovutustappiot yhteensä</i>	<i>3 764,85</i>	<i>13,13</i>	<i>3 764,85</i>	<i>13,13</i>

14. Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely

Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely				
	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Satunnaiset tuotot				
Myyntivoitto Raison Vesi Oyn liiketoimintakaupasta	0,00	0,00	0,00	15 240 324,25
Asfalttikartellikorvaukset	0,00	1 344 954,34	0,00	1 344 954,34
<i>Satunnaiset tuotot yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>1 344 954,34</i>	<i>0,00</i>	<i>16 585 278,59</i>
Satunnaiset kulut	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Satunnaiset kulut yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

15. Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely		
	2017	2016
Osinkotuotot saman konsernin yhteisöistä	2 400,00	0
Osinkotuotot muista yhteisöistä	910 480,61	729 231,34
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	30 612,74	40 156,44
<i>Yhteensä</i>	<i>943 493,35</i>	<i>769 387,78</i>

Rahoitustuotot ja -kulut tiliryhmään kuuluvien korkokulujen erittely

Negatiiviset korkomenot on kirjattu menonoikaisuna korkomenon vähennykseksi.

	2017
Korkomenot lainoista	219 368,96
Korkomenot koronvaihtosopimuksista	684 778,97
<i>Korkomenot yhteensä</i>	<i>904 147,93</i>
Negatiiviset korkomenot lainoista	-13 646,18
Negatiiviset korkomenot koronvaihtosopimuksista	-3 613,95
<i>Negatiiviset korkomenot yhteensä</i>	<i>-17 260,13</i>
<i>Yhteensä</i>	<i>886 887,80</i>

16. Erittely poistoeron muutoksista

Poistoeron muutokseen ei sisälly verotussyistä tehtyä poistoeroa.

Erittely poistoeron muutoksista		
	2017	2016
Investointivaraukseen liittyvä poistoeron muutos	202,44	6 798,48
Suunnitelman mukaisten poistojen ja verotuspoistojen erotus (- tai +)	0,00	0,00
<i>Poistoeron muutos yhteensä</i>	<i>202,44</i>	<i>6 798,48</i>

17. Kuluksi kirjaamattomat menot ja pääoma-alennukset

Ei ole.

18. Arvonkorotukset

Arvonkorotukset				
	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Maa- ja vesialueet				
Arvo 1.1.	24 188,40	19 573,80	0,00	0,00
Arvonkorotukset	0,00	4 614,60	0,00	0,00
Arvonkorotusten purku	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvo 31.12.	24 188,40	24 188,40	0,00	0,00
<i>Arvonkorotukset yhteensä 31.12.</i>	<i>17 588,01</i>	<i>17 588,01</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

Arvonkorotukset on tehty V-S Erityishuoltopiirin kuntayhtymässä ja V-S Lastensuojelun kuntayhtymässä.

V-S Erityishuoltopiirin kuntayhtymässä arvonkorotus perustuu auktorisoidun arvioijan tekemään arvioon läheisesti samalla sijainnilla V-S Erityishuoltopiirin kuntayhtymän myynnissä olevien maa-alueiden arvonmäärittelyyn. Arvonkorotus on kirjattu vuonna 2016.

V-S Lastensuojelun kuntayhtymässä arvonkorotus on tehty Kaarinan kaupungilta saadun lahjoitustontin arvoon ennen tilinpäätösvuotta.

19. Pysyvien vastaavien hyödykkeet ja sijoitukset

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet
Liite

Pysyvien vastaavien sijoitukset
Liite

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

	Aineettomat hyödykkeet				Aineelliset hyödykkeet						
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkä- vaikutteiset menot	Ennakko- maksut	Yhteensä	Maa-alueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakko- maksut ja keskeneräiset työt	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	111 773,27	206 910,67	0,00	318 683,94	34 398 409,57	42 790 602,48	35 171 219,24	1 381 951,30	66 462,05	906 470,25	114 715 114,89
Lisäykset tilikauden aikana	29 369,95	100 266,21	0,00	129 636,16	1 035 284,33	1 689 993,53	2 391 602,24	785 952,56	0,00	5 881 476,91	11 784 309,57
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	547 000,00	547 000,00
Vähennykset tilikauden aikana	0,00	0,00	0,00	0,00	200 894,63	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	200 894,63
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	96 649,28	0,00	0,00	0,00	-96 649,28	0,00
Tilikauden poisto	49 038,88	108 496,97	0,00	157 535,85	0,00	2 516 519,21	3 820 928,02	680 833,19	0,00	0,00	7 018 280,42
Arvonlennukset ja niiden pal.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	92 104,34	198 679,91	0,00	290 784,25	35 232 799,27	42 060 726,08	33 741 893,46	1 487 070,67	66 462,05	6 144 297,88	118 733 249,41
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	92 104,34	198 679,91	0,00	290 784,25	35 232 799,27	42 060 726,08	33 741 893,46	1 487 070,67	66 462,05	6 144 297,88	118 733 249,41
Olennaiset lisäpoistot											
Erittely olennaisista lisäpoistoista				0,00							0,00

Pysyvien vastaavien sijoitukset

	Osakkeet ja osuudet					Jvk-, muut laina- ja muut saamiset					
	Osakkeet konserniyhtiöt	Osakkeet omistusyhteys- yhteisöt	Kuntayhtymä- osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä	Jvk-laina- saamiset	Saamiset konserni- yhteisöt	Saamiset kunta- yhtymät	Saamiset osakkuus- ja muut omist.yht.	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	619 380,14	0,00	12 144 381,41	15 881 698,17	28 645 459,72	0,00	5 289 025,60	0,00	0,00	2 700 000,00	7 989 025,60
Lisäykset	1 997 500,00	0,00	0,00	0,00	1 997 500,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	2 616 880,14	0,00	12 144 381,41	15 881 698,17	30 642 959,72	0,00	5 289 025,60	0,00	0,00	2 700 000,00	7 989 025,60
Arvonlennukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	2 616 880,14	0,00	12 144 381,41	15 881 698,17	30 642 959,72	0,00	5 289 025,60	0,00	0,00	2 700 000,00	7 989 025,60

20 – 22. Omistukset muissa yhteisöissä

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt (liitetiedot 20 - 22)						
Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistus- osuus %	Konsernin omistus- osuus %	Kuntakonsernin osuus (1000 €)		
				omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden voitosta/ tappiosta
Tytäryhteisöt						
Raision Vuokra-asunnot Oy	Raisio	100	100	812	16 176	0
Eero Rantasen säätiö	Raisio	60	60	378	0	3
As. Oy Kuulaharjat	Raisio	100	100	491	6 234	0
KOY Kerttulan Jäähalli	Raisio	50	50	38	1 013	13
Raision Vesi Oy	Raisio	100	100	2 899	41 047	900
			Yhteensä	4 617	64 470	916
Kuntayhtymät						
V-S Sairaanhoidopiirin ky	Turku	5,70449	5,70449	10 451	19 132	80
V-S Erityishuoltopiirin ky	Naskarla	3,5150	3,5150	120	824	70
Varsinais-Suomen liitto	Turku	5,42482	5,42482	59	77	-1
V-S Lastensuojelukuntayhtymä	Halikko	20,68	20,68	277	412	92
Ky Raision-Naantalin Vesilaitos	Raisio	50	50	1 603	184	0
Raision seudun koulutuskuntayhtymä	Raisio	47,13	47,13	4 459	1 111	-60
			Yhteensä	16 969	21 740	180
Osakkuusyhteisöt						
As. Oy Raision Keonkatu 3	Raisio	31,26	31,26	247	268	0
			Yhteensä	247	268	0

23. Saamisten erittely

Saamisten erittely				
	2017		2016	
	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	117 125,94	0,00	124 292,68
Lainasaamiset	32 355 952,00	1 459 824,00	27 715 776,00	1 154 824,00
Muut saamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirtosaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>32 355 952,00</i>	<i>1 576 949,94</i>	<i>27 715 776,00</i>	<i>1 279 116,68</i>
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset	0,00	19 991,74	0,00	124 885,16
Lainasaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut saamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirtosaamiset	0,00	1 777 855,95	0,00	83 242,10
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>1 797 847,69</i>	<i>0,00</i>	<i>208 127,26</i>
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Lainasaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut saamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirtosaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>
<i>Saamiset yhteensä</i>	<i>32 355 952,00</i>	<i>3 374 797,63</i>	<i>27 715 776,00</i>	<i>1 487 243,94</i>

24. Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät				
	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Pitkäaikaiset siirtosaamiset				
Menoennakot				
T3-sairaalahankkeen investointimenot	819 399,85	530 302,53	0,00	0,00
Etukäteen maksetut vuokratulot	6 524,53	5 772,89	0,00	0,00
<i>Pitkäaikaiset siirtosaamiset yhteensä</i>	<i>825 924,38</i>	<i>536 075,42</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Menoennakot	72 031,73	51 237,31	55 435,60	3 889,30
Tulojäämät				
Siirtyvät korot	45 780,43	48 030,76	36 548,08	45 955,67
Kelan korvaus työterveydenhuollosta	101 578,26	0,00	0,00	0,00
EU-tuet ja avustukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Tasa-erälaskutuksen lisälaskutus	1 932 966,83	67 492,32	1 775 732,87	71 575,32
Muut tulojäämät	473 602,06	908 479,10	108 888,37	95 834,30
<i>Tulojäämät yhteensä</i>	<i>2 553 927,58</i>	<i>1 024 002,18</i>	<i>1 921 169,32</i>	<i>213 365,29</i>
<i>Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä</i>	<i>2 625 959,31</i>	<i>1 075 239,49</i>	<i>1 976 604,92</i>	<i>217 254,59</i>

25. Oman pääoman erittely

Oman pääoman erittely				
	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Peruspääoma 1.1.	101 691 382,64	101 691 382,64	101 691 382,64	101 691 382,64
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Peruspääoma 31.12.	101 691 382,64	101 691 382,64	101 691 382,64	101 691 382,64
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat	331 874,81	331 874,81	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto 1.1.	12 974,95	12 974,95	0,00	0,00
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto 31.12.	12 974,95	12 974,95	0,00	0,00
Muut omat rahastot				
Rakennusrahaston pääoma 1.1.	631 139,33	631 139,33	0,00	0,00
Siirrot rahastoon		0,00	0,00	0,00
Siirrot rahastosta		0,00	0,00	0,00
Rakennusrahaston pääoma 31.12.	631 139,33	631 139,33	0,00	0,00
Muut omat rahastot pääoma 1.1.	12 588,45	0,00	0,00	0,00
Siirrot rahastoon	4 417,67	12 588,45	0,00	0,00
Siirrot rahastosta	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut omat rahastot pääoma 31.12.	17 006,12	12 588,45	0,00	0,00
Muut omat rahastot yhteensä 31.12.	648 145,45	643 727,78	0,00	0,00
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) 1.1.	14 814 028,47	12 156 675,14	17 037 151,16	511 932,53
Oikaisu, Raison Vuokra-asunnot Oy kirjannut edellisille tilikausille 2014 ja 2015 kuuluvia tuloja.		133 303,34		
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) yhteensä 31.12.	14 814 028,47	12 289 978,48	17 037 151,16	511 932,53
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	3 970 558,11	2 524 049,99	2 158 043,90	16 525 218,63
<i>Oma pääoma yhteensä</i>	<i>121 468 964,43</i>	<i>117 493 988,65</i>	<i>120 886 577,70</i>	<i>118 728 533,80</i>

26. Erittely poistoerosta

Erittely poistoerosta		
	2017	2016
Investointivaraukseen liittyvä poistoero	2 639,15	2 841,59
EVL-poistoihin liittyvä poistoero	0,00	0,00
<i>Poistoero yhteensä</i>	<i>2 639,15</i>	<i>2 841,59</i>

27. Pitkäaikaiset velat

Pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan kuuluvat velat, jotka erääntyvät maksettavaksi myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua.

Pitkäaikaiset velat		
	Kunta	
	2017	2016
Joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	11 881 335,00	13 582 637,00
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00
Lainat muilta luotonantajilta	92 984,94	92 984,94
Saadut ennakot	0,00	0,00
Ostovelat	0,00	0,00
Muut velat	0,00	0,00
Siirtovelat	0,00	0,00
<i>Pitkäaikaiset velat yhteensä</i>	<i>11 974 319,94</i>	<i>13 675 621,94</i>

28. Joukkovelkakirjalainat

Ei ole.

29. Pakolliset varaukset

Pakolliset varaukset				
	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Muut pakolliset varaukset				
Takuuvaraus	0	0	0	0
Vahingonkorvausvaraus	0	0	0	0
Vuokravastuut käyttämättömistä tiloista	0	0	0	0
Ympäristövastuut	1 186 610,97	1 116 458,97	1 186 610,97	1 116 458,97
Osuus kuntayhtymän alijäämistä	0,00	0,00	0,00	0,00
Eläkevastuu (ky)	10 655,99	10 655,99	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu (ky)	1 857 410,63	1 565 524,15	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset (ky)	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Muut pakolliset varaukset yhteensä</i>	<i>3 054 677,59</i>	<i>2 692 639,11</i>	<i>1 186 610,97</i>	<i>1 116 458,97</i>

30. Vieras pääoma

Vieras pääoma				
	2017		2016	
	Pitkä- aikainen	Lyhyt- aikainen	Pitkä- aikainen	Lyhyt- aikainen
Velat tytäryhteisöille				
Saadut ennakot	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostovelat	0,00	111 299,07	0,00	15 655,15
Liittymismaksut ja muut velat	86 271,58	0,00	86 271,58	59 464,90
Siirtovelat	0,00	0,00	0,00	95 215,00
Yhteensä	86 271,58	111 299,07	86 271,58	170 335,05
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Saadut ennakot	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostovelat	0,00	522 764,12	0,00	433 798,84
Liittymismaksut ja muut velat	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirtovelat	0,00	19 242,49	0,00	93 932,89
Yhteensä	0,00	542 006,61	0,00	527 731,73
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisöille				
Saadut ennakot	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostovelat	0,00	0,00	0,00	0,00
Liittymismaksut ja muut velat	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirtovelat	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00
Vieras pääoma yhteensä	86 271,58	653 305,68	86 271,58	698 066,78

31. Sekkilimiitti

Sekkilimiittiä ei ole.

32. Muiden velkojen erittely

Muiden velkojen erittely				
	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Liittymismaksut ja muut velat				
Liittymismaksut	9 710 175,50	9 711 175,50	3 015 813,32	3 015 813,32
Muut velat	5 781,08	7 961,48	0,00	0,00
Yhteensä	9 715 956,58	9 719 136,98	3 015 813,32	3 015 813,32

33. Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät				
	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Pitkäaikaiset siirtovelat				
Muut siirtovelat	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Pitkäaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Tuloennakot				
Valtionosuusennakot	233 950,00	547 525,00	233 950,00	547 525,00
Menojäämät				
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen jaksotukset	11 515 511,57	11 316 374,50	7 331 822,24	7 292 105,66
Muut palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	2 260 487,70	1 983 588,29	1 679 118,70	1 546 165,93
Korkojaksotukset	333 158,49	410 633,45	255 862,65	256 805,99
Muut menojäämät	2 999 245,12	1 790 111,62	1 222 207,69	811 027,28
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	<i>17 342 352,88</i>	<i>16 048 232,86</i>	<i>10 722 961,28</i>	<i>10 453 629,86</i>
<i>Siirtovelat yhteensä</i>	<i>17 342 352,88</i>	<i>16 048 232,86</i>	<i>10 722 961,28</i>	<i>10 453 629,86</i>

34. Velat, joista kunta on pantannut, kiinnittänyt tai muulla tavalla antanut vakuudeksi omaisuuttaan

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin				
	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 365 144,75	5 584 847,15	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	4 365 144,75	5 584 847,15	0,00	0,00
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Lainat muilta luotonantajilta	0,00	0,00	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä</i>	<i>4 365 144,75</i>	<i>5 584 847,15</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

Velat, joiden vakuudeksi annettu osakkeita				
	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	0,00	0,00	0,00	0,00
Pantattujen osakkeiden kirjanpitoarvo	0,00	0,00	0,00	0,00
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00	0,00	0,00
Pantattujen osakkeiden kirjanpitoarvo	0,00	0,00	0,00	0,00
Lainat muilta luotonantajilta	0,00	0,00	0,00	0,00
Pantattujen osakkeiden kirjanpitoarvo	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Pantatut osakkeet yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

Asunto Oy Kuulaharjat on ottanut TOP:n poismaksettujen lainojen tilalle Raision kaupungilta lainan, 6.100.000 euroa, jonka osalta vakuusjärjestelyt ovat tilikauden päättyessä kesken. Asunto Oy Kuulaharjat hoitaa Raision kaupungilta nostetun lainan vakuuden siten, että TOP:lle pantattujen Asunto Oy Kuulaharjojen sähköisten panttikirjojen, 2.400.000 euroa, panttaus siirretään TOP:sta Raision kaupungille sekä Raision Vuokra-asunnot Oy panttaa Ravu/Jerenpihan panttikirjoja Raision kaupungille. Tilikauden päättyessä Raision kaupungilla on hallussaan Ravu/Jerenpihan panttikirja, 3.315.600 euroa. Ko. panttikirja on Raision kaupungin hallussa vastavakuutena takaukselle, jonka Raision kaupunki on antanut TOP:lle Asunto Oy Kuulaharjojen 5.500.000 euron lainan osavakuudeksi. Laina on maksettu pois kokonaisuudessaan 21.12.2017.

35 - 37. Vakuudet, jotka kunta on muuten kuin edellä kohdassa 34 tarkoitetulla tavalla antanut puolestaan

Vakuudet				
	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Omasta puolesta annetut vakuudet				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	31 036 803,80	4 405 427,80	0,00	0,00
Pantatut arvopaperit	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>31 036 803,80</i>	<i>4 405 427,80</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>
Kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta annetut vakuudet				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Pantatut arvopaperit	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>
Muiden puolesta annetut vakuudet				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	347 308,00	347 308,00	0,00	0,00
Pantatut arvopaperit	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>347 308,00</i>	<i>347 308,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>
<i>Vakuudet yhteensä</i>	<i>31 384 111,80</i>	<i>4 752 735,80</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

Raision Vuokra-asunnot on muuttanut v. 2016 vertailutietoa 4.000.000 euroa.

38. Vuokravastuut

Vuokravastuut				
	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Vuokravastuut				
Vuokravastuut yhteensä	25 883 684,69	26 770 736,41	24 771 720,47	25 613 963,94
- seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	2 427 368,86	2 366 592,08	2 068 904,44	2 151 590,04
- sopimuksiin sisältyvät lunastusvelvoitteet	0,00	0,00	0,00	0,00
Leasingvastuiden yhteismäärä	2 134 797,07	1 823 832,55	739 775,15	580 917,61
-seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	761 604,55	621 467,93	255 733,82	179 771,99
-siitä kiinteistöihin liittyvät rahoitusleasingvastuut	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>28 018 481,76</i>	<i>28 594 568,96</i>	<i>25 511 495,62</i>	<i>26 194 881,55</i>
Leasing sopimuksiin ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuuta.				

39. Vastuusitoumukset

Vastuusitoumukset				
Järjestelyjen tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma	0,00	0,00	19 497 496,63	27 079 836,63
Jäljellä oleva pääoma	0,00	0,00	13 331 966,83	20 569 237,23
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	27 008 605,44	25 635 605,44	26 999 000,00	25 626 000,00
Jäljellä oleva pääoma	23 525 617,48	22 685 194,51	23 516 638,41	22 675 589,07
<i>Vastuusitoumukset yhteensä</i>	<i>23 525 617,48</i>	<i>22 685 194,51</i>	<i>36 848 605,24</i>	<i>43 244 826,30</i>

Konsernin sarakkeeseen on lisätty v. 2016 vertailutietoihin 9.605,44 euroa.

40. Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista		
	2017	2016
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	135 940 117,00	117 125 834,00
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.	0,00	0,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	89 844,79	87 426,66

41. Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt				
Järjestelyjen luonne ja liiketoiminnallinen peruste	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Sopimusvastuut				
Maankäyttösopimuksista kunnalle aiheutuvat velvoitteet	1 129 645,00	216 471,00	1 129 645,00	216 471,00 1)
Osuus Turun seudun puhdistamo Oyn osakaskuntien kokonaisvastuista ja leasing-ennakkomaksuista	5 904 190,43	5 850 770,46	5 904 190,43	5 850 770,46 2)
Muut sopimusvastuut				3)
Keskeneräisen konsultti- ja urakkasopimukset ja muut sopimusvastuut	463 811,50	749 426,79	0,00	0,00
Sopimusvastuut yhteensä	7 497 646,93	6 816 668,25	7 033 835,43	6 067 241,46
Johdannaissopimukset				
Koronvaihtosopimukset				4)
Käypä arvo	-2 940 112,68	-4 349 342,85	-2 940 112,68	-4 349 342,85
Kohde-etuuden arvo	54 167 400,00	58 285 390,00	54 167 400,00	58 285 390,00
Arvonlisäveron palautusvastuu	29 049,88	35 382,05	0,00	0,00 5)
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu	4 081 016,93	4 081 016,93	4 081 016,93	4 081 016,93 6)
Osuus kuntayhtymien alijäämistä	0,00	59 767,18	0,00	59 767,18
Raision kaupunki selvittää Kuntayhtymä Raision-Naantalin vesilaitoksen vuotovesien laskutusta ja siihen mahdollisesti liittyviä kaupungin saatavia	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut taloudelliset vastuut yhteensä	8 667 601,06	6 643 491,56	8 174 739,68	5 858 682,72

- 1) Veloitteet perustuvat kauppakirjoihin eikä niissä ole sitouduttu tarkkaan toteutusaikatauluun.
Tasetileillä maankäyttömaksuja on tilinpäätösvuotena yhteensä 329.827,- €. Tilinpäätösvuotta seuraavana vuotena tasetileille on kirjattu lisää maankäyttömaksuja 799.818,- €.
- 2) Turun seudun puhdistamo Oyn antama todistus on liitetietojen erittelyissä.
- 3) Muista sopimusvastuista on erilliset laskelmat liitetietojen erittelyissä.
- 4) Koronvaihtosopimuksista on erillinen laskelma liitetietojen erittelyissä.
- 5) Arvonlisäveron palautusvastuusta on erillinen laskelma vuosilta 2008 - 2017 liitetietojen erittelyissä.
Palautusvastuu ei tämän hetkisen tiedon mukaan ole toteutumassa.
- 6) Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuusta on erillinen laskelma liitetietojen erittelyissä.

Vuoden 2016 vertailutietoa korjattu:	Konserni 2016	Kunta 2016
Vanha vertailutieto	8 651 786,28	7 866 977,44
Poistettu: Isosuon kaatopaikan jälkihoidon toteuttaminen	-1 500 000,00	-1 500 000,00
Poistettu: Osuus kuntayhtymien alijäämistä V-S Sairaanhoidopiiriin ky	-508 294,72	-508 294,72
Uusi vertailutieto	6 643 491,56	5 858 682,72

42. Henkilöstön lukumäärä 31.12.

Henkilöstön lukumäärä 31.12.		
	2017	2016
	koko henkilöstö	koko henkilöstö
Konsernihallinto	21	17
Sosiaali- ja terveyskeskus	714	685
Sivistyskeskus	570	538
Vapaa-aikalautakunta	95	89
Tekninen keskus	234	240
Vesihuolto	0	9
<i>Yhteensä</i>	<i>1 634</i>	<i>1 578</i>

43. Henkilöstökulut

Henkilöstökulut		
	2017	2016
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	52 298 791,75	52 212 526,55
Henkilösivukulut	14 405 694,33	16 045 585,69
Eläkekulut	11 836 833,99	12 607 879,72
Muut henkilösivukulut	2 568 860,34	3 437 705,97
Henkilöstökorvaukset	791 022,26	1 009 351,15
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	65 913 463,82	67 248 761,09
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin		
Investointien palkat ja palkkiot	127 401,75	150 824,80
Investointien eläkekulut	22 096,96	25 795,80
Investointien muut henkilösivukulut	6 551,60	9 730,00
	156 050,31	186 350,60
<i>Henkilöstökulut yhteensä</i>	<i>66 069 514,13</i>	<i>67 435 111,69</i>
Luontoisedut	325 475,36	314 305,09

44. Luottamushenkilöiden palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut		
	2017	2016
Keskusta Raision kunnallisjärjestö ry	1 830,80	1 590,50
Kokoomuksen Naantalin Kunnallisjärjestö ry	39,30	75,60
Kokoomus Raision kunnallisjärjestö ry	7 067,89	6 097,76
Kristillisdemokraatit	207,00	275,56
Raision Perussuomalaiset ry	1 070,85	906,25
Raision seudun Vihreät ry	1 188,16	252,31
Raision Vasemmistoliiton kunnallisjärjestö ry	5 545,91	4 991,53
Ruotsalainen kansanpuolue RKP	133,60	136,45
Ruskon Kokoomus ry	51,10	0,00
Ruskon työväenyhdistys ry	61,70	88,20
SDP Ihalan Sos.dem. kunnallisjärjestö	3 591,25	3 352,50
SDP Työväenyhdistys Voima	5 989,70	4 453,20
<i>Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä</i>	<i>26 777,26</i>	<i>22 219,86</i>

45. Tilintarkastajan palkkiot

Tilintarkastajan palkkiot		
	2017	2016
BDO Audiator Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	25 321,82	32 428,20
Muut tilintarkastajalle kuuluvat tehtävät	0,00	7 767,65
Tarkastuslautakunnan avustaminen	7 371,92	3 972,20
Muut palkkiot	2 149,05	1 006,00
<i>Palkkiot yhteensä</i>	<i>34 842,79</i>	<i>45 174,05</i>

Olenaiset intressitietotapahtumat (tavanomaisesta poikkeavat liiketoimet) vuoden 2017 aikana:

Kaupunginhallitus 27.11.2017 § 385: Konserniohjeen antaminen Raision Vesi Oy:lle

Raision Vesi Oy on neuvotellut uudesta jätevesisopimuksesta Raisio Oyj:n omistaman Raisionkaaren Teollisuuspuisto Oy:n kanssa. Myös puhtaan veden sopimus on tekeillä. Sopimusten uudistaminen ja vanhojen sopimusten päivittäminen on tullut ajankohtaiseksi heti yhtiömuotoiseen toimintaan siirtymisen jälkeen. TSP ottaa jätevedet vastaan Raision kaupungin viemäriverkostosta Raision kaupungin tekemän osakassopimuksen ja johtamissopimuksen mukaisin ehdoin. Raision Vesi Oy on tehnyt sopimuksen Raision kaupungin kanssa jäteveden johtamisesta samoin ehdoin.

Raision kaupunki on vastaanottanut Raisio Oyj:n ja muiden Raisionkaaren Teollisuuspuisto Oy:n omistaman kiinteistön alueella toimivien yritysten jätevedet TSP:n sopimusehdoista poikkeavin ehdoin. Jätevesisopimus on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 30.8.2010 § 81. Raision Vesi Oy:n hallitus on irtisanonut Raisionkaaren Teollisuuspuisto Oy:n kanssa tehdyn teollisuusjätevesisopimuksen päättymään 10.11.2017. Vanhan sopimuksen voimassaoloa on jatkettu 31.12.2017 saakka, koska neuvottelut uuden sopimuksen ehdoista on vielä kesken.

Uuden Raisionkaaren Teollisuuspuisto Oy:n kanssa tehtävän teollisuusjätevesisopimuksen ehtoja on muutettu lähemmäs TSP:n käyttämiä ehtoja, mutta osa ehdoista poikkeaa edelleen TSP:n ja kaupungin välisen sopimuksen ehdoista. Uudessa sopimuksessa osapuolten vastuita on täsmennetty ja selkiytetty mm. siten, että Raision Vesi Oy:n yleiset toimitusehdot on pääosin liitetty osaksi sopimusta.

Merkittävin poikkeama TSP:n ja kaupungin välisen sopimuksen ehdoista on vahingonkorvausvelvollisuutta koskeva ehto, jossa Raisionkaaren Teollisuuspuisto Oy:n vastuuta on rajoitettu Raision Vesi Oy:lle mahdollisesti aiheutuvista välillisistä vahingoista.

Kaupunginhallituksen tulee todeta, hyväksyykö se Raision Vesi Oy:n tekemän sopimusehdotuksen ehdot, vai antaako se yhtiölle konserniohjeen, että kaikkien Raisionkaaren Teollisuuspuisto Oy:n sopimusehtojen tulee noudattaa TSP:n osakkaille määrittämiä sopimusehtoja sekä Raision Vesi Oy:n yleisiä toimitusehtoja siltä osin, kun ne koskevat muita kuin kuluttaja-asiakkaita.

Kaupunginhallitus päätti jättää asian pöydälle.

Elisa Vuorinen, Jonni Moislahti, Jarmo Rosama ja Erkki Haavisto sekä kaupunginjohtaja Ari Korhonen ja talousjohtaja Anna-Kristiina Järvi poistuivat esteellisinä kokouksesta tämän pykälän käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi. Esteellisyyden peruste hallintolain 28 § 1 mom. 5 kohta (yhteisöjäävi).

Kaupunginhallitus 18.12.2017 § 407: Konserniohjeen antaminen Raision Vesi Oy:lle

Asian selostus on edellisessä kohdassa.

Kaupunginhallitus hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

Elisa Vuorinen, Jonni Moislahti ja Jarmo Rosama sekä kaupunginjohtaja Ari Korhonen ja talousjohtaja Anna-Kristiina Järvi poistuivat esteellisinä kokouksesta tämän pykälän käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi. Esteellisyyden peruste hallintolain 28 § 1 mom. 5 kohta (yhteisöjäävi).

**Luettelo kirjanpitokirjoista ja
tositelajeista
1.1.-31.12.2017**

LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA

Tilinpäätös	Sidottuna	
Päiväkirja	DVD	(Tiedostomuodot ASCII, XML ja PDF)
Pääkirja	DVD	(Tiedostomuodot ASCII, XML ja PDF)
Laskutusluettelot	DVD	(Tiedostomuodot ASCII, XML ja PDF)
Myyntireskontra	DVD	(Tiedostomuodot ASCII, XML ja PDF)
Palkkakirjanpito	Atk-listoina ja DVD	(Tiedostomuodot XML ja PDF)
Käyttöomaisuuskirjanpito	Atk-listoina	

LUETTELO KÄYTETYISTÄ TOSITELAJEISTA

Tositelaji	Nimi	Tositelaji	Nimi
1	Pankkitositteet	20	Ostolaskujen maksut
3	Palkkatositteet	21	Ostolaskut WF
4	Uimahalli	30	Myyntireskontran suoritukset
5	Sonet-varasto	31	Myyntilaskut Web
6	Effica sosiaali	32	Effica terveys
7	Kassapankki	36	Konevarikko
8	Excel-muistiotositteet	41	Ruokapalv. sis. lask. (Jamix)
9	Muistiotositteet	46	Konevarikko sisäinen laskutus
12	SL Laskennalliset	86	Hyvitysten kohdistus
14	Vyörytykset	89	Vesihuollon viennit
15	Luottotappiot	96	Kirjanpidon tulos
16	Alv-jako	97	Kirjanpidon tulos laskennall.
17	Suunnitelmapoistot	98	Sisäisen laskennan tulos
18	TT-tuki	99	Sisäisen laskennan tulos lask.
19	Kela/asumistuki		
		LT	Liitetietositteet

Allekirjoitukset ja merkinnät

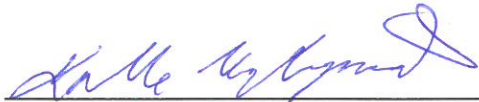
TILINPÄÄTÖS 2017

RAISION KAUPUNGINHALLITUKSEN JA KAUPUNGINJOHTAJAN ALLEKIRJOITUKSET

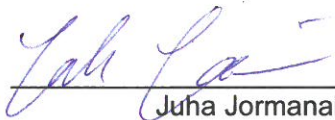
Raisiossa 19. päivänä maaliskuuta 2018

Elisa Vuorinen

Kalle Myllymäki

Juha Jormanainen

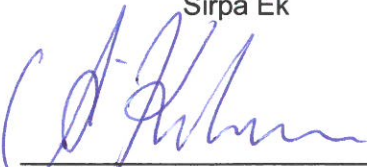
Salla Rintee

Vesa Parantainen

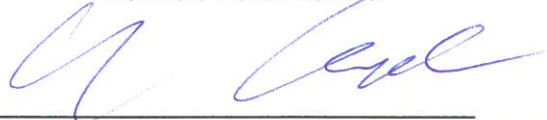
Sirpa Ek

Ari Korhonen
kaupunginjohtaja

Hannele Lehto-Laurila

Pipsa Allén MARKUS MURROLA

Mika Koivisto

Veijo Mikola

Jonni Moislahti

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Tilinpäätös on laadittu hyvän kirjanpitotavan mukaisesti. Tarkastuksesta olen tänään antanut tilintarkastuskertomuksen.

Raisiossa 30 päivänä HUHTI kuuta 2018

BDO Audiator Oy
JHTT-yhteisö TILINTARKASTUSYHTEISÖ

Hannu Laurila
tilintarkastaja, JHTT